

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

KÂZIM TAŞKENT KLASİK YAPITLAR DİZİSİ

John Webster

AK ŞEYTAN

Çeviren: M. Hamit Çalışkan

Ak Şeytan, Shakespeare'in yazdıklarından sonra 17. yüzyıl İngiliz tragedyasının en iyi örnekleri kabul edilen birkaç oyunun yazarı John Webster'in en tanınmış tragedyasıdır.

1580 yılında doğduğu, 1598 yılında hukuk öğrenimine başladığı sanılan John Webster, 1602 yılında öğrenimini yarıda bırakıp oyun yazarlığına başladı ve on yıl kadar süren bir "çıraklık" dönemi boyunca, değişik tiyatro kumpanyaları için ortak oyunlar yazdı. Tek başına yazdığı ilk oyun olan *Ak Şeytan* (*The White Devil*), 1612 yılında sahnelendi ve yayımlandı. Webster yine aynı yıl *Amalfi Düşesi* (*The Duchess of Malfi*) adlı ikinci oyununu yazdı. Tek başına yazdığı bilinenler içinde günümüze kadar gelen üçüncü ve son oyunu *The Devil's Law Case* (Şeytanın Davası) ise yaklaşık 1617 yılında sahnelendi. Sonraki yıllarda ise yine ortak oyunlar yazan Webster'in 1630'lu yıllarda öldüğü sanılmaktadır.

Ak Şeytan, kötülüğün her zaman erdem maskesinin ardına saklandığı, doğruyla yanlışın ayırt edilmesinin mümkün olmadığı ve dolayısıyla ahlaki değerlerin bulunmadığı bir dünyayı simgeler. Webster'in alabildiğine karamsar bir dünya yarattığı bu oyun, toplumdaki aksaklıkların ancak köktenci yaklaşımlarla giderilebileceğini ama böyle bir yaklaşımın olanaksız olduğunu bütün çıplaklığıyla gözler önüne sermektedir.

John Webster
AK ŞEYTAN

Çeviren:
M. Hamit Çalışkan

Yapı Kredi Yayınları - 0499
Kâzım Taşkent
Klasik Yapıtlar Dizisi - 17

Ak Şeytan / John Webster
Özgün adı: The White Devil
Çeviren: M. Hamit Çalışkan
Redaksiyon: Minâ Urgan

Kitap Editörü: Selahattin Özpabalıyıklar
Düzeltili: Sezar Atmaca

Kapak Tasarımı: Mehmet Ulusel

Baskı: Üç-Er Ofset
Yüzyıl Mah. Massit 5. Cad. No: 15 Bağcılar / İstanbul

1. Baskı: İstanbul, Mayıs 1995
2. Baskı: İstanbul, Nisan 2006
ISBN 975-363-378-5

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2006
Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 285 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.yapikrediyayinlari.com>
e-posta: ykkultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://yky.estore.com.tr>
www.teleweb.com.tr

GİRİŞ

John Webster hakkındaki bilgilerimiz pek fazla değildir. 1580 yılında doğduğu ve 1598 yılında hukuk öğrenimi için Middle Temple'a girdiği sanılmaktadır. 1602 yılında hukuk öğrenimini yarıda bırakan Webster'in oyun yazarlığına başladığını görüyoruz. Oyun yazarlığının başlangıcında, tiyatro kumpanyasına bağlı olan diğer oyun yazarlarıyla ortak oyunlar yazmıştır ama bu oyunların çoğu günümüze ulaşamamıştır. Webster 1602 yılından itibaren aralarında Munday, Middleton ve Drayton gibi adların bulunduğu yazarlar topluluğu ile Admiral's Men adlı tiyatro kumpanyasında çalışmış ve birçok oyunun yazılmasına katkıda bulunmuştur.

Webster'ı daha sonraları, Dekker, Heywood ve Chettle gibi yazarlarla Earl of Worcester's Men kumpanyası için oyunlar yazarken görüyoruz. 1604 yılında ise, Middleton ve Dekker ile Saint Paul's kumpanyasına önce *Westward Ho* ve arkasından *Northward Ho* başlıklı iki komedi yazar. Aynı zamanda da King's Men kumpanyası için oyun yazan John Marston'ın *The Malcontent* oyununa katkıda bulunur. Yaklaşık on yıl süren ve yazarın çıraklık dönemi diye nitelenebilecek bu süre içinde, Webster tek başına hiç oyun yazmamıştır.

Webster'ın tek başına yazdığı ilk oyunu, *Ak Şeytan* (*The White Devil*), 1612 yılında sahneye konulur ve daha sonra basılır. Webster, büyük beğeni toplamayan bu oyununun hemen ardından aynı yılda *Amalfi Düşesi*'ni (*The Duchess of Malfi*) yazar. Yazarın günümüze gelen ve tek başına yazdığı üçüncü ve son oyunu *The Devil's Law Case*'dir

(Şeytanın Davası) ve ilk kez 1617 yılında sahnelendiği sanılmaktadır. Daha sonraki yıllarda yine birçok oyunun yazılmasına katkıda bulunan Webster 1630'larda ölmüştür. (Brennan, s. vii-viii)

Yaşamı hakkında pek fazla şey bilinmediği gibi, Webster, bir oyun yazarı olarak da pek üretken olamamıştır; çünkü ortak oyun yazmaya alışmış olmasının yanı sıra çok yavaş çalışmasıyla da ünlü biriydi ve zaman zaman onun bu yavaşlığı çağdaşları arasında alay konusu bile olmuştur. *Ak Şeytan*'ın başında Okuyucu'ya seslenişinde bu özelliğinden söz eder ve bunun bir eksiklik olmadığını savunur. Webster'in bir diğer özelliği de, diğer yazarların yapıtlarından alıntılar yapmada hiçbir sakınca görmemesidir. Ancak, Webster'ı yaptığı sayısız alıntılar nedeniyle eleştirmek, ona haksızlık etmek demektir; çünkü unutmamak gerekir ki, bu tutum dönemin yazarlık anlayışının bir parçasıdır ve hemen hemen tüm yazarlar bu yola başvurmuşlardır.

Webster *Ak Şeytan*'da çağdaşları tarafından yaygın olarak kullanılan trajedi türlerinin çoğunu kullanmıştır. Oyundaki temalara şöyle bir göz atıldığında oyunun bir "intikam trajedisi" kadar, "aşk trajedisi" özellikleri de taşıdığı gözlemlenir. Bunun yanı sıra, oyunda Papa seçimi, düğün töreni, mahkeme ve büyücülük sahneleri bulunduğu ve tek bir kahraman yerine toplumun bir kesitini ele aldığı için *Ak Şeytan*'ın aynı zamanda "tarih oyunu" özellikleri taşıdığını söylemek yanlış olmaz. Yine aynı biçimde, oyunda yer alan ve Webster'in çağdaşlarınınca da yaygın olarak kullanılan "kocanın boynuzlanması" teması, yazarın tek bir konu etrafında dönen bir trajedi yazmayı amaçlamadığının göstergesidir.

Webster yalnızca değişik trajedi türlerini ve birkaç temayı bir arada kullanmakla kalmayıp ortaçağda yaygın olarak kullanılan "Sözsüz Oyun" geleneğinden yararlanır. Bunun amacı hem zaman kazanmak hem de simgesel bir anlatım kullanmaktır. Oldukça kısa süren "Sözsüz Oyun"larla Dük'ün karısı Isabella ile Vittoria'nın kocası Camillo'nun nasıl öldürüldüklerini gösteren Webster, bu yolla oyunun bütünlüğünü koruduğu gibi izleyiciye sahnede yer almayan olaylarla ilgili bilgi verir. Oyunda sıkça başvurulanan bir başka uygulama da, kötülük peşinde olan karakterlerin duygularını izleyiciye dolaysız bir biçimde anlatmasıdır. Böylelikle, zamandan tasarruf edilmekte, izleyici aydınlanmakta ve oyunla daha fazla bütünleşmektedir.

Webster'in diline bakıldığında, Shakespeare ve Marlowe gibi yazarlardan alışkın olduğumuz şiirsellikten yoksun olduğu görülür. Yapılan yoğun alıntılar, atıflar ve zaman zaman zorlama derecesindeki

benzetmeler nedeniyle oyunun dili bir türlü beklenen akıcılığa ulaşamadığı gibi anlaşılması zor, bilmeceyi andıran bir sözcük yumağı haline de girebilmektedir.

Günümüzde, Webster'ın her konu ve olay için, zorlayarak da olsa, bir benzetme yapmaya çalışarak yalınlıktan alabildiğine ödün vermesini anlayabilmek zordur. Onun bu özelliğini, on yedinci yüzyılın başlarında, İngiltere'de doruğunda bulunan Rönesans etkisine bağlamak yanlış olmaz. Kuşkusuz Webster, izleyiciye derin bir bilgi birikimine sahip olduğunu göstermek istemektedir, hem de anlaşılacak pahasına. Dört perde boyunca çoğunlukla gereksiz benzetmelerini gelişigüzel kullanan Webster, bir an bu tutumunun farkına varır. Oyunun mürekkep yalamış tek kişisi olan Flamineo

.....Kardeşim, timsah sensin; hastalığın ise, kötü ünün, lordum da onu tedavi edecek. Gerçi yaptığım benzetmede ayrıntılar tümüyle birbirini tutmuyor ama yine de dinle: Kafası dikenli kuşun sana yaptığı iyiliği unutma ve nankörlüğü bırak.

(IV. Perde, II. Sahne)

derken sanki izleyiciden ağdalı konuşmalarını affetmesini istemektedir. Doğru da yapmaktadır, çünkü bilgiç tutumuyla zihinleri yeterince bulandırmıştır. Daha önce yöneticilerin adamlarını asla ödüllendirmek gibi bir düşüncesi olmadığını

Bizler onların hırsını doyumak ya da keyifleri için
Kendimizi büyük savaşların kucağına atarsak,
Nasıl ödülleneceğiz?
Civarında adamotu bulunmayan
Bir meşe ağacının üzerinde sağlığa yararlı ökseotu
Ne kadar ender bulunursa,
Biz de o kadar ödüllendiriliriz kazanç peşinde koşarken.

(III. Perde, I. Sahne)

sözleriyle göstermeye çalışmış; kadınların her zaman uysal olmaları gerektiğini

.....
Dinle beni: Durgun akan ırmaklardan
Daha azgın ve öfkeli denizler;
Ama ne o ırmaklar kadar tatlı,
Ne de iyi huylu olduğu söylenebilir.

Sakin bir kadın, erkeklerin tehlikesizce üzerinde yol
alabilecekleri

Büyük bir köprünün altındaki durgun su gibidir.

(IV. Perde, II. Sahne)

beş dizede anlatmış; âşıkların aşkları yüzünden içkiye düştüklerini, iç-
tikçe de kendilerini daha çok kaybettiklerini denizci-âşık benzetme-
siyle aktarmıştır:

Âşıkların yeminleri denizcilerin duaları gibidir. Zorda kalınca on-
lara başvurulur; ama fırtına dinip, geminin sarsılması durunca
yalvarmayı bırakıp içmeye başlarlar. Ama beyefendiler hem içer
hem yalvarırlar, kunduracının pastırmasız yapamadığı gibi. Her
ikisi de birbirlerini çekerler: İçki içen daha çok yemin etmeye
başlar, yemin edince de daha çok içki içer. Senin bronz tenli be-
yin veciz sözlerinden daha iyi değil mi bu sözler?

(V. Perde, I. Sahne)

Yine de, seyrek de olsa, Webster, trajediden komediye tüm duy-
guları aktarabilecek esnekliği yakalayabilmektedir. Yoksa çağının ko-
kuşmuşluğunu bu denli başarıyla eleştirmesi mümkün olmazdı. Yazar
bu başarıyı, dilini arılaştırdığı ve uyaklı beyitlerle (*sententiæ*) etik yargı-
larda bulunduğu anlarda yakalamaktadır. Meydana gelen olaylar hak-
kında yorumlar yapan oyun kişileri, konuşmalarını mutlaka yoğun an-
lamlar içeren bir genellemeyle noktalamaktadırlar.

Lodovico: Büyük adamlar koyunun önce yününü kırkıp
pazarlar

Sonra da kesilip yenilmesi için satarlar.

(I. Perde, I. Sahne)

Monticelso: Kader yelkenlerini parçalayıp, serenini kırsa bile
Sonsuza dek sürecek erdemler bırakın ona.

(II. Perde, I. Sahne)

Lodovico: Koskoca cehennemde yalnızca üç Öfke
Tanrıçası var

Oysa büyük insanların yüreğinde üç bin tanesi yatar.

(IV. Perde, III. Sahne)

İşte bu uyaklı genellemeler yoluyla Webster, izleyiciye dünya görüşünü yalın bir biçimde anlatmayı başarmaktadır.

Ak Şeytan'da eleştirilmesi gereken diğer özellik, olay örgüsünün bütünlükten uzak olmasıdır. Sahneler ve perdeler arasındaki geçişler hiç de ustalıkla olmadığı gibi, bazılarının (örneğin, Papa seçimi) oyuna katkısını açıklamak oldukça zordur. Bu özelliğiyle, oyun, sanki bir iskelet halindedir ve usta bir yazarın kendisine son şekli vermesini beklemektedir. İzleyici, oyunda trajedinin doruğa tırmanmasını arkasından çözüme kavuşmasını bekler. Ama boşunadır bu bekleyiş; çünkü oyunda çatışma-düğüm-çözüm yoktur; olay örgüsü düz bir çizgiyi andırmaktadır, perdeler sanki yapıştırılmış gibidir.

17. yüzyıl tiyatrosunda yazarlar özgün olmaktan çok ele aldıkları konuyu işleyip geliştirmeyi gerçek ustalık olarak kabul etmekteydiler. Onlar için gerçek yaşamda meydana gelen her olay tiyatroya yansıtılabilecek nitelikteydi ve görüşlerini aktarma fırsatı sağlıyordu. Böylelikle, yaşamdan kopmak bir yana, sahneyi yaşamın bir aynası haline dönüştürmeleri mümkün olabilmekteydi. İşte bu yüzden diğer tüm oyun yazarlarının oyunlarında olduğu gibi, *Ak Şeytan*'da da olay örgüsü gerçek bir olay üzerine kurulmuştur. Webster, oyunu yazmadan yirmi yedi yıl önce, 1585 yılında, Padua'da yirmi sekiz yaşında öldürülen güzel Vittoria Accoramboni'nin ilginç yaşamının içerdiği dramatik özellikleri hemen fark edip İtalya'da büyük yankılar uyandıran bu yaşamı oyunlaştırmak istemiştir.

Trajik bir ölümle sonuçlanan Vittoria'nın yaşam öyküsüne kısaca değinmek ve Webster'ın ne gibi değişikliklerle seyircinin karşısına çıktığını gözlemlemek ilginç olacaktır: Köklü ama yoksul bir aileden gelen Vittoria, ailenin on bir çocuğundan biridir ve on altı yaşında Kardinal Montalto'nun yeğeni Francesco Peretti (oyunda Francisco de Medicis) ile evlendirilir. Yine aynı biçimde para ve unvan için Isabella de' Medici ile evlenen Dük Bracciano (oyunda Brachiano) ile tanışır. Vittoria'nın kardeşi Marcello bu ilişkinin kurulmasında etkin rol oynamıştır. Dük'ün mutsuz bir evlilik yaptığı ve karısından ayrı yaşadığı, Isabella'nın bir âşığı olduğu bilinmektedir. Brachiano'nun karısına yaptığı seyrek ziyaretlerin birinde Isabella esrarengiz bir biçimde ölür. Aradan birkaç yıl geçtikten sonra Vittoria'nın kocası bir cinayete kurban gider. Âşıklar Isabella'nın kardeşi Dük Francesco ve Camillo'nun amcası Kardinal Montalto'nun şiddetle karşı çıkmalarına rağmen bu ilişkiyi evlilikle perçinlerler. Türlü baskılara rağmen yaklaşık dört yıl süren bu evlilik Bracciano'nun ölmesiyle son bulur. Vittoria'nın koca-

sından yüklü bir miras almasını kabullenemeyen Francesco ve artık Papa olan Montalto'nun itirazları sürerken Kont Lodovico ve adamları Vittoria'nın sarayını basarak genç kadını ve kardeşi Flamineo'yu öldürürler; Vittoria'nın diğer kardeşi Marcello da daha sonra yakalanıp idam edilir.

Vittoria'nın evliliğini oyununda olduğu gibi koruyan Webster'in, genç kadının kocasını oyunda iktidarsız ve alaya alınabilecek bir kişiye dönüştürmesi *Ak Şeytan*'ın en sorunlu bölümlerinden biridir. Vittoria'yı kocasıyla para için evlenen bir kadın olarak çizmesi Webster'a genç kadının kötülüğünü rahatça sergileyebilme olanağı verdiği halde anlaşılan yazar bu oyun kişinin bu yönünü biraz törpülemek istemiş ve kocasını gülünesi bir insan yapmıştır.

Webster, Brachiano'nun Medici Dükü'nün kız kardeşiyle evlenmesinin de anlaşma yoluyla gerçekleşen bir evlilik olduğunu ve burada da asıl amacın parayla güç elde etmek olduğunu sezdirir. Bu evliliğin önemi büyüktür, çünkü Brachiano bu evlilik sonucunda Papa tarafından Dük yapılır. Verilen bu unvanın Brachiano'ya karşı Papa ve Francisco tarafından sürekli kullanılması ve Roma'nın bu iki güçlü soylusunun evliliğe müdahale etmesi sık sık gündeme gelir. Francesco, Brachiano'dan kız kardeşine iyi davranmasını isteme yetkisini kendisinde görür; hattâ bu yüzden iki Dükalık arasında savaş rüzgârları esmeye başlar.

Webster'ın Brachiano ile Isabella'nın evliliklerinde geçiştirmeye çalıştığı, ancak oldukça önemli bir nokta vardır: Gerçek yaşamda kocasından ayrı yaşayan ve bir âşığı olan Isabella, oyunda kocasına çok düşkün bir kadın olarak çizilir. Webster, bu mutsuzluğun çiftin birbirlerini sevememeleri olduğunu söylemekten kaçınır. Oyunda sevgisizlik tek taraflıdır. Isabella kocasına düşkün bir kadın, Brachiano ise, tam tersine, karısından nefret eden bir koca olarak çizilir. Dahası, evliliğin yürümemesinin tek nedeninin Brachiano'nun şehvet düşkünlüğü olduğu vurgulanır. Yine de Webster, Vittoria'nın kocası Camillo'ya yaptığı gibi, Isabella'yı da aşırı kıskançlık gibi olumsuz bir özelliklerle donatır; ancak Düşes'in bu özelliğinin üzerinde fazla durmaz.

Gerçek yaşamda bir âşığı olan Isabella'nın bu ilişkisi oyunda oldukça değişik bir biçimde karşımıza çıkar: Sürgündeki Kont Lodovico, affedilip Isabella'nın hizmetine girmek ister; bu sırada Düşes ölür ve bu arzusunu gerçekleştiremez. Ancak, Webster, Lodovico'ya Isabella'yı öldürenleri cezalandırmak isteyen bir intikamcı kimliği ve-

rir ve Lodovico'nun Isabella'ya duyduğu derin aşk yüzünden böyle davrandığını gösterir.

Webster'ın gerçek yaşamdaki Bracciano-Vittoria aşk öyküsünde yaptığı bu değişikliklerle, eşlerini öldürerek ne pahasına olursa olsun bir araya gelmek isteyen bu çiftin hastalık derecesindeki sevgileri oyunda salt cinsellik ve para üzerine kurulu bir ilişkiye dönüşür. Kuşkusuz, her iki birliktelik de kötülük üzerine kurulmuştur. Ne var ki, gerçek biçimiyle olay "aşk trajedisi"nden başka özellikler içermemektedir ve bu da Webster için yeterli değildir. Dolayısıyla, yazar elindeki bu malzemeyi oldukça değişik bir biçime sokar.

Gerçekte Flamineo ve Marcello intikamcılar tarafından öldürüldükleri halde, Webster, yine değişiklik yaparak, Flamineo'ya kardeşi Marcello'yu öldürtür. Amacı, Roma'da işlerin kardeşin kardeşi öldürmesine varacak kadar çılgırından çıktığını göstermektir. Cornelia'nın oğlu Marcello'nun ardından yaktığı ağıt sahnesi de Webster tarafından oyuna eklenmiştir.

Oyunda Francisco, Vittoria ve Flamineo'yu öldüren Lodovico ve adamlarına sınırsız maddi ve manevi yardımda bulunur. Ama gerçekte, Francisco'nun Lodovico'yu desteklediği yolunda somut bir kanıt yoktur. Webster, bu değişikliklerle, bir kez daha Roma'daki kokuşmuşluğun altını çizmektedir.

Hastalıklı ilişkilerle ölüm ve korkunun iç içe girdiği gerçek olaylar Webster'ın elinde daha karamsar bir özelliğe bürünür. Oyunda kişiler çılgırından çıkmış bir dünyada bir oraya bir buraya savrulmaktan bir türlü kurtulamazlar; sığınabilecekleri, bel bağlayacakları, doğru dürüst işleyen tek bir kurum bulunmamaktadır. Ahlaki çöküntü ve kokuşmuşluk her yanı sarmıştır ve böyle bir ortamda her birey tek başına bu dünyaya uyum sağlayarak ayakta kalma savaşı vermektedir.

Ak Şeytan, kötülüğün her zaman erdem maskesinin ardına saklandığı, doğruyla yanlışın ayırt edilmesinin mümkün olmadığı ve dolayısıyla ahlaki değerlerin bulunmadığı bir dünyayı simgeler. Webster, çağdaşı Chapman ve Tourneur gibi, yokoluşa doğru hızla ilerleyen, kokuşmuş bir evrende yaşadığını düşünmektedir. Ribner'in dediği gibi, oyunlarında cennet ve cehenneme atıflar bulunmasına karşın, Webster'ın evreni düzenden ve insanların yaşamına yön veren tanrısal güçten yoksundur (s. 195). Kurtuluş için herhangi bir sihirli formül ya da reçete sunmaz çünkü onun için yaşam bir karmaşadan başka bir şey değildir. Webster'ın çizdiği bu dünyada kokuşmuş olan yalnızca kişiler değildir. Saray, Kilise, adalet, evlilik ve akrabalık kurumları da payları-

na düşeni alırlar. Aynı görüşü paylaşan Goldberg, yozlaşmamış değerlerin sadece kişinin kendi içinde bulunabildiğini ama böylesi bir ortamda bu tür kişileri bulmanın zor olduğunu söyler (s. 1).

Oyunun tek erdemli kişisi Cornelia sadece iki sahnede yer alır ve oldukça donuk çizilmiştir. Webster, erdemli kişilerin bu dünyada ancak arka planda, ikincil rollerde yer bulabileceklerini söylemek ister sanki. Ribner, Cornelia'nın doğru bildiklerini söylediğini; ama etkili olmasının söz konusu olmadığını, dolayısıyla da okurun, daha canlı, daha enerjik kişileri, kişilikleri kötü bile olsa, yeğlediğini söylediğini vurgular (s. 195). Ne var ki, ahlaki değerleri bulunmayan kişiler yaşamalarını hiçbir sonuç getirmeyen anlamsız çabalarla tüketirler. Zaman zaman güzelliklerle karşı karşıya gelseler bile bu güzellikler hastalık ve çöküntünün esiridir ve bu yüzden yaşamı yok eder, yeni hastalıklara yol açar ve bir kısır döngü oluşturur.

Hastalıklı güzelliklerin başında sevgi gelmektedir ancak sağaltıcı özellikleri olması gereken bu duygu yalnızca sevgililere değil çevredeki tüm kişilere felaket getirir. Evli bir kadın olan Vittoria'yı her ne pahasına olursa olsun elde etmeye çalışan Brachiano'nun bu amaç uğruna oyunun en karamsar kişisini, hiçbir değer yargısı bulunmayan ve salt çıkar peşinde koşan Flamineo'yu araç olarak kullanma kararlılığı bu yüce duygunun ne denli yozlaştırıldığının göstergesidir.

Şehvet düşkünü Brachiano'dan farkı bulunmayan Flamineo'nun dünyasında yüce değerlere yer yoktur. Yükselme uğruna kız kardeşini emrinde çalıştığı Dük Brachiano'ya pazarlaması onun kişiliği ve değer yargıları konusunda bir fikir vermeye yeter. Bu kadarla da yetinmeyen Webster, Flamineo'yu dünyaya alaycı bir gözle bakan, her ilişkinin altında bir çıkar yattığına inanan bir kişi olarak çizmiştir. Flamineo, alaycı bir tavırla yaptığı konuşmalarında insan yaşamının aşağılık ve iç karartıcı yönleri üzerinde durur. İyi olmaya çalışmaz çünkü bunun iki yüzlülerle, çıkar peşinde koşanlarla, inançsızlarla dolu bir dünyada gerçekleşmeyeceğine inanır. Bu yüzden, var olabilmek için insanları aldatmak, dost görünürken önündeki engelleri yıkmak amacıyla, Ribner'e göre, Makyavelist bir tutum içine girer (s. 128). Üniversite eğitimi almış aydın kişilerin geleceğinin parlak olduğuna inanmaz. Onları bekleyen geleceğin kürek mahkûmluğu ya da zindan olduğunu düşünür. Üniversitede okurken diplomanın kendisine bir yarar sağlamayacağını anlayan Flamineo parlak zekâsının yardımıyla, kötülük yaparak, insanların kuyusunu kazarak toplumun üst katmanlarında kendine bir yer edinmeye çalışır.

Flamineo, doyumsuz, mutsuz bir insan olarak dünyadaki kötülükleri gözler önüne serip, kendi kötülüğünün haklılığını kanıtlayarak dünyayı nasıl algıladığını sık sık göstermeye çalışır. Ne Tanrı'ya ne de herhangi bir kişiye bağlıdır çünkü onun hiçbir ülküsü ve inancı yoktur. İnsanların sadece kötülüğün kaynağı olduğu düşüncesiyle yaşayarak kendi sonunu hazırlaması karmaşanın egemen olduğu dünyanın düzeltilemeyeceği inancımızı pekiştirir.

Flamineo, yaptığı planların kendinden daha güçlü olanlarca suya düşürülmesiyle kaçınılmaz ölümün pençesine düştüğünde hiç de umulduğu gibi pişmanlığını dile getirmez. Son sözleri, kralların gözüne girip sarayda kendilerine bir yer edinmek isteyenlere uyarı niteliğindedir: Suçlu, suçsuz herkes güçlü insanların elinde birer oyuncaktır ve bu yüzden güçlülerden uzak durmak gerekir. Dünya dehşet dolu bir yerdir, mutluluk kılık değiştirmiş üzüntüden başka bir şey değildir. Bu düşüncelerle dünyadaki esaretini sona erdirecek ölüme kucak açar. Kısaca Flamineo, karmaşadan başka bir şey olmayan dünyayı simgeler.

Vittoria'nın durumu kardeşi Flamineo'nunkinden farklı değildir. O da para ve güç peşindedir. Camillo ile parası için evlenip evlilik kurumunun saygınlığını ayaklar altına aldığı yetmiyormuş gibi, parası ve politik gücü olan Brachiano ile kocası yan odadayken aşk yapmakta sakınca görmez. Bununla da yetinmeyerek, Brachiano'nun aklına Camillo'yu ve Düşes'i öldürme fikrini sokmasıyla güzellik ardına gizlenen ikiyüzlülük ve kötülük anlamına gelen "Ak Şeytan" adını hak eder.

Oyunun büyük bir bölümünde edilgen bir durumda bulunduğundan zaman zaman ona olan duygularımız olumlu bir nitelik kazanmaya başlasa da Vittoria'da gerçekleri olduğundan farklı gösterme yeteneğinin bulunduğunu aklımızdan çıkarmayız. D.C. Gunby, Vittoria'nın sadece hapse atılması ve şerefine leke sürülmesi söz konusuysa, mahkeme sırasında yaşamının tehlike altında bulunduğunu söyleyerek jüriyi etkilemeye çalıştığını, bu davranışının da kişiliğine ışık tuttuğunu ileri sürer (s. 16).

Margaret Renald ise, oyunda Vittoria'nın sahnede yalnızken içtenlikle duygu ve düşüncelerini anlattığı bir bölüm olmadığı için onun kişiliğini tüm boyutlarıyla görmenin olanaksızlığı üzzerinde durur (s. 40). Ama duygularını dile getirmese de Vittoria'nın olaylar karşısındaki tutumuyla bencilliğinin boyutlarını anlamak mümkün olmaktadır. Brachiano'nun zehirlenmesine üzülür ama salt kendini düşündü-

ğü, artık her türlü tehlikenin kol gezdiği sarayda yalnız ve korunmasız kaldığı için.

Ne var ki, olduğundan farklı görünen, kuzu postundaki kurt Vittoria, oyunun tek "Ak Şeytan"ı değildir. Başta Flamineo olmak üzere, Brachiano, Lodovico, Francisco, Monticelso, hattâ sarayda yaşayan herkes bu listeye dahil edilmelidir. (V. iv, dize 118-23)

Kiliseyi temsil eden Monticelso ile devleti temsil eden Francisco da kokuşmuşluktan paylarını almışlardır. Ellerini kirletmeden intikamlarını almada bu kişilerin üstüne yoktur. Monticelso, hırsız, sahtekâr, katil, tefeci gibi yasadışı işlerle yaşamlarını kazanan kimsele-
rin listesini hazırlayarak, bu kişilerden zamanı gelince yararlanmayı düşünen yoz bir dinadamıdır. Kardeşi Düşes'i öldürenleri yasal yoldan cezalandırma yetkisi elinde bulunduğu halde intikamcı kimliğine bürünerek adamları yardımıyla kıyıma girişen Francisco, adalet kavramını temelden sarsar. Monticelso ve Francisco'nun şahsında ülkenin en önemli iki kurumunun giderek batağa saplandığını görmek, kurtuluş umutlarının yok olmasına neden olur.

Diğerleriyle karşılaştırıldığında olumlu özelliklerinin ağır bastığını düşündüğümüz kişiler bile yozlaşmışlıktan, ikiyezlülükten paylarını almışlardır. Kocasını delicesine sever görünen Isabella kapıldığı kıskançlık krizini dizginlemek için hiçbir çabada bulunmazken, kardeşinin namusunu her şeyin üstünde tutan Marcello, Vittoria ile Brachiano evlenince eniştesinin hizmetine girmekte sakınca görmez. Aynı şekilde, oyunda erdemi simgelediğini söyleyebileceğimiz Cornelia bile, aşklarını şiddetle eleştirdiği yeni evlilerle yaşamayı kabul eder.

Jacqueline Pearson'a göre, oyunun sonunda ülke yönetimini üstlenen Giovanni ile yiten umutlar yeniden filizlenmez; çünkü yeni Dük henüz çok gençtir ve deneyimsiz bir kişinin elinde, ülkenin türlü tehlikelere sürüklenebileceği duygusu ağır basmaktadır (s. 82). Bu görüşü paylaşmamak olanaksızdır çünkü değişen pek bir şey olmamıştır. Yönetim sadece el değiştirmiştir. Başa geçen genç Giovanni katilleri cezalandıracağını söylemektedir ama kokuşmuşluğu giderme yolunda bir adım atmasını beklemek gerçekçi olmayacaktır; çünkü Dükalık dışında hiçbir kurum değişimden payını almaz.

Webster'ın alabildiğine karamsar bir dünya yarattığı bu oyun ancak köktenci yaklaşımlarla toplumdaki aksaklıkların giderilebileceğini ama böyle bir yaklaşımın olanaksız olduğunu tüm çıplaklığıyla gözler önüne sermektedir. İnsanlar, ucunda ışık görmedikleri bir tünelde ilerleyerek yaşamlarını tamamlamaya çalışmaktadırlar. Ancak pek azı

bunun farkındadır ve bu yüzden herhangi bir değişim ummak anlamsız olmaktadır. Oyun, uyandırdığı bu kapana sıkışmışlık duygusuyla Sophokles'in *Kral Oidipus*'unu çağrıştıırken bireylerin, Macbeth'in deyimiyle, "dünya sahnesinde" zamanlarını doldurmaya çalışan aktörlerden farklı olmadıklarını ileri sürerek evrensel bir boyut kazanmaktadır.

M. Hamit Çalışkan

Kaynakça

- 1) Brennan, Elizabeth M. Introduction. *The White Devil*. Toronto: Ernest Benn Limited, 1971. s. vii-xxxiv.
- 2) Goldberg, Dena. *Between Worlds: A Study of the Plays of John Webster*. Waterloo: Wilfrid Laurier Univ. Press, 1987.
- 3) Gunby, D. C. Introduction. *John Webster: Three Plays*. By John Webster. Middlesex: Penguin Books Ltd. 1983. s. 9-29.
- 4) Pearson, Jacqueline. *Tragedy and Tragicomedie in the Plays of John Webster*. New Jersey: Barnes and Noble Books, 1980.
- 5) Renald, Margaret Loftus. *John Webster*. Boston: Twayne Publishers, 1984.
- 6) Ribner, Irving. "Jacobean Tragedy: The Quest for Moral Order." *Webster: The White Devil and the Duchess of Malfi*. Ed. R. V. Holdsworth. Houndsmill: Macmillan Education Ltd., 1987. s. 118- 144.

AK ŞEY TAN
ya da
BRACHIANO DÜKÜ PAULO GIORDANO URSINI'nin
TRAJEDİSİ
ile
ÜNLÜ VENEĞİKLİ FAHİŞE VITTORIA COROMBONA'nın
YAŞAMI ve ÖLÜMÜ

Kraliçe Hazretlerinin Hizmetkârları tarafından
sahneye konulmuştur.

Yazan
John Webster

non inferiora fecutus (*)

LONDRA

Thomas Archer için N.O. tarafından basılmıştır ve Royal Exchange yakınlarında
bulunan Pope's Head Palacc'taki kitabevinde satılacaktır. 1612. (**)

(*) Latince: "Meslektaşlarımınki kadar soylu bir konu" (Ç.N.)

(**) Ak Şeytan'ın 1612'de yazılan PDF kitap basımını <http://www.kitapci.net> yayınladı.

K İ Ş İ L E R

MONTICELSO, Kardinal; daha sonra Papa IV. PAUL.

FRANCISCO DE MEDICIS, Floransa Dükü; beşinci perdede MULLINASSAR adında bir Arap kılığındadır.

BRACHIANO ya da PAULO GIORDANO URSINI, Brachiano Dükü; Isabella'nın kocası ve Vittoria'nın âşığı.

GIOVANNI, Brachiano ve Isabella'nın oğlu.

LODOVICO ya da LODOWICK, gözden düşmüş bir İtalyan Kontu.

ANTONELLI, Lodovico'nun dostu, Floransa Dükü'nün adamı.

GASPARO, Lodovico'nun dostu, Floransa Dükü'nün adamı.

CAMILLO, Vittoria'nın kocası.

HORTENSIO, Brachiano'nun subaylarından biri.

MARCELLO, Floransa Dükü'nün hizmetkârı, Vittoria'nın kardeşi.

FLAMINEO, Marcello'nun kardeşi, Brachiano'nun sekreteri.

KARDINAL ARAGON

DOKTOR JULIO, bir sihirbaz.

CHRISTOPHERO, Julio'nun asistanı *(oyunda konuşması yok)*.

GUID-ANTONIO *(oyunda konuşması yok)*.

FERNEZE *(oyunda konuşması yok)*.

JACQUES, bir Arap, Giovanni'nin hizmetkârı *(oyunda konuşması yok)*.

ISABELLA, Francisco de Medicis'nin kız kardeşi, Brachiano'nun karısı.

VITTORIA COROMBONA, Venedik'li bir kadın. Önce Camillo'yla evlidir, daha sonra Brachiano ile evlenir.

CORNELIA, Vittoria, Flamineo ve Marcello'nun annesi.

ZANCHE, bir Arap, Vittoria'nın hizmetkârı.

BAŞRAHİBE
ELÇİLER
SUBAYLAR
UŞAK
HEKİMLER
HİZMETKÂRLAR
ZIRHÇI
SOYLULAR
YAVER
SİHİRBAZ
SAVCILAR
KÂTİP

OKUYUCUYA

Benden öncekilerin yaptığı gibi, ben de kendimde bu trajediyi yayımlama hakkını görüyorum. Övülmek istediğimden değil çünkü nos hæc novimus esse nihil ⁽¹⁾ sadece sahneye konulması ruh karartıcı kış günlerine rastladığı ve üstü açık ve karanlık bir tiyatrodan oynandığı için bir trajediye gereken tek şey olan kalabalık ve anlayışlı bir izleyici kitlesinden yoksun olduğundan. O zamandan beri bu söz konusu tiyatroya gelenlerin çoğunun kitapçılara iyi kitap değil de yeni kitap almak için giden o cahil ahmakları andırdığını fark ettiğimden oyunu herkesin takdirine şu inançla sunuyorum:

Nec rhoncos metues, maligniorum,
Nec scombris tunicas, dabis molestas.⁽²⁾

Eğer bunun gerçek anlamda bir oyun olmadığı söylenecek olursa hemen, non potes in nugas dicere plura meas: ipse ego quam dixi⁽³⁾ diyerek farkında olmadan değil isteyerek bu açıdan yetersiz kaldığımı kabul ederim; çünkü insan, böylesi bir izleyici kitlesine bugüne kadar yazılmış en anlamlı trajediyi sunsa, üslup ve karakterin yüceliği gibi tüm drama kurallarına dikkat etse, onu yorumlayıcı Koro ile zenginleştirse ve ölümle yaşam haberleri getiren tutkulu ve ağırbaşlı Nuntius'un (Haberci) anlattıklarını olabildiğince canlı kılarsa bile tüm bu tanrısal coşkudan sonra, O dura messorum ilia⁽⁴⁾,

1) Latince: "Bu şeylerin önemli olmadığını biliriz." (Ç.N.)

2) Latince: "Ne acımasız insanlar burun kıvracaklar sana
Ne de uskumru saracaklar sayfalarına." (Ç.N.)

3) Latince: "Hakkımda söylediğim aşağılayıcı sözlerden daha ağırını söyleyemezsin." (Ç.N.)

4) Latince: "Ah, hasat biçenlerin sağlam mideleri." (Tiyatro izleyicisinin çoğunluğunu oluşturan köylülerin sarmısak düşkünlüğüne atıfta bulunuyor) (Ç.N.)

cahiller gürhunun soluğu onu zehirlemeye yeter. Bu yüzden yazarın oyun oynanmadan önce her sahnenin önüne Horatius'un şu dizesini eklemesine izin verin:

— Hæc hodie porcis comedenda relinques.⁽⁵⁾

Bu trajediyi uzun bir sürede yazdığımı söyleyeceklerle itiraf etmeliyim ki, kalemim kanatlı bir kaz tüyü değil ve eğer bunu benim bir eksiğim olarak göstermek isterlerse, onlara, Euripides'in bir trajedi yazarı olan Alkestides'e söylediklerini tekrar ederim. Alkestides, Euripides'e, kendisi üç günde üç yüz dize yazarken onun yalnızca üç dize yazabildiği eleştirisini getirir. Euripides ise şöyle der: "Doğru söylüyorsun ama fark şurada: Senin dizelerin sadece üç gün okunacak, benimkiler ise üç yüz yıl."

Kötülemek cehaletin dostudur. Ben ise, diğer insanların değerli çabalarını, özellikle Bay Chapman'ın yüce üslûbunu, Bay Johnson'ın emek verip yarattığı kıvrak zekâ ürünü yapıtlarını, Bay Beaumont ve Bay Fletcher'in aynı değerdeki yapıtlarını ve son olarak (sona bırakılması önemsizliğinden değil) Bay Shakespeare'in, Bay Dekker'ın, Bay Heywood'un güzel ve verimli çabalarını her zaman övmüşümdür. Yazdıklarımın onların ışığında okunmasını diliyor, kendi yargılarımla sağlamlığını vurgulayarak, onları çok değerli bulduğumu söylerken kendi yapıtım hakkında sessizliğimi koruyor ama onların yapıtlarının çoğuna (dalkavukluk sayılmamasını söyleyerek) Martialis'in şu dizesini yakıştırıyorum:

— non norunt, hæc monumenta mori⁽⁶⁾

5) Latince: "T'abağında bıraktığın her şey bütün domuzlara gidecek." (C.N.)

6) Latince: "Bu yapıtlar asla ölmüz." (C.N.)
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://fantey.org>

BRACHIANO DÜKÜ
PAULO GIORDANO URSINI
VE
VITTORIA COROMBONA'NIN
TRAJEDİSİ

I. PERDE

I. SAHNE

(Sahne Roma'da geçer.)

(İçeri Kont Lodovico, Antonelli ve Gasparo girer.)

L.ODOVICO

Sürgün mü?

ANTONELLI

Böyle bir cezaya çarptırıldığınızı duymak beni çok üzdü.

L.ODOVICO

Hah, hah, ha. Demokritos,

Hani tüm evrene hükmederdi tanrıların!

Ödül de ceza da saraydan! Şu felek tam bir kahpe.

Verirse kaşık kaşık verir ki,

Kepçeyle hepsini geri alabilsin.

İnsanın düşmanları büyük adamlar olursa böyle olur işte.

Tanrı cezasını versin onların,

Kurt, kurt gibi görünmez karnı aç olmadıkça.

GASPARO

Düşmanım dediklerinizin hepsi soylu kişiler.

LODOVICO

Aa evet, onlar için dua ediyorum.
En çok onun paramparça ettikleri
Hayrandırlar şiddetli fırtınaya.

ANTONELLI

Ama lordum,
Haksız yere cezalandırılmadınız;
Bir geriye bakın, geçmiş yaşamınıza:
Üç yılda muhteşem bir dükalığı mahvettiniz.

GASPARO

Dostlarınız yuttu sizi acı bir ilaç gibi;
Bu korkunç ve doğal olmayan ilaç
Midelerini bulandırınca da
Kustular sizi lağırma.

ANTONELLI

Alkolün pençesinde rezil oldunuz,
Varınızı yoğunuzu zevk u safa için harcadınız.

GASPARO

Zümrüdüanka kuşunun bile gırtlaklarınızdan zor kurtulduğu,
Bir tek kuş sütünün bulunmadığı
Şölenlerinize davet ettiğiniz soylular
Düştüğünüz zavallı duruma bakıp gülüyorlar,
Sizi dünyanın çekim gücüne kapılan
Ve yakında un ufak olacak bir kuyrukluyıldız⁽¹⁾ benzetiyorlar.

ANTONELLI

Sizinle dalga geçiyor,
Bir deprem sırasında ana rahmine düştüğünüz için,
Böylesine güzel bir dükalığı yerle bir ettiğinizi söylüyorlar.

LODOVICO

Pek güzel,
Söyleyeceklerinizi aranızda eşit olarak bölüşmüşsünüz.
Bana da bitirmenizi beklemek düşünüyor.

1) Elizabeth döneminde, kuyrukluyıldız, değişen ve çürüyen dünyanın bir olgusu olarak kabul edilir ve kokuşmuşluk sonucu ortaya çıktığı düşünülmüştü (C.N.).
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

GASPARO

Daha da kötüsü,
Burada, Roma'da korkunç ve acımasız cinayetler işlediniz.

LODOVICO

Pire ısırtığı kadar önemsiz şeylerdi onlar.
Yoksa kafamı keserlerdi değil mi?

GASPARO

Lordum, yasalar bazen orta yolu bulur,
Büyük suçları ölüm cezasıyla cezalandırmak istemez;
Belki bu hafif ceza size artık suç işlemeyi bıraktırır da insanlara
örnek olup
Şu berbat dünyanın düzelmesine katkıda bulunursunuz.

LODOVICO

Demek öyle; ama niye bazı önemli kişiler sürülmüyorlar
anlayamıyorum;
Örneğin, şimdi Roma'da yaşayan
Brachiano Dükü Paulo Giordano Ursini var,
Gizli gizli Vittoria Corombona'yı baştan çıkarmak istiyor.
O Vittoria ki, Dük'e vereceği bir öpücükle
Benim bağışlanmamı sağlayabilirdi.⁽²⁾

ANTONELLI

Kendinize güvenin.
Ağaçlar dikildikleri yerde değil de
Taşındıkları yerde daha iyi meyve verirler.
Bitki hırpalandıkça içindeki hoş kokular daha çok yayılır.
Aynı biçimde, erdemin gerçek mi yoksa sahte mi olduğu
Ancak acı çekince çıkar ortaya.

LODOVICO

Böyle süslü laflarla beni rahatlatmaya çalışmayın;
Bir geri dönersem hepsinin bağırsaklarını deşeceğim.

GASPARO

Aman efendim.

2) Bu dizelerden, Papa'nın, Lodovico'nun sürgüne gönderilmesi kararını Brachiano'nun isteği üzerine verdiği anlaşılmakta ve oyunun başından itibaren Lodovico'nun Brachiano'nun düşmanı olduğu görülmektedir (Ç.N).

LODOVICO

Ben sabırlıyım dır.
İdama gidenlerin etrafa gülücükler ve para dağıttığını,
Cellatla içli dışlı olduklarını görmüşümdür.
Ben de öyle yapıyor, onlara teşekkür ediyorum;
Beni bir an önce buralardan gönderirlerse
Merhametli olduklarını düşüneneğimi söylüyorum.

ANTONELLI

Hoşçakalın,
Hiç kuşku m yok
Sürgün cezanızı geri aldıracağız.
(*Bir boru çalınır.*)

LODOVICO

Sizlere müteşekkirim;
İşte size bir yaşam dersi, iyi yararlanın ondan:
Büyük adamlar koyunun önce yününü kırkıp pazarlar
Sonra da kesilip yenilmesi için satarlar.
(*Çıkarlar.*)

II. SAHNE

(Sahne Camillo'nun evinde geçer.)

(İçeri Brachiano, Camillo, Flamineo, Vittoria Corombona ve Hizmetçiler girer.)

BRACHIANO

İyi geceler.

VITTORIA

Sayın lordum, Dük hazretleri
Hoş geldiniz. Dük'e biraz daha ışık getirin.
(Vittoria ve Camillo çıkarlar.)

BRACHIANO

Flamineo.

FLAMINEO

Buyrun lordum.

BRACHIANO

Ne yapacağımı bilemiyorum Flamineo.

FLAMINEO

Canınız ne çekiyorsa onu yapın;
Arzularınızı şimşek gibi yerine getirmeye hazırım;
Ha, lordum!
(Fısıldar) Kız kardeşim güzel Vittoria
Derhal huzurunuzda gelecek.
Baylar, faytonu gönderin,
Lordum meşalelerinizi söndürüp gitmenizi istiyor.
(Hizmetçiler çıkar.)

BRACHIANO

Bu mutluluğu tadacak mıyım?

FLAMINEO

Başka türlü olabilir mi?
Sayın lordum, bu gece görmediniz mi
Nereye giderseniz gidin gözleriyle sizi izlediğini?

Oda hizmetçisi Arap Zanche ile konuştum bile,
Sizin gibi soylu birine aracılık etmekten
Çok gurur duyuyor.

BRACHIANO

Tahmin edilemeyecek kadar mutluyuz çünkü bunu hak
etmiyoruz.

FLAMINEO

Hak etmiyor musunuz! Artık açık açık konuşabiliriz: Hak et-
memek ha! Neden korkuyorsunuz? Utangaçlığından mı? Ço-
ğu kadının şehvet duygularının kılıfıdır utangaçlık; öyle olma-
sa, ellerinde tutmaktan çekinmedikleri bir şey hakkında ko-
nuşulduğunda neden kızarsınlar kadınlar? Ne kurnazdır onlar!
Ne kadar zor elde edilirlerse arzularımızın o kadar artacağını
çok iyi bilirler; oysa, bir şeyden çokça oldu mu ihtiras körle-
nir, azalır, miskinleşir; saraydaki şarap mahzeninin kapısı hep
açık dursa, kimse içkilerin üstüne üşüşüp deli gibi peşinde
koşturmaz...

BRACHIANO

Bir de şu kıskanç kocası olmasa.

FLAMINEO

Boş verin ona, sürekli cıvayla uğraştığı için beyni sulanan bir
yaldız ustası bile ondan daha ateşlidir.⁽³⁾ Doktorunun söylediği-
ne bakılırsa, frengi tedavisi yüzünden tüm kılları dökülmüş,
cascavlak kalmış. Varını yoğunu kumarda kaybedip çıırılçiplak
kaldıktan sonra alt tarafını pey olarak süren İrlandalı bir ku-
marbaz bile ondan daha güzüpektir. Bir kadını tatmin etmekten
öyle acizdir ki, tüm erkekliği erimiş, pantolonuna yapışmıştır
sanki. Sayın lordum, şu odaya saklanın; artık eniştemi güzel
yatak arkadaşından ayırmak için bir hile düşünmenin zamanı
geldi.

BRACHIANO

Peki ama ya gelmezse...

3) Yaldızlama yapılırken cıva, uc alsınla kaplı nesne sıtılır. Ortaya çıkan zehirli cıva buharını içleri-
ne çeken yaldız ustaları titreme ve delilik nöbeti geçirirlerdi (Ç.N.)
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://mantey.org>

FLAMINEO

Sayın lordum, aşkın aklınızı başınızdan bu kadar almasını istemem. Üç dört erkeğin koynuna girip, arkasından kapı önüne konulan bir kadının peşinden yana yakıla ben de koşmuştum bir zamanlar. Yazın bahçedeki kuş kafesine benzer bu: Dışarıdaki kuşlar içeri girmeye çalışırken, içerideki kuşlar da dışarı çıkmaya çalışır ve asla çıkamayacaklarını düşünerek kendilerini yer bitirirler. Gidin, hadi gidin lordum.

(*İçeri Camillo girer.*)

Bakın işte geliyor.

(*Brachiano çıkar; Flamineo seyirciye*)

Bazıları kılığına kıyafetine bakıp

Bu adamı kurnaz biri sanırlar

Ama zekâsını sınamaya kalktığınızda

Süslü giysilerinin altında bir eşek bulunduğunu görürsünüz.

(*Camillo'ya*) Merhaba kardeşim,

Yolculuk karının yatağına mı?

CAMILLO

Hayır kardeşim, inan bana değil.

Benim yolculuğum daha kuzeye, çok daha soğuk bir diyara;

Yemin ederim ki, en son ne zaman onunla yatağa girdiğimi

Tam anımsayamıyorum.

FLAMINEO

Hesabını karıştırmış olman şaşırtıcı.

CAMILLO

Ne zaman birlikte yatsak

Daha sabah olmadan aramızda bir çatlak oluşuyor.

FLAMINEO

O çatlağı senin doldurman gerekir.

CAMILLO

Doğru ama beni orada görmekten nefret ediyor.

FLAMINEO

Neden efendim, nedir sorun?

CAMILLO

Efendin Dük hazretleri beni ziyaret ediyor, sağolsun,
Ama görüyorum, bir boyling oyuncusu gibi
Çok ateşli bir biçimde
Topunun gitmesini istediği yöne eğiliyor.

FLAMINEO

Umarım yanlış bir düşünceye kapılmamışsındır.

CAMILLO

Soyluların bana bir oyun oynadıkları gibi mi?
Valla, onun topunun yönü kusursuz;
Sevdiğimi yere sermeye can atıyor.

FLAMINEO

Aristo'ya layık bilgeliğine karşın,
Bir eşek gibi mi davranacaksın?
Ya da burcunun sana takmadığı boynuzları⁽⁴⁾
Kendi kendine mi takacaksın?
Gülümseyen bir yıldızın altında
Kundaklandığını unutacak mısın?

CAMILLO

Aman efendim,
Yıldızlardan burçlardan filan dem vurmayın bana.
İnsanlar yıldızların gözleri görmezken,
Güpegündüz de boynuzlanabilir.

FLAMINEO

Tanrı seninle olsun.
Boynuz talaşıyla doldurulmuş
Zavallı yastığına terk ediyorum seni.

CAMILLO

Kardeşim!

FLAMINEO

Allah kahretsin!
Yapman gereken tek şeyin
Karının üstüne kilit vurmak olduğunu söyleyebilirim.

CAMILLO

Çok iyi olur.

FLAMINEO

Eğlenceleri yasakla ona.

CAMILLO

Muhteşem.

FLAMINEO

Kiliseye yalnız gönderme,
Tasma takılmış bir tazi gibi peşinden gitsin oraya.

CAMILLO

Onurunu korumak için.

FLAMINEO

Böylece on beş gün içinde
Ne kadar dürüst ve saf olursa olsun
Kesinkes karının seni boynuzlayacağını bil.
İşte sana akıl, para da istemem.

CAMILLO

Boşversene sen! Takkemin neresinin sıktığını bilmiyorsun.⁽⁵⁾

FLAMINEO

Eski usul giy takkeni, koca kulakların dışarıda kalsın, öyle daha rahat edersin; hayır, daha acı konuşacağım: Karına tüm eğlenceleri yasakla; kadınların özgürlüklerini ne kadar az kısıtlarsan iffetlerini o kadar istekle ve heyecanla korurlar. Anlaşılan sen matematiksel titizlikte, kıskanç bir ahmak olmak, daha boynuzun çıkmadan cetvelle ölçmek istiyorsun. Kadınları kilit altında tutmak cinsel iştahı kabarttığı söylenen aşk iksirlerinden çok daha fazla isyana neden olur onların bedenlerinde.

CAMILLO

Bunun bana yararı yok.

FLAMINEO

Anlaşılan sen kıskançsın. Herkesin bildiği bir örnekle hatalı olduğunu göstereceğim sana: Geçenlerde mercekleri farklı bir gözlük gördüm, bu gözlükle, yere konulan bir madeni para yirmi tane görünüyor; eğer sen de bu gözlüğü takıp ayakkabısını bağlarken karına bakarsan sanki yirmi elin onun elbisesini çıkarmaya çalıştığını sanırsın. Bu da senin çok korkunç ama nedsiz bir öfkeye kapılmana yol açar.

CAMILLO

Buradaki bozukluk görme duyusundan kaynaklanmıyor—

FLAMINEO

Doğru, ama sarılık olanlar gördükleri her şeyi sarı sanırlar. Kıskançlık daha kötüdür. İnsan bir kez kıskançlık nöbetine tutulmaya görsün, bir kazan sudaki kabarcıkları yirmi değişik ve biçimsiz surat olarak görür; çoğu kez de gölgesinin kendisini boynuzladığını sanır.

(İçeri Vittoria Corombona girer.)

Bak işte geliyor; şu yaratığı nasıl kıskanabilirsin? Onun gözleri için şiirler yazan, alnını İda Dağı'nın karlarına ya da Korinthos'un fildişine benzeten, karga tüyü gibi kapkara saçlarına da sarı diyen kişi ya cahil bir eşek ya yağcıdır. İşte bu kadar! Aklını başına topla; sizi barıştıracam ve birlikte yatağa gireceksiniz. Yalnız unutma, ne kadar istekli olsan da öyle görünmemelisin. Hiç aldırılmıyormuş gibi yürü. Durumu çakmasın. Kardeşim, (Vittoria'ya gizlice) efendim seni yemek salonunda bekliyor, (Yüksek sesle) kocan çok kızgın.

VITTORIA

Onu kızdıracak bir şey yapmadım. Hattâ akşam yemeğinde ona et sundum.⁶⁾

FLAMINEO

(Vittoria'ya gizlice) Gerekmezdi, zaten iğdiş edilmiş horoz diyorlar onun için. Sana kızgınmışım gibi davranmalıyım şimdi. (Yüksek sesle) Camillo gibi iyi bir aileden gelen bir beyefendi

6) Vittoria, yemekte kodaklatılır. (C.N.)
 6) Vittoria, yemekte kodaklatılır. (C.N.)
 6) Vittoria, yemekte kodaklatılır. (C.N.)

(*Seyirciye*) yirmi yıldır Dük'ün erzak arabasında hizmetkârlarla kap kacağın arasında gidip gelen sefil bir yaratık—

CAMILLO

Onu etkilemeye başladı.

FLAMINEO

Okumuş yazmış biri, (*Seyirciye*) kafası baharatlanmamış koyun beyni ile dolu, (*Yüksek sesle*) önünde diz çökmüş geceyi birlikte geçirmek için sana yalvaracak mı? (*Seyirciye*) apış arası yedi yıldır hiç sönmemiş bir fırın gibi cayır cayır yanıyor. (*Yüksek sesle*) Gerçek bir beyefendi değil mi? (*Seyirciye*) Beyaz satenden elbise giydimi kara suratını görenler saksağan sanırlar. (*Yüksek sesle*) İtiraf etmeliyim ki, yanındakilerin parlaklığını arttırıcı bir özelliğin var, (*Seyirciye*) ama üzerinde şu sahte pırlanta durmakta.

CAMILLO

Ona değerimi anlatacak.

FLAMINEO

Hadi, efendim seni bekliyor; efendimle yatağa gireceksin⁽⁷⁾

CAMILLO

İşte şimdi konuya geliyor.

FLAMINEO

Yeni bir şarap tadacak şarap uzmanının heyecanıyla bekliyor. (Camillo'ya) Senin kasayı açıyorum.

CAMILLO

Çok erdemli bir kardeşim var valla.

FLAMINEO

Sana üzerinde simyacı taşı⁽⁸⁾ bulunan bir yüzük verecek.

CAMILLO

Doğru, ben simya çalışıyorum.

7) Flaminco bu sözleri yüksek sesle söylemektedir. Camillo, Flaminco'nun kendisi hakkında konuştuğunu düşünürken, *Vitezozia* söz konusu kişilerin *Arachianes* olduğunu bilmektedir (Ç.N.)

8) Madenleri altına dönüştüreceği, yaşamı uzatacağı, hastalıkları iyileştireceği düşünülen taş (Ç.N.)

FLAMINEO

Kuřtüyü yatakta yatacaksın, gül kokusundan boğulan adam gi bi hoş kokulu çarşaf lar aklını başından alacak; mutluluğun öyle kusursuz olacak ki, tıpkı denizdeki insanların karanın, ağaçların ve gemilerin kendi yüzdükleri yönde gittiğini sandıkları gibi sen de hem cennetin hem de dünyanın seni takip ettiğini sanacaksın. Onunla buluşacaksın, kararlaştırıldı, elmas çivilerle perçinlendi, geri dönüş mümkün değil.

VITTORIA

(Flamineo'ya) Peki, şunu buradan nasıl uzaklaştıracamız?

FLAMINEO

Şimdi bir atsineği musallat ederim başına. (Camillo'ya) Nere-deyse razı ettim onu, bence o da istekli ama sana bir tavsiyede bulunayım: Ben olsam bu gece onunla yatmam; daha kıvama gelsin diye istediğini vermem ona.

CAMILLO

Ben de mi öyle yapayım?

FLAMINEO

Sağduyunun ağır bastığını gösterirsin öyle yaparsan.

CAMILLO

Doğru, acele karar vermediğimi gösterir; *quæ negata, grata*⁽⁹⁾

FLAMINEO

Doğru, ne kadar ondan uzak dursan da sen onu kendine çeken mıknatıs gibisin.

CAMILLO

Çok feylesofça.

FLAMINEO

Soyluların yaptığı gibi törensel bir biçimde onun yanından geç, törenin sonunda onunla yatacağını söyle ona.

CAMILLO

Vittoria, nasıl derler, bu gece yapamam, kalkamam—

VITTORIA

Neye kalkamazsınız efendim?

CAMILLO

Seninle yatmaya; ipekböceği üç gün ara verdi mi çok iyi ipek yaparmış. Yarın gece seninim.

VITTORIA

Eminim çok kaliteli bir ipek olacak!

FLAMINEO

Beni dinle, sen geceyarısı gizlice onun yatak odasına gideceksin bence.

CAMILLO

Öyle mi düşünüyorsun? Bak kardeşim, seni aldattığımı düşünmemen için al şu anahtarı, beni odama kilitle ve bana güvendiğini söyle.

FLAMINEO

Valla, yapacağım, senin zindancın olacağım;
Ama ya gizli bir kapın varsa?

CAMILLO

Vedalaşmadan ayrılışıma karımın ne kadar bozulduğunu yarın anlattırısın bana.

FLAMINEO

Tamam.

CAMILLO

İpekböceği esrimi duydun mu?
İyi geceler: Valla sık sık başvuracağım bu hileye.

FLAMINEO

Yap, yap, yap.

(Camillo çıkar.)

Artık korkmana gerek yok. Hah, hah, ha, ipekböceği gibi yaptığın şeyin içine kendini hapsettin.

(İçeri Brachiano girer.)

Gel kardeşim, karanlık kızaran yüzünü gözden saklar; kadınlar gün boyu bağlı tutulan ama gece oldu mu salınan vahşi kö-

peklere benzerler; iyiliği de kötülüğü de ancak o zaman yaparlar. Lordum, lordum.

BRACHIANO

İnanın bana, dilerim durur zaman,
Sona ermez bu sohbet, bu an;
Ama hayır, güzel şeylerdir kendi kendilerini yiyip bitirip
En çabuk yok olan.
(Zanche bir kilim getirir, yere serer ve üzerine iki süslü yastık koyar.
İçeri Cornelia girer. Arkada dinlemektedir.)
Sevgili bayan, beni koynunuza alın,
Dökeyim yeminlerimi, güzel sözler yerine.
Beni bırakmayın hanımefendi,
Aksi takdirde ebediyen mahvolurum.

VITTORIA

Size acırım, efendim;
Yüreğinizin yaralanmasını istemem.

BRACHIANO

Çok soylu bir hekimsin.

VITTORIA

Efendim, zalim kadınlar
Hastaları sık sık ölen doktora benzer.
Kimsenin güveni kalmaz onlara.

BRACHIANO

Olağanüstü yaratık.
Zalimlere güzel deriz,
Senin gibi merhametli birine ne ad vermeli?
(Vittoria'yı kucaklar.)

ZANCHE

Bakın, işte şimdi kucaklaşıyorlar.

FLAMINEO

Ne güzel bir birleşme.

CORNELIA

(Kendi kendine) Korktuğum başıma geldi, ah yüreğim!
Oğlum çöpçatanlık yapıyor.

Ailemizin yok olduğunu görüyorum.
 Depremler hiç olmazsa arkalarında
 Taşı, demiri, kurşunu bırakırlar;
 Gözü dönmüş şehvet ise hiçbir şey bırakmaz geriye.

BRACHIANO

Bu mücevherin değeri nedir?

VITTORIA

Bahtsız birinin süsü o.

BRACHIANO

O benim olmalı; yok yok daha iyisi
 Benimkini seninkiyle değiştireyim.

FLAMINEO

Çok güzel, kendi mücevherine karşılık
 Onun mücevheri; çok iyi oturttu Dük.

BRACHIANO

Tak da göreyim.

VITTORIA

İşte taktım efendim.

BRACHIANO

Hayır daha aşağıya, mücevherimi daha aşağıya tak.

FLAMINEO

Bu daha da iyi; mücevherini daha aşağıya takmalı.

VITTORIA

Efendimiz, vakit geçirmek için
 Size dün gece gördüğüm bir düşü anlatayım.

BRACHIANO

Hay hay.

VITTORIA

Saçma bir düştü:
 Geceyarısı bir kilise avlusunda yürüyorum,
 Avluda ulu bir çınar ağacı var,
 Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Güçlü kökü toprağın derinliklerine uzanıyor;
 Bu çınarın altındaki haç işaretli mezara yaslanıp
 Üzgün üzgün otururken,
 Birden sessizce sizin karınız ve benim kocam geldiler;
 Bir tanesinin elinde kazma vardı,
 Öbüründe ise paslı bir kürek,
 Bu çınar hakkında bağırıp çağırmaya başladılar bana.

BRACHIANO

O ağaç hakkında.

VITTORIA

Evet, bu zararsız çınar hakkında.
 Dediler ki, ulu çınarı kökünden söküp
 Yerine kurumuş çalı dikmekmiş niyetim;
 Bu yüzden de beni canlı canlı gömmeye yemin ettiler:
 Kocam hemen kazmaya başladı,
 Sizin acımasız Düşes de, bir Öfke Tanrıçası⁽¹⁰⁾ gibi,
 Kürekle çılgınlar gibi toprağı kürüyor,
 Etrafa ölülerin kemiklerini saçıyordu.
 Tanrım, nasıl da tir tir titredim korkudan.
 Ama böylesine korkmama karşın dua edemedim gene de.

FLAMINEO

Edemezsin elbette; düşünde şeytan vardı.

VITTORIA

O sırada kopan bir fırtına,
 Sanırım beni kurtarmak için,
 Ulu ağacın büyük bir dalını kırıp üstlerine düşürdü;
 Ve o kutsal çınar ikisini de öldürüp
 Gönderdi hak ettikleri çukura.

FLAMINEO

Kurnaz şeytan!
 Bir düş uydurarak
 Düşes'i ve kocasını öldürmeyi aklına soktu Dük'ün,

10) Başlarında saç yerine yılan bulunan intikam tanrıçaları: 'Tisiphone, Megaira ve Alekto. 'Tartaros'tan, kötülük yapanlardan intikam almak suçluları cezalandırmak için yollanmışlardır. 1590'larda yazılan trajedilerde onlara atıfta bulunmak çok yaygındı (Ç.N.)

BRACHIANO

Bu düşünüyü iyiye yoruyorum:
 Seni kocanın ateşli öfkesinden de
 Soğuk Düşes'in kıskançlığından da
 Koruyacak kişinin kollarındasın;
 Artık yasalar ve dedikodular zarar veremeyecek sana.
 Hayattan nasıl tat alacağını düşünmeye çalış;
 Devlet işleri beni senden
 Ancak senin iyiliğine olduğu sürece ayırabilecek.
 Sen benim için dükalık, sağlık, eş, çocuk, dost, her şey
 demeksin.

CORNELIA

(*Onlara yaklaşarak*) Lanet olsun aşifteliğe!
 Her zaman kadınların mahvına neden olmuştur aşiftelik.

FLAMINEO

Hangi Öfke Tanrıçası ayaklandırdı seni?
 Git buradan, git!
 (*Zanche çıkar.*)

CORNELIA

Lordum, gecenin bu saatinde burada ne arıyorsunuz?
 Burada bir çiçek asla zarar görmemişti,
 Bugüne kadar.

FLAMINEO

Öyleyse neden yatağına gitmiyorsun,
 Yoksa o çiçek gibi sen de solarsın.

CORNELIA

Ah bu güzel bahçe,
 İkincinin de onuruna mezar olacağına⁽¹¹⁾
 Tesalya'nın tüm zehirli bitkileriyle kaplanıp
 Cadılığın beşiği olsaydı.

VITTORIA

Sevgili anneciğim, beni dinleyin.

CORNELIA

Sayende vaktinden önce gireceğim mezara;
Lanetli bir şeydir evlat:
Onlar yüzünden yaşam boyu yaş eksik olmaz gözümüzden,
Kara toprağa girince de tir tir titreriz korkudan.

BRACHIANO

Hadi, hadi, seni dinlemeyeceğim.

VITTORIA

Sevgili lordum.

CORNELIA

Şehvet düşkünü Dük, Düşes'in nerede?
Bu gece Roma'ya geleceğini hiç ummuyordun değil mi?

FLAMINEO

Ne? Roma'ya mı geldi?

VITTORIA

Düşes—

BRACHIANO

Buraya gelmemeliydi.

CORNELIA

Kralların yaşamı şaşmaz bir saate benzemeli.
Öyle ki, onlar doğruysa her şey doğru,
Yanlışsa her şey yanlış gitmeli.

FLAMINEO

Bitirdin mi?

CORNELIA

Zavallı Camillo!

VITTORIA

Yemin ederim ki, kâr etmedi karşı koymalarım
Ölümden başka bir şey
Önüne geçebilseydi sonu gelmeyen kurlarının—

CORNELIA

Yeminlerine katılıyorum;
Bir annenin karşılaşacağı en acıklı son olsa da
Dilerim tanrıdan, kocanın yatağını böyle lekellersen
Büyük insanların cenaze törenlerinde
Dökülen gözyaşları kadar kısalsın yaşamın.

BRACHIANO

Yazıklar olsun, kadın çıldırmış.

CORNELIA

Yahuda⁽¹²⁾ gibi, öperken ihanet edesin;
Dilerim Dük'ün kısa yaşamı boyunca
İmrenir herkes sana,
Ölümünden sonra da acılar düştüğün zavallı duruma.

VITTORIA

Ah, lanetlendim.
(Vittoria *çık*ar.)

FLAMINEO

Aklını mı yitirdin?
Lordum gidip getireyim onu.

BRACHIANO

Hayır, ben yatmaya gidiyorum.
Hemen Doktor Julio'yu bana yolla.
Vcdansız kadın, acımasız sözlerinle
Korkunç ve lanetli bir fırtına kopardın,
Meydana gelecek tüm felaketlerden sen sorumlusun.
(Brachiano *çık*ar.)

FLAMINEO

Onuruna o kadar çok önem veren sen,
Acaba sence gecenin bu vakti
Yanında bir tek muhafız olmadan
Dük'ü eve yollamak için uygun mu?
Benim için biriktirdiğin,
Sakalımı efendimin üzensinden
Kurtarmama yardımcı olacak
Hazine nerede, bilmek isterim.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

CORNELIA

Ne? Fakiriz diye
Onurumuzu mu satacağız?

FLAMINEO

Söyle bakalım, nasıl kurtarabilirsin beni
Kürekten ya da darağacından?
Babam bir beyefendi gibi yaşadı,
Tüm malını sattı; parası tükenmeden de
Şanslı bir insan olarak öldü.
Beni sen yetiştirdin, doğru.
Ama Padua'da üniversitede okurken
Param olmadığı için (üniversite yönetimi şahidimdir)
Yedi yıl boyunca hocamın çoraplarını yamadım ben.
Benden kıdemli birinin yardımıyla mezun olabildim.
Ardından Dük'ün hizmetine girdim;
Sarayda bulundum, oradan döndüğümde
Çok daha nazik, çok daha kadın düşkünü olmuştum
Ama bir kuruş daha zenginleşmemiştim;
Peki, ben ilerlemem için önümde
Bu kadar kolay bir yol varken
Senin sütüne halel gelmesin diye mi uğraşacağım?
Hayır, yüzüm utançtan değil
Kafama dikeceğim şaraptan kızaracak.

CORNELIA

Keşke seni doğurmasaydım—

FLAMINEO

Keşke.
Keşke Roma'nın en adi fahişesi
Annem olsaydı senin yerine.
Doğa fahişelere kol kanat gerer,
Az çocuk verir onlara.
Ama bir sürü babaları vardır çocuklarının;
Asla babasızlık çekmezler.
Hadi git, kardinal hazretlerine yalvar,
Belki fahişeliği günah olmaktan çıkarır.
Lykurgos, kısraklarına en iyi aygırı arayan erkeklerin
Nasıl olup da kendi karılarının çocuksuz kalmalarına
katlandıklarını
Bir türlü anlayamamıştır—

CORNELIA

Aman tanrım, ne korkunç.
(Cornelia *çıkâr.*)

FLAMINEO

Demek Düşes saraya geldi. Bunu beğenmedim.
Kötülüğe başladık, sürdürmeliyiz.
Irmaklar denize kavuşmak için
Nasıl toprağı yarıp kıvrıla kıvrıla akarsa
Ya da bir dağın tepesine çıkan yol
Nasıl düz gitmeyip yılan gibi kıvrılıyorsa
Kurnazlığın gerçek yüzünü tanıyanlar
Bilirler ki, onun yolu da dolambaçlıdır.
(*Çıkâr.*)

II. PERDE

I. SAHNE

(Francisco de Medicis'nin Roma'daki sarayı.)

(İçeri Francisco de Medicis, Kardinal Monticelso, Marcello, Isabella, genç Giovanni ve küçük zenci Jaques girerler.)

FRANCISCO

Geldiğinden beri kocanı görmedin mi?

ISABELLA

Henüz görmedim efendim.

FRANCISCO

Ne kadar iyi bir koca!

Camillo'nunki gibi bir aşk yuvam olsaydı

Ateşe verirdim sırf dadanan kokarcaları⁽¹³⁾ yok etmek için...

Sevgili yeğenim.

GIOVANNI

Dayıcığım, bana bir at sözü vermiştin,

Bir de zırh.

FRANCISCO

Evet vermiştim, sevgili yeğenim.

Marcello bu işle ilgilen.

13) Fahişçileri (Ç.N.)

MARCELLO

Lordum, Dük geldi.

FRANCISCO

Kardeşim, sen çık, henüz görülmemen gerek.

ISABELLA

Yalvarırım size, ona sert davranmayın,
Ağır sözler söyleyip aramızı daha da açmayın.
Bana yaptıklarını affediyorum ve inanıyorum ki,
Tek boynuzlu ata ait olup olmadığını saptamak için
Örümceğin etrafına serpiştirilen boynuz tozu gibi⁽¹⁴⁾
Bu kollar da Dük'ün zehrini etkisiz kılacak,
Onu bana bağlayacak,
Başkalarıyla düşüp kalkarak
Ahlaksızlık yapmasını önleyecek.

FRANCISCO

Keşke öyle olsa. Hadi git.
(Isabella çıkar.)
(Brachiano ve Flamineo girerler.)
Boşaltın odayı.
(Flamineo, Marcello, Giovanni ve Jaques çıkarlar.)
Hoşgeldin, oturmaz mısın? Lordum, rica ederim,
Benim adıma siz konuşun, yüreğim dopdolu;
Birazdan ben de size katılırım.

MONTICELSO

Başlamadan önce
Dük hazretlerinden rica ediyorum,
Lütfen açık açık konuşmam sizi sinirlendirmesin.

BRACHIANO

Kilisedeymiş gibi sessiz olacağım. Başlayabilirsiniz.

14) Isabella burada tek boynuzlu atın boynuzundan elde edilen tozun zehirli varsayılan örümceğin etrafına dökülmesi durumunda, örümceğin, çemberin dışına çıkamayacağı düşüncesine atıfta bulunmaktadır. Tek boynuzlu atın boynuzundan elde edilen tozun tüm zehirli panzehir olduğuna inanılması tek boynuzlu at efsanesi kadar eskidir. On altıncı yüzyılda bu boynuzun altından bile daha değerli olduğu kabul edilirdi. *Historie of Four-Footed Beastes* (1607) başlıklı yapıtında, Edward Topsell tüm Avrupa'da bu boynuzdan yapılmış tane bulunduğunu söyler (Ç.N.)

MONTICELSO

Dünyaya elinde Düklük asasıyla gelen
 Doğuştan gelen yeteneklerini
 Öğrenimiyle geliştiren sizin gibi birinin
 Doymak bilmez bir yatağın yumuşaklığında,
 Düklük görevlerini bu olgun yaşında savsaklamasını
 Soylu arkadaşlarınız hiç anlayamamaktadırlar.
 Lordum, sarhoş insan
 Kadehleri devirir ama içkisi bitince ayılır;
 Bu şehvetli düşü engereğin kuyruğundaki iğne gibi⁽¹⁵⁾
 pişmanlık izleyecek.
 Kader, koca taşlarından küçücük bir taş,
 Asalarından tek bir inci bile koparsa
 Perişan olur krallar.
 Ama kendi yarattıkları fırtınalarda gemilerini batırıp, adlarını
 lekeliyorlarsa
 Onları kral yapan özellikleri yok olur.

BRACHIANO

Lordum, yeterince konuştunuz—

MONTICELSO

Yüceliğimize övgüler dizmekten ne denli
 Uzak olduğumu gösterecek kadar mı?

BRACHIANO

Peki, onun destekçisi olan sen, sen ne diyeceksin?
 Yavru şahin gibi gerisingeri dönme;
 Avın alçaktan uçuyor, hem de sana doğru—

FRANCISCO

Hiç merak etme,
 Senin şahincilik teriminle yanıt vereceğim sana.
 Yükseklerde, güneşin yanında uçması gereken kartallar
 Kümes hayvanı avlayabileceklerini görünce
 Tembelleşir, pek az uçarlar doruklarda.
 Vittoria'yı tanıyor musun?

BRACHIANO

Evet.

15) O devirlerde engereğin kuyruğundaki iğne gibi düşünülürdü (Ç.N.)

FRANCISCO

Tenisten dönerken gömleğini
Onun evinde değiştireyormuşsun.

BRACHIANO

Belki.

FRANCISCO

Kocası yoksul biri,
Oysa kendisi pahalı şeyler giyiyor–

BRACHIANO

Ne olmuş yani?
Kardinal hazretlerinden
Gelecek günah çıkarma seansında
Giydiklerinin nereden geldiğini öğrenmesini mi isteyeceksin?

FRANCISCO

O senin metresin–

BRACHIANO

Ağızına yakışmıyor, sözlerin zehir gibi,
İftira atıyorsun; o benim metresim olsa
Ne senin koca topların, ne paralı askerlerin,
Ne kalyonların, ne de sana bağlılık yemini eden adamların,
Söküp alabilir onu yüreğimden.

FRANCISCO

Hemen gazaba gelme.
Karın kız kardeşimizdir; keşke teslim etseydim onu ölüme,
İki kolunu göğsünde kavuşturup
Sıkı sıkı kefen beziyle sarsaydım
Kendi elimle elini sana vereceğime.

BRACHIANO

Tanrıya bir ruh vermiş olurdun o zaman.

FRANCISCO

Doğru. Ama senin ruhun,
Rahip bütün günahlarını çıkartmaya çalışsa da,
Tanrıya yükselecek kadar temizlenemez.

BRACHIANO

Kus zehirini–

FRANCISCO

Gerek yok, şehvet belinde taşır kamçısını.

Ayağını denk al,

Öfkemiz yıldırımlar yaratıyor.

BRACHIANO

Yıldırım mı?

Boşversene, onlar sadece çatapat.

FRANCISCO

Bunu savaşla çözümleyeceğiz.

BRACHIANO

Hiçbir şey kazanamayacaksın

Yaralarındaki demir parçacıklarından,

Burnundaki barut tozundan başka.

FRANCISCO

Kadınlarla düşüp kalkarak cinsel hastalık kapmaya

Tercih ederim bunu–

BRACHIANO

Yazıklar olsun sana!

Sen git de kaşlarını kölelerine, ölüme mahkûm ettiklerine çat.

Meydan okuyorsun ha!

Hazırım adamlarının ortasında bile seninle karşılaşmaya.

MONTICELSO

Lordlarım, daha fazla tartışmayın

Sakinleşin biraz.

FRANCISCO

Tamam.

BRACHIANO

Bir aslanı böyle öfkелendirdin diye

Zafer mi ilan ediyorsun?

MONTICELSO

Lordum!

BRACHIANO

Sakinim, sakinim.

FRANCISCO

Korsanlarla nasıl başa çıkabileceğimizi
Görüşmek için Dük'ü çağırıyoruz,
Dük hazretleri evde yok;
Biz kendimiz geliyoruz, Dük hazretleri hâlâ meşgul.
Tiber Irmağı'nda dolaşanlar
Yabani ördek sürüleri gibi fahişeler görmeye başladıklarında,
İşte o zaman lordum,
(Demek istediğim çiftleşme döneminden sonra)
Sizi bulup konuşabileceğimizden emin olabiliriz.

BRACHIANO

Ne?

FRANCISCO

Önemli değil, laf olsun diye konuşuyorum;
Konuya bir açıklık getirecek olursak
Geyiklerin çiftleşme döneminden sonra sizinki başlayacak.
(*İçeri Giovanni girer.*)

MONTICELSO

Lordum yeter; işte bir kahraman⁽¹⁶⁾ geliyor,
Oğlunuz prens Giovanni
Aranızdaki anlaşmazlığı sona erdirecek,
Bakın lordlarım, bu genç ne büyük umut sizin için,
Her ikinizin de tacını barındıracak bir sandık o.
El üstünde tutulmalı: Şimdi tam öğrenme çağında.
Unutmayın ki, prensleri erdem yolunda yasalarla değil de,
Örneklerle eğitmek çok daha sağlıklı, çok daha iyidir.
Örnekle eğitilecekse, kendi babasını
Örnek almaya çalışmasından daha doğal ne olabilir?
Öyleyse ona örnek olun.
Kader yelkenlerini parçalayıp, serenini kırsa bile,
Sonsuza dek sürecek erdemler bırakın ona.

BRACHIANO

Ver elini bana oğlum – Asker mi oldun?

GIOVANNI

Bana bir mızrak verin.

FRANCISCO

Vay, demek sevgili yeğenim
Bu genç yaşta mızrak çalışıyor ha!

GIOVANNI

Homeros'un kurbağalarından biri olduğumu
Ve kamışı şöyle savurduğumu düşünün.
Efendim, lütfen söyleyin bana,
Akli başında bir çocuk
Bir orduya komuta edemez mi?

FRANCISCO

Akli başında genç bir prens edebilir, yeğenim.

GIOVANNI

Öyle mi düşünüyorsunuz?
Diyorlar ki, bir komutan kendisini sık sık tehlikeye atmamalı
At sırtındayken Danimarkalı davulcular gibi
Gürültü çıkarmamalıymış. Çok güzel!
Savaşması gerekmiyor; bence atı
Onun yerine orduya komuta edebilir;
Ben düşmanımız Fransızlara saldırırken
Birliklerimin en önünde bulunacağım.

FRANCISCO

Bak sen!

GIOVANNI

Ve askerlerimden düşmanı değil,
Beni takip etmelerini isteyeceğim.

BRACHIANO

Ne gözüpek bir yavru kuş.
Yumurtanın kabuğu daha kafasından düşmeden uçmaya
çalışıyor.

FRANCISCO

Soylu yeğenim.

GIOVANNI

Dayıcığım, savaşa çıktığım ilk yıl alacağım esirleri
Fidye istemeden serbest bırakacağım.

FRANCISCO

Ne, fidye istemeden mi?
O esirleri almana yardım eden
Askerlerini nasıl ödüllendireceksin?

GIOVANNI

Şöyle lordum:
Onları o yıl kocaları ölen
Zengin dullarla evlendireceğim.

FRANCISCO

Öyle yaparsan ertesi yıl
Seninle birlikte savaşa gidecek adam bulamazsın.

GIOVANNI

Ben de o zaman kadınları askere alırım.
Erkekler de onları takip eder.

MONTICELSO

Zeki prens!

FRANCISCO

Bak, iyi bir kafa yapısı, bir çocuğu, bir erkeğe dönüştürür;
Kötüsü ise, insanı hayvana çevirir.
Hadi gel dost olalım.

BRACHIANO

Severek;
Kırılıp yeniden kaynayan kemiğin
Daha sağlam olduğu gibi.

FRANCISCO

(*Dışarıya seslenir*) Camillo'yu çağırın buraya.
Kont Lodowick'in korsanlığa başladığını duydun mu?

BRACHIANO

Evet.

FRANCISCO

Onu yakalamak için birkaç gemi donatıyoruz.

(*İçeri Isabella girer.*)

Bak işte Düşes'in;

Şimdi seni onunla baş başa bırakıyoruz

Tek dileğimiz ona iyi davranman.

BRACHIANO

Sözlerinizle beni büyülediniz.

(Francisco, Monticelso *ve* Giovanni *çıkarlar.*)

Görüyoruz ki, sağlığın yerinde.

ISABELLA

Lordumu iyi gördüğüm için çok mutluyum.

BRACHIANO

Çok merak ediyorum,

Seni Roma'ya hangi rüzgâr attı?

ISABELLA

Tanrı'ya bağlılık rüzgârı, lordum.

BRACHIANO

Tanrı'ya bağlılık mı?

Sana vicdan azabı çektiren bir günahın mı var?

ISABELLA

Bir sürü günahım var;

Kanımca ne kadar sık Tanrı'ya yakarırsak

O kadar rahat uyuruz.

BRACHIANO

Odana git.

ISABELLA

Hayır sevgili lordum, bana öfkelenmenizi istemiyorum.

İki aydır sizden ayrı kalmakla

Bir öpücüğü hak etmedim mi?

BRACHIANO

Öpüşmekten hoşlanmam.
Eğer kıskançlığına engel olacaksa
Yemin edebilirim.

ISABELLA

Ah, sevgili lordum.
Sizi azarlamaya gelmedim; kıskanmak mı?
İtalyancam o kadar iyi değil;⁽¹⁷⁾
Arzuyla açılan bu kollara atın kendinizi,
Bir bakire olarak benim sizin kollarınıza atıldığım gibi.
(Isabella kocasını kucaklamak ister ama Brachiano sırtını döner.)

BRACHIANO

Nefesin!
Lanet olsun aldığı ilaçlara!
Çok kötü kokutuyorlar nefesini.

ISABELLA

Bu dudaklar unutturmuştu size
Parfümü, hoş kokulu menekşeleri,
Hâlâ tazeliklerini koruyorlar.
Lordum, lütfen biraz neşelenin; çatık kaşlarınız
Miğferliyken yakışır size;
Oysa tatlı tatlı konuşurken ben
Çok kötü bakıyorsunuz yüzüme.

BRACHIANO

Ah, ikiyüzlülük!
Demek insanları bana karşı kışkırtıyorsun!
Beni akrabalarına şikâyet etme alçaklığını
Nereden öğrendin?

ISABELLA

Bunu asla yapmadım, sevgili lordum.

BRACHIANO

Niyetin beni görmek miydi
Yoksa sana yokluğumu hissettirmeyecek
Bir delikanlı mı bulmaya geldin Roma'ya?

17) O dönemde İtalyanların çok kıskanç olduğu kabul edilirdi (Ç.N.)

ISABELLA

Efendim, yalvarırım size parçalayın yüreğimi ki,
Ölümüm beni sevmenize neden olmasa bile
Eskiden olduğu gibi bana acımanıza yol açsın.

BRACHIANO

Kardeşin, o şişman Dük, yani yüce Dük—⁽¹⁸⁾
Kahretsin, teniste beş yüz altınına bahse girmeme gerek yok
Sadece eski şöhretine dayanarak söylüyorum bunları.
Gözümde dazlak bir Polonyalı kadar değeri yok onun.⁽¹⁹⁾
Aklına değil giydiklerinedir herkesin saygısı,
Ancak resmi kıyafeti üstünde olduğunda
Akli başında sayılır—
Kardeşin yüce Dük, kalyonları olduğu
Ve arada sırada Türk kadırgalarını yağmaladığı için
(Canı cehenneme gider inşallah)
Bu evlilik gerçekleşti.
Lanet olsun evlilik duasını okuyan papaza,
Hattâ çocuklarıma da.

ISABELLA

Çok, çok ağır kaçtı bu lanet.

BRACHIANO

Ancak elini öpeceğim.
Benim son sevgi gösterim olacak bu.
Bundan böyle asla seninle yatmayacağım, şunun üzerine,
Şu evlilik yüzüğü üzerine yemin ederim ki,
Bir daha asla seninle yatmayacağım.
Bu ayrılığa kesinkes tümüyle sadık kalınacak,
Sanki mahkeme kararıymış gibi.
Elveda, yataklarımız ayrıldı artık.

ISABELLA

Tüm kutsal şeyler birleşsin, engel olun bu karara!
Cennetteki azizler bile
Kaşlarını çatarlar buna.

¹⁸⁾ Francesco de' Medici, 'Toscana Dükü'ydü (Ç.N.)

¹⁹⁾ Benim gözümde beş paralık değeri yok (Ç.N.)

BRACHIANO

Aşk yüzünden dinsiz olma.
 Ettiğim bu yemin
 İleride pişman olmama asla neden olmayacak.
 Korkunç bir fırtına ya da deniz savaşı gibi,
 İsteddiği kadar kudursun kardeşin
 Yeminimden dönmem geri.

ISABELLA

Ah, kefen bezim!
 Yakında ihtiyacım olacak sana.
 Sevgili lordum, bir kez daha söyleyin
 Duymak istemediğim şeyi: Asla mı?

BRACHIANO

Asla !

ISABELLA

Ah benim acımasız lordum, dilerim günahlarınız bağışlanır.
 Yalnız bırakıldığım zavallı yatağında
 Sizin için dua edeceğim,
 Gözlerinizi perişan karınıza
 Ve umut dolu oğlunuza çevirtemesem bile,
 Belki zamanla cennete çevirirsiniz diye.

BRACHIANO

Yeter! Git, git de yüce Dük'e yakın!

ISABELLA

Hayır sevgili lordum, hemen tanık olacaksınız
 Nasıl aranızı bulmaya çalıştığımı;
 Lanetli yemininize benim neden olduğumu söyleyeceğim.
 Böyle yapmak için gerekçem var, sizin yok.
 Dükalıklarınızın selameti için
 Yalvarırım size, kimseye söylemeyin,
 Bu ayrılığı sizin istediğinizi;
 Bırakın nedeni, benim kıskançlığım sanılsın
 Ama zavallı bir kırık kalple
 Bu acıklı rolü oynayacağımı unutmayın.
 (İçeri Francisco, Flamineo, Monticelso ve Marcello girer.)

BRACHIANO

Dilediğin gibi yap – Soylu kardeşim!

FRANCISCO

Hoşgeldin kız kardeşim! – lordum bu hiç hoş değil... Kardeşim!
Kız kardeşim selamımı almıyor.

BRACHIANO

Hoş geldin mi dedin?
Hiç hoş gelmişe benzemiyor.

FRANCISCO

Aklını mı yitirdin?
Hadi, sil gözlerini; yakışıyor mu sana
Önemsiz bir şeyi düzeltmek için ağlayıp, bağırıp çağırmak?
Barışın birbirinizle, yoksa yemin ederim ki,
Bir daha asla aranızı bulmaya çalışmam.

ISABELLA

Efendim, artık aramızı bulamayacaksınız;
Vittoria bundan böyle iffetli bir kadın olsa bile.

FRANCISCO

Kocan biz yokken sana bağırdı mı?

ISABELLA

Kesinlikle bağırmadı.
Kaybetmekten korkmadığım hayatım üzerine yemin ederim.
Benim eski güzelliğimin kalıntıları
Bir fahişenin zaferine mi yol açmalı?

FRANCISCO

Beni dinle.
Başka kadınlara bak,
Küçük haksızlıklara ne sabırla katlanıyorlar,
Nasıl engel olmaya çalışıyorlar gör;
Sen de aynı yolu izle.

ISABELLA

Keşke erkek olsaydım,
Ya da arzularımı gerçekleştirecek gücüm olsaydı,
Bazılarını çivili kırbaçla kamçılardım.

FRANCISCO

Ne? Öfke Tanrıçası mısın sen?

ISABELLA

O kaltağın gözlerini oyardım,
Bırakırdım yirmi ay can çekişirdi,
Burnunu, dudaklarını keserdim,
O lanet dişlerini sökerdim, bedenini mumyalardım
Haklı öfkemin bir göstergesi olarak.
Çektiğim acılar karşısında
Cehennem ateşi kar suyu kadar soğuk kalır.
İzninizle efendim—
Kardeşim yaklaşın, siz de Kardinal hazretleri—
Efendim tek bir öpücük ödünç verin bana
Bundan böyle asla sizinle yatmayacağım,
Bu evlilik yüzüğü üzerine yemin ediyorum.

FRANCISCO

Ne? Bir daha asla onunla yatmayacak mısın?

ISABELLA

Ve bu boşanmaya kesinlikle sadık kalacağım;
Sanki kalabalık bir mahkemede, herkesin önünde,
Bin kulak tarafından duyulmuş,
Bin yargıç ayrılmanızı onaylamış gibi.

BRACHIANO

Bir daha benimle asla yatmayacak mısın?

ISABELLA

Bir zamanlar size düşkündüm diye
Bana inanmamazlık etmeyin.
Ettiğim bu yemin
İleride pişman olmama asla neden olmayacak:
Manet alta mente repostum.⁽²⁰⁾

FRANCISCO

Sen kesinlikle deli, çılgın ve kıskanç bir kadınsın.

BRACHIANO

Gördüğünüz gibi, istemeyen ben değilim.

FRANCISCO

Kocanı büyüleyeceğini söylediğin
Tek boynuzlu atın boynuzunun tozu bu muydu?
Boynuzun çıkar inşallah!
Çünkü kıskanç insanlar boynuzu hak ederler;
Sadık kal yeminine, kapan odana.

ISABELLA

Hayır, efendim. Ben hemen Padua'ya gidiyorum.
Bir dakika bile kalamam.

MONTICELSO

Soylu madam.

BRACHIANO

En iyisi, bırakalım dilediği gibi davransın.
Yarım günlük bir yolculuk onu yatıştırır,
Arkasından da koşarak geri gelir.

FRANCISCO

Kendisini büyük yemininden kurtarması için
Kardinal hazretlerinden yardım istemesi çok eğlenceli olacak.

ISABELLA

Sevgisizlik, yap görevini, parçalan zavallı yürek.
Öldüren acılar dile gelemeyecek.
(Çıkar.)
(İçeri Camillo girer.)

MARCELLO

Lordum, Camillo geldi.

FRANCISCO

Yetki belgesi nerede?

MARCELLO

Burada.

FRANCISCO

Mühürü bana ver.

FLAMINEO

(Brachiano'ya) Lordum, bakın nasıl fısıldaşıyorlar. Kafalarını kırıp beyinlerinden arsenikten güçlü, antimondan ölümcül bir zehir elde edecekmiş. İnsanın yürüğüne kadar sızdıkları halde, bedene yapıştıkları hiç hissedilmeyen İspanyol sinekleri bile bu zehirden daha etkili, daha sinsi olamazlar⁽²¹⁾

(İçeri Doktor Julio girer.)

BRACHIANO

Cinayete gelelim.

FLAMINEO

Onu Napoli'ye gönderiyorlar, ben ise Girit'e⁽²²⁾ yollayacağım; işte bir maşa daha.

BRACHIANO

Doktor-

FLAMINEO

Doktor geçinen bir şarlatan lordum, şehvet düşkünlüğü yüzünden kırbaçlanacakken zaten borcu yüzünden hapis cezasına çarptırıldığını söyleyince zindana gönderilmiş ve kırbaç cezasından kurtulmuş.

DOKTOR

Ama benden daha düzenbaz biri tarafından aldatıldım ve olmayan bir borcu ona ödemek zorunda bırakıldım.

FLAMINEO

Bu adam insanın bağırsaklarını öyle bir ilaçla doldurur ki, bağırsaklarda bir flütteki ya da kofabalığının⁽²³⁾ solungaçlarındaki deliklerden daha fazla delik açılır. Öpücüğü bile zehirleyebilir. Bir keresinde bir İspanyolun osuruğundan ölümcül bir gaz elde

21) İspanyol sineklerinden yapılan merhem kaşınmayı önlemek için kullanılırdı. Sineğin kanatlarından yapılan ilaç içilirdi ama fazla miktarda alınması tehlikeliydi (Ç.N.)

22) Girit'te yaşayanların yılan ve zehirli bitkilerle beslendikleri düşünülürdü. Dolayısıyla burada Girit'e gönderilmek "ölüm" anlamına gelmektedir (Ç.N.)

23) Kofabalığının kafasının iki yanında bulunan yedi delik solungaçlara su iletir (Ç.N.)

ederek tüm Dublin'i (bilirsiniz İrlanda'da zehir bulunmaz)⁽²⁴⁾ zehirlemeye kalkmıştı.

BRACHIANO

Osurukla ha!

DOKTOR

Adamınız çok şakacı lordum.

FLAMINEO

Ah sen, doğanın nefret ettiği lanetli adam! Bakın, gözleri cerrahın yaraları diktığı iğne gibi kanlanmış. Gel de seni kucaklayayım iğrenç kurbağa, seveyim seni, insanın karaciğerini, akciğerini, dalağını ve yüreğini küçük parçalar halinde ağzına getiren nefretlik geçirti.

BRACHIANO

Tamam; dürüst doktor, seni hizmetime alıyorum.
Padua'ya yola çıkacak
Ve yolda bizim için ustalığını kullanacaksın.

DOKTOR

Kullanırım efendim.

BRACHIANO

Ya Camillo?

FLAMINEO

Bu gece öyle kurnazca öldürülecek ki,
Herkes intihar ettiğini sanacak.
Peki, ya karınız Düşes'in ölümü?

DOKTOR

Onu ben hallederim.

BRACHIANO

Küçük kötülükler büyükleriyle garantiye alınırlar.

²⁴⁾ Aziz Patrick toplatıp denize attığı için İrlanda'da hiç zehirli yaratık bulunmadığına inanılırdı (Ç.N.)

FLAMINEO

Sefil adam, şunu unutma: Alçak insanlar soyluların yanında,
Hollanda'da asılacak olanları başkalarının sırtına çıkardıkları gi-
bi, başkalarının sırtına basarak yükselirler.
(Brachiano, Flamineo *ve* Doktor Julio *çıkarlar*.)

MONTICELSO

Yeğenim, şu resme bak, lütfen.
Pencerenden içeri atılmış...

CAMILLO

Penceremden mi?
Resimde boynuzları düşmüş bir geyik var,
Zavallı hayvan onları kaybettiği için ağlıyor.
Şöyle diyor: *Inopem me copia fecit.*⁽²⁵⁾

MONTICELSO

Yani: Fazla boynuz onu boynuzsuz bıraktı.

CAMILLO

Ne demek acaba?

MONTICELSO

Söyleyeyim, boynuzlu olduğun söyleniyor.

CAMILLO

Öyle mi deniliyor?
Lordum, böylesi konuşmaların
Kapalı kapılar ardında yapılmasından yanayım.

FRANCISCO

Çocuğun var mı?

CAMILLO

Yok.

FRANCISCO

Şanslısın.
Sana bir masal anlatayım.

25) Latince: "Bolluk beni fakir düşürdü." (Ç.N.)

CAMILLO

Lütfen lordum.

FRANCISCO

Eski bir masal.

Bir zamanlar ışık tanrısı Phoibos,

Biz ona güneş de deriz, evlenmek ister.

Tanrılar evlenmesine rıza gösterirler

Ve Hermes⁽²⁶⁾ bunu dünyaya duyurmaya yollarır.

Ama o da ne, ne acıklı, dokunaklı haykırışlar duyulur

Güneşin aşırı sıcığından rahatsız olan

Demircilerden, çuhacılardan, içki imalatçılarından, aşçılardan,

Çiftçilerden, mandırada çalışan kadınlardan, balıkçılardan

Ve binlerce başka meslek erbabından;

Hepsi kan ter içinde Zeus'a gelirler

Evliliği yasaklasın diye.

İri yarı, şişman bir aşçıyı sözcüleri yaparlar.

Aşçı yalvarır Zeus'a, Phoibos iğdiş edilsin diye

Çünkü ortada sadece tek bir güneş varken

Bu kadar çok insan onun korkunç sıcaklığıyla

Yok olmakla karşı karşıya ise,

Güneş evlenip bir sürü çocuğu olursa,

Ve çocuklar da babaları gibi alev saçarlarsa

Ne yapacaklardır? Ben de öyle diyorum,

Sadece bu durumu karına uyarlayacağım:

Eğer tanrı engel olmazsa, karının çocukları yüzünden

Doğa da, çağımız da, insanlık da illallah diyecektir.

MONTICELSO

Bak yeğenim,

Git buralardan; bak bakalım yokluğunda

Boynuzun yok olacak mı.

Sen ve Marcello

İtalya kıyılarını korsanlardan temizlemek için seçildiniz.

MARCELLO

Bu görev beni çok onurlandırdı.

CAMILLO

Ama efendim

.(6) Hermes: Yunan mitolojisinde Zeus'un habercisi olan tanrı (Ç.N.)

Ben dönmeden geyiğin boynuzları yeniden filizlenip
Bu düşenlerden daha büyüğü çıkabilir.

MONTICELSO

Korkma, ben senin bekçin olurum.

CAMILLO

Akşamları nöbet tutmalısınız,
En büyük tehlike o zaman var.

FRANCISCO

Hoşçakal Marcello.
Bir askerin tüm iyi dilekleri
Geminde seninle olsun.

CAMILLO

Artık asker oldum, durumum çok iyi,
Yoksa karımdan ayrılmadan önce
Varını yoğunu satar öyle ayrılırdım ondan.

MONTICELSO

İyi haberlerini bekliyorum.
Çok neşeli ayrılıyorsun buradan.

CAMILLO

Lordum, kaptanlar eğlenmeyi sever
Ben de kararlıyım bu gece sarhoş olmaya.
(Camillo *ve* Marcello *çıkarlar*.)

FRANCISCO

Çok iyi ayarlandı; şimdi görelim bakalım
Onun dört gözle beklenen yokluğu
Dük Brachiano'nun şehvetini nasıl azdıracak.

MONTICELSO

Amaç buydu.
Yoksa ne demeye onu gemiye kaptan atayalım.
Dahası, korsanlık yaptığı söylenen Lodowick şu anda Padua'da.

FRANCISCO

Doğru mu?

MONTICELSO

Kesinlikle.

Bana yolladığı mektuplar var,

Sürgün cezasının kaldırılmasını diliyor;

Kız kardeşimiz Düşes'in hizmetine girmek niyetinde.

FRANCISCO

Çok iyi!

Onun yokluğu bir hafta kadar hissedilmez;

Dük Brachiano'nun büyük bir skandala karışmasını çok isterim,

Çünkü öyle lanetli bir tutkuya kapılmış ki,

Ancak korkunç bir utançtan kurtulmak isteğiyle

Adını temize çıkarabilir.

MONTICELSO

Akrabama böyle bir oyun oynadığım için

Dürüst davranmadığımı söyleyebilirler;

Ama yanıtım şöyle olacaktır:

Kardeşimin hayatı pahasına intikamını alırım

Eğer kendisi almaya cesaret edemiyorsa.

FRANCISCO

Kaltağı göz hapsinde tutalım.

MONTICELSO

Büyük insanların belasıdır bu!

Eminim ondan ayrılmayacak.

FRANCISCO

Pek üzölmeye gerek yok.

Ulu çınarın üstündeki yosun nasıl zamanla öölürse

Bırak yapışsın ona ve yok olsun ikisi de.

(Çıkarlar.)

II. SAHNE

(*Camillo'nun Evi*)

(*İçeri Brachiano ve Sihirbaz kılığında biri girer.*)

BRACHIANO

Evet bayım, şimdi sözünüzü yerine getirin:
Saat tam geceyarısı,
Camillo'nun ve nefret ettiğimiz Düşes'imizin
Ölümlerinin nasıl gerçekleşeceğini
Büyünüzle bana göstermenizin zamanı geldi.

SİHİRBAZ

Cömertliğinizle beni pek sık yapmadığım
Bir şeyi yapmaya ikna ettiniz;
Öyleleri vardır ki, safsatalarına karabüyü derler.
Oysa bana öyle denmesini asla istemem.
Bazıları vardır, iskambil kâğıtlarıyla
Sihirbazlık yapıyormuş gibi görünürken
Aslında sahtecilik yaparlar;
Bazıları da abartılı gösterilerle cin çağırır,
Havai fişek kullanıp canlarını tehlikeye atarlar.
Yine bazıları vardır, kuyruğu kesik atlarla numaralar yapar
Ve atın aslında cin olduğunu söylerler.
Bunların yanı sıra bir sürü
Müneccim ve falcı vardır,
Gizli kapaklı işleri araştırırlar,
Sadece çalınmış mallarla ilgilenir,
Tumturaklı Latinceleriyle, işin içine şeytan karışmışçasına,
İnsanın aklını karmakarışık ederler. Lütfen oturun.
Şu takkeyi kafanıza geçirin efendim, sihirlidir.
Şimdi de size güçlü büyüm sayesinde
Düşes'inizin yüreğinin nasıl kırılıp durduğunu göstereceğim.

SÖZSÜZ OYUN

(Julio ve Christophero gizlice içeri girerler; arkasında Brachiano'nun resmi bulunan bir perdeyi açarlar; burunlarını ve gözlerini kapatan maske takarlar, resmin önünde tütsüler yakar ve resimdeki dudakları ıslatırlar. Bunları yaptıktan sonra ateşi söndürür, gözlüklerini çıkarır ve gülerek oradan ayrılırlar. İçeri geceliğini giymiş olarak Isabella girer. Yatağa gitmektedir, arkasında ışık taşıyanlar vardır. Kont Lodovico, Giovanni, Guid-Antonio ve diğerleri ona refakat etmektedir; Isabella dua etmek için diz çöker, sonra da resmin önündeki perdeyi açar, üç kez resmin önünde eğilir ve resmi üç kez öper, yere düşer, odadakileri resimden uzak tutmaya çalışır ve ölür. Giovanni ve Kont Lodovico üzülmürler, Isabella törenle dışarı çıkarılır.)

BRACHIANO

Çok güzel, demek öldü-

SİHİRBAZ

Tütsülenen resimden zehirlendi;
Her gece yatmadan önce
Gidip resminize bakmayı,
Sözlerini ve dudaklarını
Sizin cansız görüntünüzle beslemeyi alışkanlık haline getirmişti;
Bunu öğrenen Doktor Julio
Resme, onun canını bir anda alan
Özel bir yağ ve başka zehirler sürdü.

BRACHIANO

Kont Lodowick'i orada
Görür gibi oldum.

SİHİRBAZ

Oradaydı ve büyümle saptadım ki,
Büyük bir tutkuyla Düşes'inize bağlı.
Şimdi öbür yana dönün
Ve Camillo'nun yaşamına
Çok daha ustaca son verilmesini izleyin:
Bu büyülü yerden daha yüksek sesli müzik gelsin,
Gösteriye uyan daha dokunaklı bir ses versin.

İKİNCİ SÖZSÜZ OYUN

(İçeri Flamineo, Marcello, Camillo ve Kaptan kılığında dört kişi girer. Şerefe kadeh kaldırır ve dans ederler. Odaya bir atlama beygiri getirilir. Marcello ve iki kişi odanın dışında fısıldaşırlar. Bu arada Flamineo ve Camillo beygirden atlayacakmış gibi gömleklerini çıkarırlar; birbirlerini önce atlamaya buyur ederler; Camillo atlamak üzereyken Flamineo onu boynundan tutar ve diğerlerinin yardımıyla boynunu kırar, boynun kırılıp kırılmadığına bakar, sanki Camillo atlama beygirinin altında kalmış gibi onu iki büklüm yerde bırakır ve yardım istiyormuş gibi yapar. İçeri Marcello girer, yazıklanır, Kardinal ve Dük'e haber gönderir. Dük silahlı adamlarıyla gelir, olanlar karşısında şaşkınlığa düşer, cesedin eve taşınmasını emreder, Flamineo, Marcello ve diğerlerini tutuklatır ve Vittoria'yı tutuklamaya gider.)

BRACHIANO

Çok kurnazcaydı;

Ama olanların ayrıntısını tam anlayamadım.

SİHİRBAZ

Her şey çok açıktı.

Ellerinde dolu kadehler, eğlenceli yolculuklarının

Şerefine içmek için içeri girdiklerini gördünüz.

Eğlencelerini sürdürmek için,

Flamineo bir atlama beygiri getirtir.

Dürüst Marcello odadan uzaklaştırılır.

Sonrasını gözlerinizle gördünüz.

BRACHIANO

Anlaşılan o ki, Marcello ve Flamineo

Her ikisi de tutuklandılar.

SİHİRBAZ

Evet, ikisinin de yanında muhafızlar vardı.

Ve şimdi de metresiniz güzel Vittoria'yı

Tutuklamaya geldiler. Biz de onun evindeyiz,

Arka kapıdan hemen çıkıp gitsek iyi olur.

BRACHIANO

Soylu dostum,
Sana hep minnettar kalacağım,
Bu yaptığın şey
İmzamın altındaki mühür gibi,
Sana borçlandırıyor beni.

SİHİRBAZ

Teşekkür ederim efendim.
(Brachiano *çık*ar.)
Güneş sıcakken hem çiçekler, hem de zararlı otlar yeşerir.
Büyük insanların iyiliği de kötülüğü de büyük olur.
(Sihirbaz *çık*ar.)

III. PERDE

I. SAHNE

(Roma'da mahkeme salonu)

(İçeri Francisco, Monticelso, Danışman ve Kâtip girer.)

FRANCISCO

Tüm büyük elçilerin
Vittoria'nın yargılanmasında
Hazır bulunmalarını başarıyla sağladınız.

MONTICELSO

Hiç de kötü olmadı.
Biliyorsunuz ki, efendim,
Onu kocasını öldürmekle suçlayabileceğimiz
Kesin kanıtlarımız yok.
Onun şehvet düşkünlüğünü elçilere göstermek
Komşu ülkelerde adının kötüye çıkmasını sağlayacak.
Acaba Brachiano da gelecek mi?

FRANCISCO

Büyük bir küstahlık olur.

(Çıkarlar.)

(İçeri muhafızlar eşliğinde Flamineo ve Marcello getirilirler. Yanlarında bir Savcı vardır.)

SAVCI

Demek, kısıkvrak yakalandınız! Pekâlâ – Şimdi ne kadar kıvrak zekâlî olduğunuzu görelim: Bence eski pezevenklerden başkaları kız kardeşini yargılamamalı...

FLAMINEO

Ya da boynuzlular. Çünkü şehveti en fazla körükleyen boynuzlulardır. Pezevenkler de olur, çünkü mızrak oyununda hakemler hep eski oyunculardan seçilir.

SAVCI

Dük hazretleri ile gizlice buluşuyordu.

FLAMINEO

Sen salağın tekisin; her şeyi herkesin gözü önünde yapmakla suçlanıyorlar.

SAVCI

Birbirlerini bir kez bile öptükleri bir kanıtlanabilse.

FLAMINEO

O zaman ne olur?

SAVCI

Kardinal hazretleri onları bir güzel avlar.

FLAMINEO

Kardinalin bunu yapacağını sanmam.

SAVCI

Öpücük ekersen (sözlerime dikkat et) öpücük ekersen, şehvet biçersin.. Ve de eminim ki, öpülen bir kadın yarı yarıya fethedilmiş demektir.

FLAMINEO

Doğru, senin mantığına göre, kadının bedeninin üst tarafı; eğer alt tarafını da fethetmek gerekirse ne yapman gerektiğini biliyorsun.

SAVCI

Dinleyin, elçiler arabalarından indiler...

FLAMINEO

(*Seyirciye*) Benden kuşkulanasınlar diye Neşeliymişim gibi davranıyorum.

MARCELLO

Ah, benim bahtsız kardeşim!
Keşke hançerimle yüreğini delseydim
Brachiano'yu ilk gördüğünde. Diyorlar ki,
Onun maşası, kız kardeşimin başına
Bu çorapları ören arabulucu senmişsin.

FLAMINEO

Onun ve benim çıkarım için yaptım bunları.

MARCELLO

Yani mahvınız için.

FLAMINEO

Hah! Sen bir askersin
Koskoca bir Dük'ün emrindesin, onun için savaşıyorsun
Cadıların cinlerinin hizmetinde oldukları gibi,
Canını bile fedaya hazırsın; peki, ne geçti eline?
Askerin ne serveti olur?
İnsan elinde ne kadar su tutabilirse
Senin de elinde avucunda bulunan o kadar;
Sıkı sıkı tutmaya çalışınca da
Bu küçücük ödül parmaklarının arasından kayıp gitmekte.

MARCELLO

Bir dakika—

FLAMINEO

Ücretin öyle az ki,
Yeni bir cepken alabilecek kadar bile paran yok.

MARCELLO

Kardeşim!

FLAMINEO

Dinle beni—
Bizler, onların hırsını doyurmak ya da keyifleri için
Kendimizi büyük savaşların kucağına atarsak,
Nasıl ödülleneceğiz?
Civarında adamotu⁽²⁷⁾ bulunmayan

27) Adamotu çam kökü nedeniyle insana benzer. Darağacının altında yetiştiğine, kanla beslendiğine, sökülmek istendiğinde insan gibi çığlık atmasına ve onu söken insanın çıldıracağına inanılırdı (Ç.N.)

Bir meşe ağacının üzerinde sağlığa yararlı ökseotu⁽²⁸⁾

Ne kadar ender bulunursa,

Biz de o kadar ender ödüllendiriliriz kazanç peşinde koşarken.

Ah, bir hata yaparsın ceza vermezler

Ama insan bir daha gözlerine giremez.

Ne yazık ki, değişmez bir kuraldır bu.

MARCELLO

Abartıyorsun.

FLAMINEO

Yıllar seni çiçek açmış bir akdikene çevirdiğinde—

MARCELLO

Sözünü kesiyorum.

Tanrı aşkına dürüst bir yürek taşı göğsünde,

Ne kadar ilerlerse o kadar zararlı olan

Düzenbazlığa gem vur.

Kardeşin olacağıma baban olsaydım

Sana daha iyi bir miras bırakmak için çabalamazdım.

(İçeri Savoy elçisi girer.)

FLAMINEO

Bunu düşüneceğim...

Elçi hazretleri.

(Sahnenin üst tarafından elçiler geçer. İçeri Fransız elçisi girer.)

SAVCI

Ah, işte benim civan Fransızım. Onu tanıyor musun?

Mızrak oyununda çok ustadır.

FLAMINEO

Son yarışmada gördüm onu. Zırh kuşanmış bir insan kılığındaki şamdan gibiydi, elinde beş kiloluk bir mumdan pek büyük olmayan bir mızrak vardı.

SAVCI

Ama çok iyi bir binicidir.

28) Öksütünün her şeyi iyileştirdiği düşünülürdü (Ç.N.)

FLAMINEO

Usta manevralarda hiç de kıvrak değil; at üstünde bir kaz çobanı gibi uyuyor.

(İçeri İngiliz ve İspanyol elçileri girer.)

SAVCI

İspanyola bak.

FLAMINEO

Bir hizmetçi tepsi yerine ince bir dantel üzerinde bardak taşıırken nasıl dikkatli davranırsa, kırılacak korkusuyla fırfırlı yakasının üstünde aynı özenle tutuyor kafasını. Tuzlanıp arkasından mumda kızartılmış bir karga pençesine benziyor.

(Çıkarlar.)

II. SAHNE

(Papa'nın Sarayında Mahkeme Salonu)

VITTORIA'NIN YARGILANMASI

(İçeri Francisco, Monticelso, altı Büyükelçi, Brachiano, Vittoria, Zanche, Flamineo, Marcello, Savcı ve bir muhafız girer.)

MONTICELSO

Çekilin lordum, burada size yer ayrılmadı.
Papa hazretleri konuyu incelemekle
Bizi görevlendirdi.

BRACHIANO

Umarım başarılı olursunuz!
(Altına değerli bir pelerin yayar.)

FRANCISCO

Lord hazretlerine bir koltuk getirin.

BRACHIANO

Nezaketi bırakın; davetsiz bir konuk
Kiliseye giden Hollandalı kadınlar gibi hazırlıklı olmalı:
Taburesini yanında taşımalı.

MONTICELSO

Keyfiniz bilir bayım.
Kürsüye yaklaşın bayanlar.
Evet bayım, iddianamenizi okuyun bakalım.

SAVCI

Domine judex, converte oculos in hanc pestem, mulierum corruptissimam.⁽²⁹⁾

VITTORIA

Bu da kim?

FRANCISCO

Savcı, iddianamesini okuyor.

29) Latince: "Sayın yargıç, bakın şu belaya, kadınların en reziline." (Ç.N.)

VITTORIA

Lordum, rica ederim anadilini konuşsun.
Yoksa iddialarını yanıtlamam.

FRANCISCO

Ama sen Latince bilirsin.

VITTORIA

Bilirim ama bu mahkemeyi dinlemeye gelenlerin
Yarıdan fazlası bilmiyordur.

MONTICELSO

Devam edin bayım.

VITTORIA

İzninizle,
Bana yöneltilen suçlamaların
Yabancı bir dilde yitip gitmesini istemiyorum.
Tüm dinleyicilerin beni ne ile suçladığınızı duymalarını
istiyorum.

FRANCISCO

Bayım, fazla ısrar etmeyin; lütfen dilinizi değiştirin.

MONTICELSO

Tanrı aşkına:
Hanımefendi, böylelikle ününüz daha da artacak.

SAVCI

Pekâlâ, gör bakalım şimdi.

VITTORIA

Bayım, hedefiniz benim. Size yardımcı olup
Hedefin ne kadar yakınına ateş ettiğinizi söyleyeceğim.

SAVCI

Hükkâm-ı füzela, zevat-ı kiram,
Muhakeme edin şu aşifte ve münazi kadını;
Öylesine rezil habasetler silsilesinin müsebbibi oldu ki,
Bunları hafızalardan izale etmek
Ancak onu ve desiselerini ihlak etmekle olur.

VITTORIA

Nedir bütün bunlar?

SAVCI

Susun.

Kanunlarda dercedilmeyen günahlar cezasız kalmamalıdır.

VITTORIA

Lordlarım, bu savcı, eminim ki,

Ya bir eczacının reçetesini

Ya da bir resmi duyuruyu yutmuş.

Ve sindirilmesi güç, zor sözcükler

Şahinlere ilaç diye verdiğimiz taşlar gibi çıkıyor ağzından.

Sözlerinden hiçbir şey anlaşılmıyor.

SAVCI

Lordlarım,

Kadın cinas, teşbih bilmiyor,

Dilbilgisinden bihaber,

Hitabet sanatından da nasibini almamış.

FRANCISCO

Bayım, çabalarınız takdirle karşılanacaktır

Ve sizi anlayabilenler arasında

Belagatiniz alkışlanacaktır.

SAVCI

Asil lordum.

FRANCISCO

(*Küçümseyerek konuşur*) Bayım,

Kâğıtlarınızı torbanıza—

Pardon, çantanıza, koyun,

Lütfen kabul edin belagatinize hayranlığımı.

SAVCI

Bir talebe samimiyetiyle size teşekkür ediyorum.

Başka bir yerde kullanırım ben de onu.

(*Çıkar.*)

MONTICELSO

Seninle daha açık konuşacağım
Ve yanaklarına sürdüğün o allıklardan, o pudralardan
Daha doğal boyalarla resmini yapacağım rezilliklerinin.

VITTORIA

Yanılıyorsunuz.
Bu yüze hücum eden kan
Annenizinkinden bile daha soylu.

MONTICELSO

Orospuluğunu kanıtladıktan sonra görüşeceğim seninle;
Soylu lordlarım, şu yaratığa bakın,
İçinde canavar bir ruh barındıran bir kadın.

VITTORIA

Soylu lordum,
Bir saygıdeğer kardinale yakışmıyor
Böyle savcılık oynamak–

MONTICELSO

Mesleğin öğretiyor sana bu lafları!
Lordlarım, görüyorsunuz ne hoş bir meyveye benziyor
Ama gezginlerin bir zamanlar Sodom ve Gomora'nın
bulunduğu yerde
Yetiştigini söyledikleri elmalar gibi
Ona şöyle bir dokununca hemen göreceksiniz
Nasıl küle dönüştüğünü.

VITTORIA

Senin zehir kusan eczacın⁽³⁰⁾ yapmalı bunu –

MONTICELSO

Eminim,
Yitirilecek bir cennet daha olsaydı
Bu şeytan oradan da kovulurdu.

VITTORIA

Ah, acıma duygusu!
Kırmızıda pek bulunmazsın sen.⁽³¹⁾

30) Savcı (Ç.N.)

31) Kardinaller ve savcılar kırmızı renkte giysi giyerler (Ç.N.)

MONTICELSO

Kim bilmez, her gece
 Kapısının önünün arabalarla dolup taşıtığını,
 Evini bir saraya benzetmeye çalışarak
 Odalarındaki ışık cümbüşünün
 Yıldızların ışığını donuklaştırdığını?
 Çalıp oynamakta, çılgın şölenler vermekte
 Bu orospu gerçekten uzmandı.

VITTORIA

Ne? Orospu mu? O ne demek?

MONTICELSO

Sana mı anlatayım ne demek olduğunu? Hay hay;
 Bir güzel çizeyim onların gerçek kimliğini:
 O, yiyenin içini çürüten tatlıdır,
 Zehirli parfümdür bir erkeğin soluduğu.
 İnsanı aldatan simyadır,
 En dingin havada bile gemileri karaya oturtur!
 Orospu mu ne demek?
 Doğanın bahar aylarını unuttuğu
 Soğuk Rus kışları gibi bereketsizdir onlar.
 Cehennem ateşini onlar besler, .
 Hollanda'da et, içki, giyecek ve uykuya
 Hattâ erkekleri mahveden günahlara
 Konan vergiden bile beterdirler.⁽³²⁾
 Bir küçük sözcük koymadığı için
 Zavallı bir insanın malını mülkünü
 Kaybetmesine neden olan hukuk terimleridir.
 Ne mi demek orospu?
 Düğünlerde de cenaze törenlerinde de
 Aynı tonda çalan pohpohlayıcı çandır.
 Zengin orospu zorbalıkla doldurulan,
 İsyan yüzünden tamtakır kalan hazinedir.
 O, cerrahların öğrencilerine,
 İnsan anatomisini öğretmek için
 Zindanlardan yalvar yakar aldıkları
 Cesetlerden de kötüdür.
 Orospu ne mi demek?
 O, yaldızı dökülmüş sahte bir para,
 Basan kişinin, alan kişilerin başına sardığı bir beladır.

32) O dönemde, Hollanda'da tüketim maddelerine, özellikle de şaraba, konulan vergi malın fiyatını aşmaktaydı (Ç.N.).

VITTORIA

Bu tanımdan bir şey anlamadım.

MONTICELSO

Sözde bir hanımefendi olan sen,
Bütün hayvanların ve madenlerin öldürücü zehrini almışsın.

VITTORIA

Yani?

MONTICELSO

Söyleyeceğim.
O zehirlerin hepsinin toplandığı
Bir eczacı dükkânı var senin içinde.

FRANSIZ ELÇİSİ

Rezil bir yaşam sürmüş.

İNGİLİZ ELÇİSİ

Doğru ama kardinal de çok ağır konuşuyor.

MONTICELSO

Sen orospuluk nedir bilirsin.
İlkin bir şeytan olan Zina ortaya çıkar,
Ardından da ikinci şeytan, Cinayet.

FRANCISCO

Zavallı kocan öldü.

VITTORIA

Ne mutlu ona,
Doğaya bir borcu kalmadı artık.

FRANCISCO

Atlama beygirinde öldürüldü.

MONTICELSO

Kusursuz bir plan.
Mezarına atladı.

FRANCISCO

Ne inanılmaz bir şey,

İnce yapılı bir insanın
İki metre yükseklikten boynunu kırması.

MONTICELSO

Hem de zemin sazla kaplıyken.⁽³³⁾

FRANCISCO

Üstelik,
Üç gün önce ölmüş, kefene sarılmış bir insan gibi
Tüm konuşma ve hareket yeteneğini kaybetmiş anında.
Şimdi tüm kanıtları tek tek inceleyin.

MONTICELSO

Ve karısı olan şu yaratığa bakın.
Bir dul gibi gelmemiş buraya:
Küçümseme ve yüzsüzlükle donatmış kendini.
Yas tutan böyle mi giyinir?

VITTORIA

Söylediğiniz gibi onu öldürmeyi planlamış olsaydım
Yas kıyafetiyle gelirdim.

MONTICELSO

Çok kurnazsın.

VITTORIA

Böyle diyerek zekâ ve muhakemenize hakaret ediyorsunuz.
Kendimi savunmam yargıcım tarafından
Yüzsüzlük olarak mı nitelendiriliyor?
Öyleyse bu Hristiyan mahkemesi yerine
Barbar Tatarlar mahkeme etsin beni.

MONTICELSO

Görüyorsunuz lordlarım,
Mahkememize hakaret ediyor.

VITTORIA

Değerli ve soylu elçiler,
İffetimi ve kadınlığımı

33) Monticelso, yere serilen sazlar nedeniyle Camillo'nun kendiliğinden düşmüş olsa bile ölmeyeceğini söylemek istiyor. O dönemde evlerin tabanı soğuk geçirmesin diye sazla kaplanmaktaydı (Ç.N.)

Alçakgönüllülükle, şu kadar,
 Şu kadar aşağıda tutuyorum.
 Ama öylesine lanetli bir suçlama ile karşı karşıyayım ki,
 Kendimi Perseus⁽³⁴⁾ gibi, tam bir erkek gibi,
 En küçük ayrıntısına kadar savunmam gerekiyor.
 Beni suçlu bulursanız, koparın kafamı bedenimden.
 İyi birer dost gibi ayrılırız. Doğrusu, hiç istemem
 Yaşamak için, size ya da başka bir erkeğe
 Yalvarmaya tenezzül etmem.

İNGİLİZ ELÇİSİ

Çok yürekli—

MONTICELSO

Vay, vay. Böylesine sahte mücevherler
 Çoğunlukla gerçeklerinden kuşkulanılmasına yol açar.

VITTORIA

Yanıyorsunuz.
 Biliniz ki, bana karşı gizlice birleştirdiğiniz kafalarınızı
 Bu elmas madenine indirdiğinizde,
 Camdan yapılmış balyozlar gibi kırılacak o kafalar;
 Suçlamalarınızın gerçekle ilgisi yok.
 Lordum, yalancı şeytanlarla çocukları korkutun;
 Ben böylesine saçma şeylerden korkma çağını aştım.
 Kullandığınız orospu ve katil sözcükleri,
 Tıpkı rüzgâra karşı tüküren bir insanın yüzüne
 Tükürüğün geri gelmesi gibi, size geri dönüyor.

MONTICELSO

Bayan, lütfen beni bir konuda aydınlatın:
 Kocanızın boynunu kırdığı o korkunç gece
 Evinizde kim vardı?

BRACHIANO

Bu soru suskunluğuma son vermemi gerektiriyor:
 Ben vardım.

MONTICELSO

Ne işiniz vardı orada?

34) Perseus, Zeus'la Danac'nin oğludur. Verilen birçok zor görevi başarıyla yerine getirir ve Andromeda'yla evlenir (Ç.N.)

BRACHIANO

Onu avutmaya,
Parasal sorunlarını çözümlmeye gitmiştim.
Çünkü lordum, kocasının size borçlu olduğunu duymuştum.

MONTICELSO

Öyleydi.

BRACHIANO

Ve sizin onu kandırmaya çalışacağınızdan korkuyordu.

MONTICELSO

Sizi kim vekil tayin etti?

BRACHIANO

Tabii ki, acıma duygum,
Her yüce ve soylu ruhtan
Yetimlere ve dullara akması gereken
Acıma duygusu.

MONTICELSO

Şehvet duygunuz.

BRACHIANO

Korkak köpek en yüksek sesle havlayandır.
Papaz efendi, seninle sonra görüşeceğim.
Duyuyor musun? Kendi elinle,
Çelik gibi sertleştirdiğin kılıçla⁽³⁵⁾ deşeceğim karnını.
Senin gibi dinadamları ulaklara benzerler.

MONTICELSO

Ne?

BRACHIANO

Parayla tutulan ulaklara;
Gerçekler taşıdıkları mektuplarda yazılıdır
Ama onlar ağızlarından alçakça yalanları
Düşürmemeyi alışkanlık haline getirmişlerdir.
(*Kapıya yönelir.*)

HİZMETKÂR

Lordum, pelerininiz.

BRACHIANO

Yanılıyorsun. O benim taburemdi.
Onu diğer eşyalara da el koyacak efendine ver
Çünkü Brachiano başkasının evindeki
Bir tabureyi alacak kadar alçalmadı.
Yatağına ya da en iyi katırına örtü yapsın onu.
Monticelso, *Nemo me impune lacessit.*⁽³⁶⁾
(Brachiano çıkar.)

MONTICELSO

Avukatın gitti.

VITTORIA

Artık kurtlar daha kolay parçalar.

FRANCISCO

Lordum, olayın cinayet olduğu yolunda büyük kuşkular var
Ama kimin yaptığı konusunda kesin kanıt yok.
Kanımca, bu bayanda
Böylesine iğrenç bir suç işleyecek kadar
Kötü bir ruh yok.
Varsa, soğuk diyarlarda
Üzümlerini kanla sulayan çiftçilerin bağları gibi,
Tıpkı öyle, yaz gelince vereceği meyve tatsız olacak
Ve ertesi bahar dal, kök tamamen kuruyacak.
Cinayeti bir kenara bırakın,
Sadece iffetsizlik konusunu ele alın.

VITTORIA

Hapın üstündeki şeker içindeki zehiri gizleyemiyor.

MONTICELSO

Dük gittiğine göre,
Bir eczacının Tiber kıyısındaki çiftlik evinde
İkinizi buluşturmayı amaçlayan
Bir mektup göstereceğim –inceleyin lordlarım–
İrmakta yüzdükten ve mükellef bir ziyafetten sonra–
Lütfen okuyun, gerisini söylemeye utanıyorum.

36) Latince: "Bana kötülük yapan cezasız kalmaz." (Ç.N.)

VITTORIA

Diyelim ki, daveti kabul ettim;
Kabul etmek iffetsizliği kanıtlamaz ki.
Casta est quam nemo rogavit,⁽³⁷⁾
Onun bana ateşli aşkını okuyorsunuz
Ama benim soğuk yanıtım yok elinizde.

MONTICELSO

Kızışma döneminde soğukluk! Garip!

VITTORIA

Dük bana âşık olduğu için mi suçluyorsunuz beni?
Aklını yitirmiş, çılgın birinin
İntihar etmek için atladığı temiz, berrak bir ırmağı
O kişiyi boğdu diye suçlamaktan farksız bu.

MONTICELSO

Gerçekten boğulmuş valla.

VITTORIA

Rica ederim kusurlarımı sıralayın, göreceksiniz ki,
Güzel, şatafatlı giysiler giyen,
Yaşamdan zevk alan,
Ziyafetlerden hoşlanan biri var karşınızda.
Bana yöneltebileceğiniz önemsiz suçlamalar yalnızca bunlar.
Doğrusu lordum, gidip sinek avlayın,
Çok daha soylu bir iş yapmış olursunuz.

MONTICELSO

Çok güzel.

VITTORIA

Ama siz bildiğiniz gibi yapın,
Önce beni beş parasız bıraktınız
Şimdi de mahvetmek istiyorsunuz.
Evlerim, mücevherlerim ve biraz da altınım var.
Bunlar daha insafli davranmanızı sağlar mı?

MONTICELSO

Bakın şeytan nasıl da güzel bir kılığa bürünmüş
Önünüzde duruyor.

37) Latince: "Baştan çıkarılmayan kişi masumdur." (Ç.N.)

VITTORIA

Tek bir erdeminiz kalmış:
Hiç olmazsa yağcılık yapmıyorsunuz.

FRANCISCO

Kim getirdi bu mektubu?

VITTORIA

Size söylemek zorunda değilim.

MONTICELSO

Dük size Ağustos'un on ikisinde
Bin altın yolladı.

VITTORIA

Yeğeninizi hapisten kurtarmak içindi.
O parayı faiziyle ödedim.

MONTICELSO

Bana kalırsa, şehvetini doyurarak ödedin.

VITTORIA

Sizden başka kim söylüyor bunu?
Eğer beni suçluyorsanız
Rica ediyorum, yargıcım olmayı bırakın,
İnin kürsüden, aleyhimdeki kanıtlarınızı sıralayın
Ve bırakın yargıcım bu kişiler olsun.
Kardinal hazretleri, eğer gizli bilgi toplamada usta kulaklarınız
Düşüncelerimi duyabilecek kadar uzun olsaydı
Ve sizin de dürüst bir diliniz olsaydı
Hepsini haykırırsanız bile umursamazdım.

MONTICELSO

Hadi, hadi.
Güzel ve zengin ziyafetler sona erdi,
Artık sıra sana ayva yedirmeye geldi.

VITTORIA

Sizin büyüttüğünüz mü?

MONTICELSO

Venedik'te doğdun,

Soylu Vitelli ailesindensin;
 Yeğenimin kötü kaderi –
 Lanet ediyorum o saate – seninle evlenmekti;
 Seni babandan satın aldı.

VITTORIA

Ne?

MONTICELSO

Orada, altı ay içinde
 On iki bin düka harcadı;
 Bildiğim kadarıyla da
 Drahoma olarak tek bir kuruş bile almadı.
 Mal o kadar değersizdi ki, beş para etmezdi.
 Buraya kadar yalnızca kişiliğinin önündeki perdeyi çektim:
 Ama artık arkasındaki resme gelebiliriz:
 Oradan ünlü bir fahişe olarak geldin,
 Öyle olmayı da sürdürdün.

VITTORIA

Lordum.

MONTICELSO

Hayır, dinle beni.
 Gevezeliğe vaktin olacak. Lord Brachiano –
 Ah, herkesin bildiği ve dedikodusunu yaptığı,
 Şarkılar düzdüğü, tiyatrolara konu olan bir şeyi tekrarlıyorum.
 Ama kötülük böylesi ağız kalabalık dostları
 O kadar sık bulur ki,
 Vaizlerin soluğu kesilir.
 Siz baylar, Flamineo ve Marcello,
 Mahkeme sizlere herhangi bir suçlama yöneltmiyor.
 Ancak buradan ayrılmayacağınıza dair
 Kefil göstermeniz gerek.

FRANCISCO

Ben, Marcello'nun kefilim.

FLAMINEO

Dük'üm de benim kefilim.

MONTICELSO

Sana gelince Vittoria, herkesçe bilinen kusurların
Ve günün koşulları,
Sana karşı soylu bir merhamet göstermemizi engelliyor.
Yaşamını ve güzelliğini öylesine harcadın ki,
Göktaşlarının kralların mahvına yol açmasından
Daha kötü bir gelecek çizdin kendine.
İşte cezan: Fahişelerin konulduğu bir manastıra kapatılacaksın,
Pezevenğine gelince –

FLAMINEO

(Kendi kendine) Ne! Ben mi?

MONTICELSO

Senin Arap.

FLAMINEO

(Kendi kendine) Paçayı kurtardım.

VITTORIA

Fahişelerin kapatıldığı manastır mı? O da ne?

MONTICELSO

Tövbekâr fahişeler için ev.

VITTORIA

Romalı soylular orayı karıları için mi yaptırdı ki,
Ben oraya yollanıyorum?

FRANCISCO

Sabırlı olmalısın.

VITTORIA

Önce intikamımı almalıyım!
Bilmek isterim, insanların ruhlarını kurtarma
Yetkiniz var mı ki, böyle davranıyorsunuz.

MONTICELSO

Alın, götürün şunu buradan!

VITTORIA

Irza geçiyorlar! Irza geçiyorlar!

MONTICELSO

Ne?

VITTORIA

Evet, adaletin ırzına geçtiniz;
Onu zorlayarak istediğinizi yaptırdınız.

MONTICELSO

Yazık, çıldırdı—

VITTORIA

Seni sağlığına kavuşturacağını umduğun o ilaçlar
Dilerim lanetli kursağındayken ölürsün
Ya da kürsüde otururken tükürüğünle boğulursun.

MONTICELSO

Öfke Tanrıçalarına döndü.

VITTORIA

Dilerim tanrıdan, kıyamet gününe kadar şeytan kalırsın da
Sonraki yaşamını da öyle sürdürürsün.
Bana hainler gibi konuşmayı öğretecek bir sülük bulun ki,
Yaptıklarımın dolayısı canımı alamayacağınıza göre
Sözlerimden dolayı alın.
Ah, zavallı kadınlar ancak dilleriyle intikam alırlar
Ağlamayacağım. Hayır, adaletsizliğinize yaltaklanmak için
Bir damla gözyaşı bile dökmeyeceğim.
Götürün beni buradan
Şu eve — ne diyordunuz adına?

MONTICELSO

Fahişe ıslahevi.

VITTORIA

Orası bir fahişe ıslahevi olmayacak;
Papa'nın sarayından saygın,
Bir kardinal olmana rağmen
Senin ruhundan daha huzurlu olduğunu düşüneceğim.
Şunu unutma da öfken kabarsın biraz daha:

Pırlanta daha parlak görünür karanlıkta.
(Vittoria *ve* Zanche *muhafızlarla çıkarlar.*)
(*İçeri* Brachiano *girer.*)

BRACHIANO

Bayım, artık dostuz, el sıkışacağız
Bir dostun mezarı başında:
Mezar, huzuru simgelediğinden
Nefretimizi sona erdirmek için uygun bir yer.

FRANCISCO

Efendi, ne diyorsun sen?

BRACHIANO

Bu güzel yüzden daha fazla kan gitsin istemiyorum;
Zaten yeterince kaybettin; hoşçakal.
(*Çıkar.*)

FRANCISCO

Bu sözler ne kadar garip. Ne anlama geliyorlar?

FLAMINEO

(*Kendi kendine*) Güzel! Bu sözleri Düşes'in öldüğünü öğrendiği anlamına geliyor. İyi idare etti durumu. Artık ben hanımımın ölümüne çok üzölmüş gibi davranamayacağım için kız kardeşimin adının lekelenmesi beni çıldırtmış gibi davranacağım. Bu da gereksiz soruları engelleyecek. Hainler dilleriyle kendi kendilerini ele verirler; bense herkesle konuşacağım, kimseyi duymayacağım, bir süre kurnaz bir deli gibi davranacağım.
(*Çıkar.*)
(*İçeri* Giovanni *ve* Kont Lodovico *girer.*)

FRANCISCO

Merhaba, soylu yeğenim. Ne o! Karalara bürünmüşsün?

GIOVANNI

Evet dayıcığım, erdem konusunda
Size öykünmem öğretildi bana.
Ama siz de bana öykünmelisiniz
Giysilerinizin renklerinde; soylu annem—

FRANCISCO

Nasıl? Nerede?

GIOVANNI

Orada, uzaklarda değil; dayıcığım, söyleyemem.
Yoksa ağlatırım sizi.

FRANCISCO

Öldü mü?

GIOVANNI

Beni suçlamayın,
Ben öyle demedim.

LODOVICO

Kardeşiniz öldü, lordum.

FRANCISCO

Öldü mü?

MONTICELSO

Soylu bayan; artık acılar sizi etkilemeyecek.
Lordum, biraz şöyle gelir misiniz?
(Elçiler *çık*ar.)

GIOVANNI

Dayı, ölümler ne yaparlar? Yemek yerler mi,
Müzik dinlerler mi, avlanırlar mı,
Gülerler mi, biz yaşayanlar gibi?

FRANCISCO

Hayır yeğenim, uyurlar.

GIOVANNI

Tanrım, tanrım, keşke ben de ölseydim –
Altı gündür uyuyamıyorum. Ne zaman uyanırlar?

FRANCISCO

Tanrı ne zaman isterse.

GIOVANNI

Tanrım, bırak annem hep uyusun.

Çünkü bilirim onun yüzlerce gece,
 Kafasını koyduğu yastık
 Gözyaşlarıyla ıslandığı için uyandığını.
 Dayıcığım, size şikâyet edeceğim,
 Öldükten sonra anneme neler yaptıklarını anlatacağım.
 İnce, kurşun bir levhaya sardılar onu.
 Öpmeme izin vermediler.

FRANCISCO

Onu severdin.

GIOVANNI

Beni emzirdiğini söylerdi sık sık;
 Soylular çocuklarını pek emzirmediğinden
 Bu davranışıyla beni çok sevdiğini
 Anlamam gerektiğini anlatırdı hep.

FRANCISCO

Ah, zavallı kız kardeşimden kalan tek şey!
 Tanrı aşkına götürün onu buradan.
 (Giovanni yanında refakatçilerle çıkar.)

MONTICELSO

Ne oldu lordum?

FRANCISCO

İnan bana, ben onun mezarıyım
 Binlerce kitabeden daha uzun yaşayacak içimde
 Onunla ilgili güzel anılar.
 (Çıkarlar.)

III. SAHNE

(*Papa'nın Sarayında Mahkeme Salonunun yanındaki oda*)

(*İçeri deli taklidi yapan Flamineo ile Marcello ve Lodovico girer.*)

FLAMINEO

Örs gibi çelik gibi katlanırsız darbelere, acı artık acı hissetmemi-ze engel olana kadar. Artık kimin için çalışacağım? Artık işsiz mi kalacağım? Gidip sarmısak toplamayı, Fransa'da dolaşmayı, kendi atımı tımar etmeyi, koyun postundan pantolon ya da bo-ya kokulu çarık giymeyi Polonya'daki kırk bin dilenciden biri olmaya yeğlerim.

(*İçeri Savoy elçisi girer.*)

Keşke zührevi hastalık ve basur tedavisinden kazandığı paralar-la ev yaptıran doktorun yanında çürüyüp gitseydim Brachia-no'nun hizmetine girmeden önce.

SAVOY ELÇİSİ

Üzme kendini.

FLAMINEO

Beni rahatlatmak isteyen sözlerin bal gibi tatlı. Sağlıklı ağzına çok yakışıyorlar ama sanki içinde arı iğnesi varmış gibiler be-nim hastalıklı ağzımda. Ah, çok kurnazca gerçekleştirdiler amaçlarını; kötülüklerini başarıyla gizlediler. Şeytanın rahibi taklit ettiği gibi bu konuda da kurnaz insan şeytanı taklit eder. Ne zaman kötülük yapmaya gelse arkası sana dönüktür.

(*İçeri Fransız Elçisi girer.*)

FRANSIZ ELÇİSİ

Kanıtlar ortada.

FLAMINEO

Kanıtlarmış! Onlar yalandı. Ah, altın, nasıl bir tanrısın sen! Ve insan, bu lanetli madenin ayarttığı bir şeytansın sen! Şu kurnaz savcı, iyi bakın ona. Kurtçuklar nasıl sineğe dönüşürse insanlar da ispiyonculara dönüşür; ikisiyle de küçük balık yakalanır. Bir kardinal –keşke beni duysa– ne kadar kutsal olursa olsun, para hemen onu kokuşturup yozlaştırır, tıpkı ekvatordaki yiyecek-le-rin sıcaktan bozulduğu gibi.

(İçeri İngiliz Elçisi girer.)

Lordum, siz İngiltere'de şanslısınız; insanın üstüne koyup öldüresiye bastırdıkları ağırlıklarla adalet satıyorlar burada. Ah, ne korkunç bir ödüllendirme!

İNGİLİZ ELÇİSİ

Flamineo, ayıp ayıp!

FLAMINEO

Çok sallamazsan çan iyi ses vermez. Umarım şu kardinal de da-rağacında sallandırılana kadar, yürekten dua edemez.

(Elçiler çıkar.)

Ya cinayeti itiraf etmeleri için işkence yapılırsa onlara! Ama soylulara işkence edilmez, nedeni de belli. Çünkü mahkemeye çıkmadan biraz işkence görseler bazıları paramparça olur. Ah, din ne kadar da iç içe girmiştir sahtekârlıkla. Dünyada ilk kan, din yüzünden dökülmüştür. Keşke Yahudi doğsaydım.

MARCELLO

Ama bir sürü Yahudi var zaten.

FLAMINEO

Yanılıyorsun. Yeterince Yahudi yok; yeterince rahip yok, beyefendi de yok.

MARCELLO

Nasıl yani?

FLAMINEO

Kanıtlayayım. Çünkü yeterince Yahudi olsaydı bu kadar çok Hıristiyan tefeciliğe soyunmazdı; yeterince rahip olsaydı, bir rahip altı ayrı yerden maaş almazdı; yeterince beyefendi olsaydı gübre yığnında yetişen mantarlar gibi, bunca yeni yetme beyefendiliğe kalkışmazdı. Hoşçakal. Ben dilenci olamam. Sen ol. İngiltere'deki şu Wolner⁽³⁸⁾ gibi sana verilen her şeyi yutmayı, bağırsakların boşalır boşalmaz da yine kurt gibi acıkmayı öğren. Ben gidip baykuşun ötüşünü dinleyeceğim.

(Çıkar.)

38) Wolner, demir, cam, midye kabuğu, çiğ et ve balık gibi şeyleri yiyip sindirmekle ünlü bir kişiydi. Ama ölümü çiğ yılanbalığından olmuştu (Ç.N.)

LODOVICO

(*Kendi kendine*) Brachiano'nun pezevenkliğini bu yapıyordu.
Zina yapan kız kardeşinin
Bu denli açık suçuna rağmen
Böyle konuşması ne garip. Ağzından laf almalıyım.
(*Flamineo tekrar içeri girer.*)

FLAMINEO

(*Kendi kendine*) Sürgüne gönderilen kont
Ne cüretle affedilmeden Roma'ya geri dönebiliyor?
Ölen Düşes'in onu hizmetine aldığını,
Padua'dan genç Prens'le birlikte geldiğini duydum.
Bu işte bir iş var.
Zehirlenmeleri iyileştiren hekimler,
Panzehirle uğraşırlar gene de.

MARCELLO

Şu garip karşılaşmaya bakın.

FLAMINEO

Üzüntü tanrısı safranı zehire dönüştürsün
Yüzündeki o çirkin kırıksıklıklar
Çalkantılı denizde kabaran dalgalar gibi
Birbirinin üstüne yığılsın.

LODOVICO

Teşekkür ederim, sana yürekten.
Köpeklerin kızıştığı günler,
Bütün yıl boyunca sürsün yaşamında.

FLAMINEO

Kuzgun nasıl da ötüyor!
Soylu Düşes'imiz öldü mü?

LODOVICO

Öldü.

FLAMINEO

Ah, kader!
Felaketler ev işi gibi hiç bitmiyor.

LODOVICO

Öyleyse biz de işleri birlikte yapalım.

FLAMINEO

Tamam, anlaştık.

Uygun sayılmayacak kadar sıkı fıkı olalım.

LODOVICO

Üç gün birlikte olup konuşalım.

FLAMINEO

Ama sadece mimiklerle;

Elbiselerimizle yatalım.

LODOVICO

Yastık yerine tahta koyarız başımızın altına.

FLAMINEO

O zaman da bitleniriz.

LODOVICO

Taftadan⁽³⁹⁾ iç çamaşırı giyeriz; üzüntüde aşırıya kaçmamış oluruz;

Bütün gün uyuruz.

FLAMINEO

Evet; üzüntülü tavşanlar gibi de

Geceyarısından sonra karnımızı doyururuz.

(*İçeri gülerek Antonelli ve Gasparo girer.*)

Bizi gördüler; bak şuradaki ikisi nasıl da üzgünler.

LODOVICO

Gülen bir ahmak ne garip bir yaratık.

Sanki insan sadece dişlerini göstermek için yaratılmış gibi.

FLAMINEO

Bak ne diyeceğim:

Aynaya bakmak yerine

İnsanın her sabah

Bir cadının pıhtılaşmış kanının konduğu

Bir kaba bakması çok daha iyi olur.

39) O dönemde, bitin taftaya gelmediği düşünülürdü (Ç.N.)

LODOVICO

Hoş bir hırlama.
Asla ayrılmayacağız.

FLAMINEO

Asla. Fakir düşen saray soyluları
Mutsuz dinadamları,
Parasız kalan askerler,
Kader çarkının en alt basamağına kısıvrak bağlanan tüm
insanlar
Bize bakıp, nimetlerinden yoksun kaldıkları
Yaşamı küçümsemeyi öğrenene kadar ayrılmayacağız.

ANTONELLI

Lordum, iyi haberlerim var:
Papa ölüm döşğinde,
Yüce Floransa Dükü'nün ricası üzerine
Sizi bağışladı ve unvanlarınızı geri verdi-

LODOVICO

Haberin için sana teşekkür ediyorum.
Flamineo, bak işte bağışlandım.

FLAMINEO

Niye gülüyorsun?
Anlaşmamızda böyle bir madde yoktu.

LODOVICO

Ne demek istiyorsun?

FLAMINEO

Benden daha mutlu görünmeyecektin.
Andımızı biliyorsun bayım, eğer gülecekse
Bir soylu, düşmanı asılırken nasıl davranırsa
Sen de öyle davran gülerken.
Çok hoşuna gitse bile
Politikacılar gibi as suratını.

LODOVICO

Kız kardeşin lanet bir fahişe.

FLAMINEO

Ne?

LODOVICO

Bak; bunu gülerek söyledim.

FLAMINEO

Daha konuşacak mısın?

LODOVICO

Kulağın duyuyor mu?

Kızkardeşinin kanından birkaç litre sat da
Adamotu sulayayım.

FLAMINEO

Rezil adam, yemin etmiştin

Benimle sefil bir yaratık olarak yaşamaya.

LODOVICO

Evet—

FLAMINEO

Borç yüzünden

Sonsuza değin gün ışığına çıkmamaya yemin etmiş biri gibi—

LODOVICO

Hah, hah, ha!

FLAMINEO

Sözünde durmamana çok şaşırmadım.

Hiç yapmadığın bir şey değil bu.

Ama sana şunu söyleyeceğim—

LODOVICO

Neyi?

FLAMINEO

Ve asla unutmayacaksın.

LODOVICO

Çok merak ediyorum.

FLAMINEO

Bu gülümseme sana hiç yakışmıyor.
Eğer üzgün olmayacaksan, kızgın ol.
(Lodovico'ya vurur.)
Bak, şimdi ben de gülüyorum.

MARCELLO

Kavgayı sen başlattın. Seni buradan zorla götüreceğim.

LODOVICO

Çek ellerini üstümden.
(Marcello ve Flamineo çıkar.)
Bir pezevenkten intikam almak zorunda kalmak ne kötü!

ANTONELLI

Lordum.

LODOVICO

Yumruğunu yıldırım gibi indirdi.

GASPARO

Belli oluyor!

LODOVICO

Allah kahretsin, kılıcım nasıl da kaçırdı onu!
Canlarını hiçe sayan bu alçaklar
En büyük tehlikelerden kurtuluyorlar hep.
Lanet olsun ona; ne şöhreti yeter
Ne de ailesinin şerefi
Beni böyle sarsmanın bedelinin yarısını ödemeye.
Silahşörlerin titrememesi gerektiğini öğrendim.
Aldırmayın, unutacağım onu, gidip biraz şarap içelim.
(Çıkarlar.)

IV. PERDE

I. SAHNE

(Papa'nın Sarayında bir başka oda)

(İçeri Francisco ve Monticelso girer.)

MONTICELSO

Haydi lordum, haydi, açın düşüncelerinizi.
Salıverin onları gelin saçı gibi.
Kız kardeşiniz zehirlendi.

FRANCISCO

İntikam düşüncesi aklıma bile gelmesin.

MONTICELSO

Taş mı kesildiniz tepeden tırnağa?

FRANCISCO

Kendim isteyince durduramayacağımı
Bir savaşın ağır yükünü kullarımın sırtına bindirerek
Meydan mı okuyayım ona?
Biliyorsun, savaşın dehşeti sırasında
İşlenen cinayetler, ırza geçmeler ve hırsızlıklar
Savaşı nedensiz başlatan kişinin
Hem ölüsünün hem çocuklarının yakasına yapışır.

MONTICELSO

İzlemenizi istediğim yol bu değil.
Rica ediyorum, dinleyin beni:
Altan oymak, top güllesinden etkilidir.

Kanlı hesaplaşma günü gelene,
 Ölümcül darbeyi indirene kadar
 Acılarınızı yüreğinizde saklayın,
 Kaplumbağa kadar sabırlı olun,
 Bırakın bu deve size zarar vermeden sırtınızda dolaşsın,
 Aslanlarla uyuyun ve izin verin
 Kendilerini güvencede sanan bu aptal fare sürüsü
 Burnunuzla oynasın, işler kıvamını bulup,
 Kanlı hesaplaşma, ölümcül çarpışma anı gelene kadar.
 Usta avcılar gibi tek gözünüzü kapatın ki,
 Avınızı daha iyi görebilesiniz.

FRANCISCO

Masumiyetim, alçakça davranışlardan koru beni!
 Biliyorum, ileride fırtına var;
 Yüce dağların önünde diz çökmüş
 Bir vadi gibi duracağım.
 Sinek yakalamak için ağ ören örümcekler gibi
 İhanetin de yaptığı kötülükler yüzünden açığa çıktığını
 Ve bu kötülükler içinde yok olduğunu biliyorum.
 Neyse bırakalım bu düşünceleri;
 Soylu lordum, kentteki tüm azılı suçluların
 Adlarını elde edip kaydettiğiniz
 Bir defteriniz olduğu söylenmekte.

MONTICELSO

Evet, var lordum.
 Bazıları ona kara kitap diyor.
 Oldukça uygun bir ad;
 Büyücülük sanatı öğretmiyor
 Ama içinde bir sürü şeytanın adı bulunmakta.

FRANCISCO

Lütfen gösterin bana.

MONTICELSO

Hemen getireyim lordum.
 (Monticelso çıkar.)

FRANCISCO

Monticelso,
 Sana güvenmiyorum. Bu yüzden, çevirdiğim tüm dolaplarda

Kuşatılmış bir kent gibi uyanık davranacağım.
 Sen benim yapmak istediğim şeyi kavrayamazsın;
 Hemen parlayıp söniyorsun;
 Oysa altın yavaş ısınır ama uzun süre sıcaklığını korur.
 (İçeri Monticelso girer ve Francisco'ya bir defter verir.)

MONTICELSO

İşte burada lordum.

FRANCISCO

Önce casuslarınızı görelim lütfen.

MONTICELSO

Sayıları oldukça kalabalık.
 Dürüst insanlar sanırsınız bazılarını.
 Arkasından pezevenkler geliyor.
 Bunlar da korsanlar. Ve şu sayfalar ise,
 Genç beyefendileri mahveden alçak tefeciler,
 Düzmece iflas ayarlayanlar,
 Karılarının pezevenkliğini yapıp, kadın hamile kalınca,
 Atlarını, en küçük mücevherlerine kadar her şeylerini,
 Saatlerini, eski tabaklarını ve benzeri mallarını
 Fahiş fiyattan karılarının âşıklarına satarak
 Kendilerine sus payı alanlara ayrılmıştır.

FRANCISCO

Böyle insanlar da mı var?

MONTICELSO

Bu sayfalar ise,
 Sıradan insan gibi dolaşan yüz­süz pezevenkler,
 Haklarında olumlu rapor veren muhasebecilerle
 Kazandıkları parayı paylaşanlar,
 Sahte tanık bulan savcılar için.
 Burada bazı dinadamlarının adlarını da bulabilirsiniz
 Ama inançlarım nedeniyle onları geçiyorum.
 İşte size sahtekârların tam bir listesi,
 İnsan ülkedeki tüm hapis­haneleri dolaşsa bile
 Buradaki bilgiyi toplayamaz.

FRANCISCO

Ya katiller?

Rica ediyorum, sayfayı işaretleyin.
Sevgili lordum, bu ilginç bilgi hazinesini ödünç verin bana.

MONTICELSO

Buyrun, kullanın lordum.

FRANCISCO

Ülkenin saygıdeğer bir vatandaşısınız;
Sizi temin ederim ki,
Bu suçluları tanıtmakla
Büyük bir iyilik yapmış oluyorsunuz.

MONTICELSO

Söylediğiniz kadar değil.

FRANCISCO

Tanırım!
Bu İngiltere'ye verilen kurt vergisinden⁽⁴⁰⁾ daha iyi.
Postları çitin üstünde sallanacak.

MONTICELSO

Lordum, artık gitmem gerekiyor.

FRANCISCO

Efendim, size sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum;
Sarayda beni soran olursa
Onlara, beni düzenbazların arasında bıraktığınızı söylersiniz.
(Monticelso çıkar.)
Bu defterden anladığıma göre,
Kardinal hazretlerinin adamlarından kurnaz biri,
Geçenlerde kâtip sandalyesinden
Yargıç kürsüsüne terfi eden biri,
Bu alçakça listeyi hazırlamış.
Amacı, kesilmiş kafaları satan İrlandalı asiler gibi
Bunlardan para kazanmak.
Böylece de rüşvet verecek parası olmayan
Yoksul insanlar çekiyorlar acısını.
Diğerleri bu rezillerin listesinden çıkarılıyorlar.
Ya da, kardinal onlara şöyle küçük bir ceza veriyor,
Kendi adamı zenginleştiriyor,

40) Kral Edgar'ın (944-975) ülkesini vahşi hayvanlardan temizlemek için Galler Bölgesi'nden kendisine vergi olarak yılda üç yüz kurt verilmesini istediği söylenir (Ç.N.)

Suçlular ise suç işlemeye devam ediyorlar.
 Neyse, bu listeden nasıl yararlanacağıma gelelim;
 Her türlü kötülüğü yapacak
 Bir katiller listesi sağlayacak bana.
 Üç düzine fahişe istesem
 Adlarını burada bulabilirim;
 Hattâ üç çamaşırcı ordusu⁽⁴¹⁾ bile oluşturabilirim.
 Bu kadar ince bir defter
 Bunca insanı mahvedecek güçte ha!
 Kalınlığı yirmi resmi duyuru kadar bile değil.
 Bazıları bilgiyi ne kötü amaçlar için kullanıyorlar.
 Birbirlerine düşman kişilerin elinde oyuncak olan din yüzünden
 Kılıçlar çekiliyor, savaşlar patlak veriyor,
 Tüm iyiler yok oluyor.
 Daha etkili bir intikam almak için
 Ölen kız kardeşimin yüzünü anımsayayım:
 Söyleyeyim getirsinler resmini;
 Hayır, gözlerimi kapayacağım
 Ve üzgün bir ruh haliyle
 (*İçeri Isabella'nın hayaleti girer.*)
 Onu gözlerimin önünde canlandıracağım.
 Başardım; düşgücü ne kadar da etkili!
 Olmayan şeyleri nasıl da varmış gibi gösteriyor!
 Sanki önümde duruyor;
 Yaratıcılık yeteneğim olsa
 Kafamdaki canlı imgeler yardımıyla
 Onun resmini çizebilirdim.
 Düşgücü, yetenekli bir büyücü gibi,
 Doğaüstü şeyleri bir hastalık gibi
 Sıradan saymamıza neden oluyor.
 Hayal görüyorum.
 Niçin öldürdüler seni?
 Düşümde yarattığım bir şeye soru sormak ne kadar saçma.
 Hiç bugüne kadar uyanıkken düş gören insan oldu mu?
 Gönder şunu, çıksın gitsin kafamdan.
 Ne işim var mezarlarla, ölüm döşekleriyle,
 Cenazelerle, gözyaşlarıyla
 Alacağım intikamı düşünmek dururken?
 (*Hayalet çıkar.*)
 Bir kocakarı masalı gibi sona erdi.
 Çoğu zaman devlet adamları,

41) Çamaşırcı kadınlar hafifmeçrep kabul edildirdi (Ç.N.)

Delilerin gördüğünden daha garip
 Hayaller gördüklerini düşünürler.
 Şimdi şu önemli konuya gelelim.
 Benim trajedimin eğlenceli bir yanı olmalı
 Yoksa asla geçmeyecek. Âşığım,
 Corombona'ya âşığım,
 Ona bildirmek istediğim aşkı
 Şiirlerimde şöyle dile geliyor—
 (Yazar.)

Ne de iyi yazdım: Ah, prenslerin kaderi!
 Yağcılığa o kadar alışkınım ki,
 Tek başıma kalınca kendi kendimi övüyorum;
 Ama işe yarayacak, işte mühürlendi.
 (Sahne dışına bağırır.) Götür şunu
 (İçeri Hizmetkâr girer.)

Fahişe ıslahevine ve bekleyip
 Corombona'ya ya da Başrahibeye,
 Brachiano'nun adamlarından biri oradayken ver.
 Hadi git!
 (Hizmetkâr çıkar.)

Her işi bilek gücüyle halleden akılsızdır;
 Bir insanın kafasının geçtiği yerden kolu bacağı da rahatça
 geçer.

Amacımı gerçekleştirecek maşa Kont Lodowick olacak;
 Altın sağlayacak bana bu maşayı,
 Boş elle kimse kandıramaz şahini.
 Brachiano, artık seninle karşılaşmaya hazırım.
 İrlandalı köylüler gibi futbol oynamadan kafanla
 Öldüğünü düşünmeyeceğim asla.

Flectere si nequeo superos, Acheronta movebo.⁽⁴²⁾
 (Çıkar.)

42) Latince: "Gökyüzü tanrılarını ikna edemesem de Yeraltı tanrılarını harekete geçireceğim."
 (Ç.N.)

II. SAHNE

(Roma'da Fahîşe İslahîvi)

(İçeri Başrahibe ve Flamineo girer.)

BAŞRAHİBE

Dük'ün hapisteki kız kardeşinizle
Görüştüğü duyulacak olursa
Şerefim beş paralık olur.

FLAMINEO

Hiç de değil.
Papa ölüm döşeğinde,
Diğerlerinin kafaları da
Bir bayanın hapiste tutulmasından
Başka düşüncelerle meşgul.
(İçeri Hizmetkâr girer.)

HİZMETKÂR

(Kendi kendine) Flamineo Başrahibe'yle konuşuyor.
(Başrahibeye) Sizinle konuşmak istiyorum.
Sizden şu mektubu
Güzel Vittoria'ya vermenizi rica ediyorum.

BAŞRAHİBE

Peki, veririm bayım.
(İçeri Brachiano girer.)

HİZMETKÂR

Büyük bir dikkat ve gizlilik içinde.
Bundan böyle hep geleceğim,
Yardımlarınızın karşılığını alacaksınız.
(Çıkar.)

FLAMINEO

Ne oluyor? Bu da ne?

BAŞRAHİBE

Bir mektup.

FLAMINEO

Kız kardeşime mi? Ben götürürüm.
(Başrahibe çıkar.)

BRACHIANO

Flamineo, ne okuyorsun?

FLAMINEO

Bak.

BRACHIANO

Ne? (*Okur*) Saygıdeğer, bahtsız Vittoria'ya
Mektubu kim getirdi?

FLAMINEO

Bilmiyorum.

BRACHIANO

Bilmiyor musun! Kim yollamış?

FLAMINEO

Tanrı aşkına! İnsan yemeden önce böreğin içinde hangi kuşun
eti olduğunu bilebilirmiş gibi konuşuyorsunuz.

BRACHIANO

Vittoria'nın yüreği bile olsa bu mektubu açacağım. İmza
kiminmiş!

Floransa! Alçakça bir dolap bu, hemen anlaşılıyor.
Nasıl haberleştiklerini keşfettim; oku, oku.

FLAMINEO

(*Mektubu okur*)

Göz yaşlarını zafere dönüştürecekim, benim ol yeter ki.

Üzülyorum kralların üzümlerini toplamayı candan istedikleri

Senin gibi bir asmanın desteksiz kalmasına,

Sararıp solacak olmasına.

Lordum, tortulu şarap ona yeter de artar.

Acıklı mahkûmiyetini kısa sürede sona erdirecekim

Seni koluma takıp Floransa'ya götüreceğim,

Sana duyduğum sevgi ve şefkatle

Olacak ak saçlarım önünde süpürge.

Kahrolsun türlü anlamlara gelen bu sözler.

*Yaşlıyım diye yollama olumsuz yanıtını
 Olgun meyve dururken kim ne yapsın hamını?
 Samanda çok yattığı için çürümüş bir meyve o.
 Ama şu dize yüzdeki tüm çizgilerden daha etkilidir:
 Kral, tanrılar gibi asla yaşlanmayan tek kişidir.
 Lanet olsun, yırt şunu,
 Tanrı aşkına! Bulaşmasın bize de bu tanrıtanımazlık!*

BRACHIANO

Kahretsin, un ufak edeceğim Vittoria'yı,
 Bırakacağım kuzey rüzgârının önüne
 Uçup, Francisco'nun burun deliklerini doldurması için.
 Nerede o kaltak?

FLAMINEO

Ne – Ne dedin ona?

BRACHIANO

Ah, çıldırabilirim,
 Engel olun lanetli hastalığını bana bulaştırmasına,
 Saçlarımın dökülmesine. Nerede bu yanar döner şey?⁽⁴³⁾

FLAMINEO

Başka işler peşinde.
 Size göre değil.

BRACHIANO

Düş önüme, pezevenk!

FLAMINEO

Ben mi lordum? Ben sizin köpeğiniz miyim?

BRACHIANO

Av köpeğimsin. Ne o, dikleniyor musun? Ayak mı diriyorsun bana?

FLAMINEO

Ayak diremiyorum. Yarası kanayan koşsun.
 Benim acelem yok.

BRACHIANO

Tekme geliyor, ha.

FLAMINEO

Koşalım da düşüp kafamızı mı kıralım?
Beni dinleyin Dük: Burası Rusya değil,
Bacağım bana gerek.⁽⁴⁴⁾

BRACHIANO

Beni tanıyor musun?

FLAMINEO

Tabii ki, lordum! Hem de çok iyi.
Dünyada her çeşit kötülük olduğu gibi
Her çeşit şeytan da var.
Siz yüce bir Düksünüz, bense sizin zavallı yardımcınız.
Yiyeceklerinizin zehirli olup olmadığını ben kontrol ettiğimden
Yanınızda her günüm korku içinde geçiyor.

BRACHIANO

Pezevenk, bırak zevzekliği de görevini yap.

FLAMINEO

Bana gösterdiğiniz iyilik Polyphemos'un⁽⁴⁵⁾ Odysseus'a gösterdiği kadar az. Midenize en son indirmek için ayırdınız beni, şakımlarını dinleyeceksiniz diye tarlakuşlarını beslemek için mezarıma çimen dikersiniz siz. Geliniz, sizi ona götüreceğim.

BRACHIANO

Geri geri mi gideceksin?

FLAMINEO

Efendim, arkamda fırtına bile olsa sırtımı kurnaz bir düşmana dönerek yürümem ben.
(Vittoria, Brachiano *ve* Flamineo'nun yanına gelir.)

BRACHIANO

Kadın, sen okuma bilir misin? Bak şu mektuba.
Ne şifreli yazılmış, ne de çivi yazısıyla.

44) O dönemde Rusya'da uygulanan, borçlu insanları bacaklarına vurarak cezalandırma yöntemine gönderme yapılıyor (Ç.N.)

45) Yunan mitolojisindeki Kyklop'lardan biri (Ç.N.)

Açıklamana gerek yok, senin pezevengin oldum.
Aman tanrım! Çok yüce bir hanımefendi,
Önemli ve ünlü bir orospu olacaksın.

VITTORIA

Efendim?

BRACHIANO

Hadi, hadi, aşk mektuplarını sakladığın
Sandığını görelim bakalım. Allah kahretsin!
Ne pahasına olursa olsun tümünü göreceğim.

VITTORIA

Efendim, yemin ederim ki,
Bir tane bile yok. Kim yollamış bunu?

BRACHIANO

Lanet olsun, bilmiyormuş gibi davranıyorsun!
(*Mektubu verir.*)
Demek evcilleştin, öyle mi? Şahinlere yaptıkları gibi,
Boynuna çingirak bağlayıp şeytana göndereceğim seni.⁽⁴⁶⁾

FLAMINEO

Lordum, gönderin onu avının üstüne.

VITTORIA

(*Okur*) Floransa! Lordum, alçakça bir tuzak bu.
Yemin ederim ki, ben onu asla çekici bulmadım,
Uykumda bile.

BRACHIANO

Doğru; bir tuzak.
Ama tuzak olan senin güzelliğin! Binlerce lanet ona.
Ne çok gördüm şeytanı kristal kürede.
Sen, tanrıtanımazların sunduğu bir kurban gibi,
Müzikle, çiçeklerin ölümcül boyunduruğuyla
Mahvıma götürdün beni. Kadınlar erkeklerin
Ya tanrısıdır ya da kurdu.

VITTORIA

Lordum.

46) Kaybolmaması ve avını korkutması için şahinlerin ayağına çingirak bağlanırdı (Ç.N.)

BRACHIANO

Defol.

Artık zıt kutuplu iki mıknatıs gibi olacağız.

Birbirimizden uzaklaşacağız.

Ne? Ağlıyor musun?

Kendin gibi yalancı on kadın bulsan

İrlanda'daki tüm cenaze törenlerinde ağıt yakar

Vahşice uluyarak ağlayan İrlandalıları bastırırsınız.

FLAMINEO

Ayıp oluyor, lordum.

BRACHIANO

Ateşli öpücükler kondurduğum

O elin, o lanetli elin yok mu!

Ah, benim soylu Düşes'im,

Ne kadar iyiymişsin sen meğer.

(Vittoria'ya) Şehvet dolu düşüncelerin

Etrafa cıva gibi yayılmakta.

Beni büyülemişsin,

Tüm dünya senin ne mal olduğunu konuşuyor.

VITTORIA

Önemli değil.

Artık öyle bir yaşam süreceğim ki,

Herkes fikrini değiştirecek, geri alacak hakkımda
söylediklerini.

Düşes'inden söz ettin.

BRACHIANO

Tanrı bağışlasın onu öldürenleri.

VITTORIA

Tanrıtanımaz Dük, onu öldüren sensin,

Tanrı seni cezalandırsın.

FLAMINEO

Fırtına birken iki oldu.

VITTORIA

Sen bana ne verdin utançtan başka?

Sen benim tertemiz adımı lekeledin,

Soylu dostlarımız elini eteğini çekti evimizden.
Evlerinde kötü kokulu tilki besleyen felçli hastalara
Hassas burunlu kişilerin yaklaşmadıkları gibi kaçıyorlar
bizden.⁽⁴⁷⁾

Ya burası ne? Senin sarayın mı?
Yargıç buraya tövbekâr fahişelerin evi adını vermedi mi?
Beni kim kapattı buraya?
Kim Vittoria'yı bu uygunsuz yere gönderme şerefine sahip?
Sen değil misin? Senin yüksek müsadelerine olmadı mı?
Git, git de övün,
Benim gibi bir sürü soylu kadını
Baştan çıkardığın için.
Hoşçakal bayım. Bir daha seninle görüşmek istemiyorum.
Kangren olmuş bir uzvum vardı ⁽⁴⁸⁾
Ama kesip attım onu.
Artık Tanrıya yakarmaya
Koltuk değnekleriyle gideceğim.
Armağanlarına gelince, hepsini geri vereceğim.
Keşke günahlarımı sen cezalandırsan.
Ah, keşke kendimi bir an önce bir mezara atabilsem.
Ne olursa olsun artık tek bir gözyaşı bile dökmeyeceğim –
Ölürüm daha iyi.
(Vittoria kendini yatağa atar.)

BRACHIANO

Her şeyi unuttum bir anda. Vittoria?
Benim sevgili mutluluk kaynağım! Vittoria!
Niye üzgünsün sevgilim? Niye ağlıyorsun?

VITTORIA

Evet, ağlıyorum; bak, gözümde akan yaşlar da birer hançer.

BRACHIANO

O eşsiz gözler benim değil mi?

VITTORIA

Keşke şaşı olsalardı.

47) Tilki, o dönemde, felçlilerin tedavisinde kullanılırdı. Felç geçirdiğinde, Ben Jonson'a tilki yolanmıştı (Ç.N.)

48) Gerçek Bracciano Dükü'nün ayağının kangren olduğu bilinmektedir. Vittoria, Dük'ün bu rahatsızlığına atıfta bulunmaktadır. Dolayısıyla, bedensel hastalıkların ruhsal hastalıkları yansıttığını ima etmektedir (Ç.N.)

BRACHIANO

Bu dudaklar benim değil mi?

VITTORIA

Evet, ısırıp koparmalı sana vermektense.

FLAMINEO

Lordumla barış, sevgili kardeşim.

VITTORIA

Defol buradan, seni pezevenk!

FLAMINEO

Pezevenk mi! Senin günahlarının nedeni ben miyim?

VITTORIA

Evet. Hırsız içeri alan da alçak bir hırsızdır.

FLAMINEO

Lordum, bir mayına bastık –

BRACHIANO

Beni dinler misin?

Seni bir kez kıskanmak,

Seni sonsuza değin seveceğim

Ve bir daha asla kıskanmayacağım demektir.

VITTORIA

Ah, seni, unvanı yüksek aklı kıt aptal!

Benden istediğin, benimse kabullenemediğim şey,

Ölene dek metresin olarak kalmam değil mi?

Denizin dibinde ateş yakmak senin için daha kolay olurdu.

FLAMINEO

Ah, Tanrı aşkına, yemin etme.

BRACHIANO

Beni dinler misin?

VITTORIA

Asla.

FLAMINEO

Amma da sağlam oluyor kadınların iradesi!
 Hiçbir şeyin gücü yetmez mi onu kırmaya?
 (*Gizlice Brachiano'ya*) Lütfen lordum, lütfen.
 Kadın kaplumbağa yakalanır gibi yakalanır:
 Sırtüstü yatırmanız gerek –
 (*Yüksek sesle*) Kardeşim, yemin ederim ki, ben senden yanayım.
 Kardeşime haksızlık ettiniz.
 Lordum, Floransa Dükü'nün onu sevdiğini düşünmeniz
 Ne büyük bir safdillik.
 Kumaşçı başkasının kirlenip buruşmuş malını alır mı?
 Ve sen kardeşim, hiç yakışmıyor sana
 Bu ters davranışlar!
 Genç tavşanlar uzun süre dayanamazlar,
 Kadınların öfkesi de tavşanların kaçması gibi olmalı;
 Sadece azıcık uğraştırmalıdır insanı.
 Bir çeyrek saat ağladıktan sonra sakinleşmeleri gerek.

BRACHIANO

Bunca zamandır yüzünden ayıramadığım gözlerim
 Artık seni görmeyecek mi?

FLAMINEO

Fakir fukaraya ödünç verdikleri birkaç kuruştan bile faiz alan
 Tefeciler bile bu kadar acımasız olamaz.
 Kucaklayın onu lordum ve öpün,
 Suratına üfürüldüğünde avını bırakan
 Sansar gibi davranmayın.

BRACHIANO

Haydi barışalım.

VITTORIA

Defol!

BRACHIANO

Ne öfke ne de insanın aklını başından alan şarap,
 Bundan böyle aynı hatayı işletemez bana.

FLAMINEO

Neredeyse yakalayacaksınız, bastırın.

BRACHIANO

İsterse bütün dünya bize düşman olsun,
Yeter ki, benimle barış.

FLAMINEO

Bak, nasıl da pişman.
Kendilerini kıskançlığa kaptırdıklarında,
En büyük hataları en iyiler yapar
Bozulan en iyi şaraptan en keskin sirkenin yapıldığı gibi.
Dinle beni: Durgun akan ırmaklardan
Daha azgın ve öfkeli dir denizler;
Ama ne o ırmaklar kadar tatlı,
Ne de iyi huylu olduğu söylenebilir.
Sakin bir kadın, erkeklerin tehlikesizce üzerinde yol
alabilecekleri
Büyük bir köprünün altındaki durgun su gibidir.

VITTORIA

Ah, siz sahtekâr erkekler!

FLAMINEO

Kardeşim, bize sahtekârlığı,
Kadınlar beşikte emzirdiler, kadınlar.

VITTORIA

Acıya acı katmak için.

BRACHIANO

Tatlım!

VITTORIA

Yeterince alçalmadım mı?
Evet, evet, aşkın soğuduğu için
Sevgi dolu yüreğin kartopuna dönmüş.

BRACHIANO

Yemin sana, tekrar eriyecek,
Eski halini alacak
Ya da Roma'nın tüm şarabı tortuya dönüşecek.

VITTORIA

Şahinine, köpeğine
Bana verdiğinden daha büyük değer veriyorsun.
Bir tek söz bile söylemeyeceğim artık.

FLAMINEO

Lordum, tatlı bir öpücükle kapatın ağzını.
Deniz yükseldi, gemi limana döndü.
Lordum iliklerine kadar sevgi dolu.
Biz kıvrıcık saçlı erkekler
Kadınlara her zaman iyi davranırız.
İşte bu güzel.

BRACHIANO

Nasıl böyle tersleyebildin beni!

FLAMINEO

Lordum, en çok duman hep
Küçük bacalardan çıkar.
Beni epey terlettiniz.
Yunanlıların tahta atlarında
Derin sessizlik içinde bekledikleri gibi
Sarılın birbirinize.
Lordum, yerine getirin sözlerinizi.
Bilirsiniz ki, lafla peynir gemisi yürümez.

BRACHIANO

Dur şimdi – Nankör Roma!

FLAMINEO

Roma mı! Bize kötü davranıldığı için
Oraya Berberistan demek daha yerinde olur.

BRACHIANO

Bir dakika; Floransa Dükü'nün
(Aptallığından mı, sevgisinden mi bilmiyorum)
Vittoria'yı kaçırmak için yaptığı planı ben uygulayacağım.

FLAMINEO

Lordum, bu gecedен daha uygun bir zaman olamaz;
Papa öldü ve bütün kardinaller

Yeni Papa'yı seçmek için toplandılar;
Kent karmakarışık;
Ona uşak giyisileri giydiririz,
Birkaç at buluruz,
Yola çıkar, vakit geçirmeden Padua'ya gideriz.

BRACHIANO

Ben hemen Prens Giovanni'yi kaçırıp
Padua'ya yola çıkıyorum.
Siz ikiniz, yaşlı annenizle
Ve eğer ayartabilirseniz Floransa Dükü'nün hizmetkârı
Genç Marcello ile birlikte, beni takip edersiniz.
Hepinizi ödüllendireceğim: Sen Vittoria,
Düşes unvanını düşünmeye başla.

FLAMINEO

Gördün mü kardeşim?
Lordum, durun, size bir masal anlatacağım. Nil Nehri'nde yaşayan timsahın dişlerinin arasında bir solucan yaşar ve timsaha çok acı verir. Küçük bir kuş, çalığışu kadar bir şey, bu timsahın hekimidir. Ağzının içine konar, solucanı yer ve timsahı anında rahatlatır. Timsah rahatladığı için mutludur ama kendisini rahatlatana nankörlük eder ve kuş gidip de orada burada hizmetinin karşılığını alamadığını söylemesin diye, timsah ağzını kapatır, kuşu yutup onu sonsuz sessizliğe mahkûm etmek ister. Ama böylesi bir nankörlükten hoşlanmayan doğa, bu kuşun kafasında bir tüy ya da diken gibi bir şey yaratmıştır. Bu şeyin ucu timsahın ağzını yaralar, timsahın ölümcül bir zindan olan ağzını açmasına neden olur. Bu güzel diş temizleyici de acımasız hastasının ağzından uçar gider.

BRACHIANO

Söylemek istediğin,
Seni hizmetlerinden dolayı ödüllendirmediğim.

FLAMINEO

Hayır lordum. Kardeşim, timsah sensin; hastalığın ise, kötü ünün, lordum da onu tedavi edecek. Gerçi yaptığım benzetmede ayrıntılar tümüyle birbirini tutmuyor ama yine de dinle: Kafası dikenli kuşun sana yaptığı iyiliği unutma ve nankörlüğü bırak.

(*Kendi kendine*) Bazen bir düzenbaz, bazen bir deli gibi
konuşmam,
Bazen de akıl dolu yavan bir atasözü söylemem
Bazılarına saçma gelebilir
Ama şu sözler girdiğim kılıklara açıklık getirebilir:
Düzenbazlar yükseklerdeki insanları taklit ederek yükselir.
(*Çıkarlar.*)

III. SAHNE

(*Papa'nın Sarayının dışındaki Sistine Kilisesi yakınları*)

(*İçeri bir kapıdan Lodovico, Gasparo ve altı Elçi, bir başka kapıdan da Floransa Dükü Francisco girer.*)

FRANCISCO

Bu yüzden lordum, tetikte olmanızı rica ediyorum.
Toplantıyı iyi koruyun ve emirler uyarınca
Kardinallerle kimsenin konuşmamasına dikkat edin.

LODOVICO

Edeceğim, lordum. Elçilere yol açın!

GASPARO

Bugün çok şatafatlı giyinmişler.
Neden farklı giysiler var üzerlerinde?

LODOVICO

Onlar farklı tarikatların şövalyeleri.
Siyah pelerinli, gümüş haçlı şövalye
Rodos Şövalyesi; yanındaki Aziz Michael Şövalyesi,
Öbürü, Altın Post Şövalyesi; şuradaki Fransız, Kutsal Ruh
Şövalyesi;
Savoy Beyi, Hazreti Meryem'e Verilen Müjde'nin Şövalyesi;
İngiliz, Aziz George adına kurulan Dizbağı Şövalyesi.
Size bu farklı tarikatları
Ve her birinin kurallarını anlatabilirim;
Ama zaman uygun değil.

FRANCISCO

Kont Lodowick nerede?

LODOVICO

Buradayım, lordum.

FRANCISCO

Yemek zamanı. Kardinallerin uşaklarını çağırın.

LODOVICO

Peki, lordum.

(*Ellerinde üzeri örtülü tabaklarla Uşaklar girer.*)

Durun önce tabakları kontrol edeceğim.

Bu kimin için?

UŞAK

Efendim Kardinal Monticelso için.

LODOVICO

Ya, bu?

UŞAK

Efendim Bourbon Kardinali için.

FRANSIZ ELÇİSİ

Tabakları neden kontrol ediyor?

Hazırlanan yemeği görmek için mi?

İNGİLİZ ELÇİSİ

Hayır bayım. Tabakların içine

Şu ya da bu Kardinalin Papa seçilmesini

Rica ederek ya da rüşvet vererek isteyen mektuplar

Konulmasına engel olmak için.

Kardinaller içeri ilk girdiklerinde,

Yanlarında kralların elçilerinin bulunması,

Kendi krallarının seçilmesini istediği kişinin

Adını vermeleri yasaldır.

Ama daha sonra, genel seçime kadar,

Hiç kimse onlarla konuşamaz.

LODOVICO

Kardinallerin uşakları,

Pencereyi açın ve yemekleri alın.

BİR KARDİNAL

(*Sahne dışından*) Tabakları geri gönder;

Papa seçimi var burada.

Kardinaller oylamayı bıraktılar

Adayın önünde eğiliyorlar.⁽⁴⁹⁾

49) Oylamaya (*scrutiny*) alternatif bir Papa seçme yöntemi. Bu yöntemde (*adoration*), kardinallerin üçte ikisinin istedikleri kişinin önünde eğilmeleri durumunda o kişi Papa seçilir (Ç.N.)

LODOVICO

Gidin, gidin.

(Uşaklar *tabaklarla çıkar.*)

FRANCISCO

Bin dükasına bahse girerim ki,

Birazdan yeni Papa ilan edilecek.

Dinleyin; eminim seçildi –

(*Kardinal Arragon balkonda görünür.*)

Bakın! Kardinal Arragon

Kilise balkonuna çıktı.

ARRAGON

(*Denuntio vobis gaudium magnum. Reverendissimus Cardinalis Lorenzo de Monticelso electus est in sedem apostolicam, et elegit sibi nomen Paulum quartum.*⁽⁵⁰⁾)

HEPSİ

Vivat Sanctus Pater Paulus Quartus!⁽⁵¹⁾

(*İçeri Uşak girer.*)

UŞAK

Lordum, Vittoria –

FRANCISCO

Ne olmuş ona?

UŞAK

Kentten kaçmış.

FRANCISCO

Ne?

UŞAK

Dük Brachiano'yla.

FRANCISCO

Kaçtı mı? Prens Giovanni nerede?

50) Latince: "Size mutlu bir haber veriyorum. Muhterem Kardinal Lorenzo di Monticelso, Papalık makamına atanmıştır ve IV. Paul adını almıştır." (Ç.N.)

51) Latince: "Çok yaşa Kutsal Peder IV. Paul." (Ç.N.)

UŞAK

Babasıyla gitmiş.

FRANCISCO

İslahevinin başrahibesini tutuklayın.

Kaçtı ha! Lanet olsun!

(Uşak çıkar.)

(Kendi kendine) Ne güzel, istediğim oldu.

Tabii. Tüm çabalarım bunun içindi.

Mektubu, yapması gereken şeyi

Ona öğretmek için yollamıştım.

Aptal Dük, önce adını lekeledim,

Bir fahişeye evlenmeni sağladım;

Bundan daha kötü ne olabilir?

Şimdi olacaklara gelelim:

Konuşmayı bırakıp harekete geçmeliyim,

Belde kılıç varken haksızlıktan dem vurmamak olmaz.

(Monticelso törenle içeri girer.)

MONTICELSO

*Concedimus vobis apostolicam benedictionem et remissionem
peccatorum.*⁽⁵²⁾

(Francisco, Monticelso'nun kulağına bir şeyler fısıldar.)

Dük hazretleri, Brachiano'nun, Vittoria Corombona'yı

İslahevinden çıkardığını ve kentten kaçtıklarını söylüyor.

Papalığımızın ilk gününde, hiçbir şey,

Bu lanetlenmiş insanların

Kutsal Kilise'den kovulması kadar

Yüce Tanrı'yı hoşnut edemez.

Bu yüzden duyurun herkese:

İkisini de aforoz ediyoruz.

Roma'daki tüm akrabalarını da

Aynı biçimde aforoz ediyoruz. Haydi bakalım.

(Francisco ve Lodovico hariç hepsi çıkar.)

FRANCISCO

Gel sevgili Lodovico,

Tasarlanan cinayeti işlemeye

Yemin ettin değil mi?

52) Latince: "Sizleri kutsuyor ve günahlarınızı aff ediyorum." (Ç.N.)

LODOVICO

Yeminimi asla bozmayacağım.
Ama efendim, yüce bir kişi olarak
Sizin de bu konuyla ilgilenmeniz beni şaşırtıyor.

FRANCISCO

Beni engellemeye kalkma.
Saraydakilerin çoğu benim safımda
Hattâ bazıları benim danışmanım.
Soylu dostum, ikimiz de aynı tehlikeye atılalım,
Bırak da bu şerefi birlikte paylaşalım.
(Francisco *çıkarak*, Monticelso *girer*.)

MONTICELSO

Anlat, Floransa Dükü bağışlanman için
Neden böylesine uğraştı? Söyle!

LODOVICO

Sadaka isteyen İtalyan dilencileri
Kendilerine sadaka verenlere
Bunu kendi iyilikleri için yapmalarını söylemiş;
Bazen de iyilik yapanlar, krallar gibi,
Hak edenlere değil de
Cömert davranırlar canlarının istediğine.

MONTICELSO

Biliyorum, kurnaz birisin. Haydi, söyle,
Nasıl bir şeytanlık peşindesin?

LODOVICO

Şeytanlık mı lordum?

MONTICELSO

Soruyorum sana,
Düke nasıl yararın dokunuyor ki, eğilip,
Beresini saygıyla dizine kadar götürdü
Senden ayrılırken?

LODOVICO

Lordum,
Dük evcilleştirmeye çalıştığı,
Dörttnala giderken aniden durmasını,

Sıçrayarak koşmasını, çifte atmasını
Öğretmek istediği huysuz Berberi atını anlatıyordu bana.
Ben de çok iyi bir Fransız binici tanıyorum.

MONTICELSO

Dikkat et de

At boynunu kırmasın.⁽⁵³⁾

Beni at numaralarıyla kandıracağını mı sanıyorsun?

Efendi, yalan söylüyorsun.

Sen kapkara kötü bir bulutsun,

Şiddetli bir fırtına koparacaksın.

LODOVICO

Lordum, fırtınalar gökyüzünde kopar;

Ben ise fırtına koparamayacak kadar aşağılardayım.

MONTICELSO

Rezil yaratık!

Biliyorum bir kötülük yapmak üzeresin.

Kanın tadını alınca öldürmeden duramayan köpekler gibisin.

Bir cinayet planlıyordunuz, değil mi?

LODOVICO

Size söylemeyeceğim.

Ama, söylesem de fark etmez.

Çünkü Kutsal Peder, ben size

Bir casus olarak değil

Tövbekâr bir günahkâr olarak geldim.

Söyleyeceklerimin hepsi

Günah çıkarma sırasında söyleneceğinden,

Bilirsiniz, kimsenin duymaması gerekir.

MONTICELSO

Beni alt ettin.

LODOVICO

Efendim, Brachiano'nun Düşesini çok seviyordum.

Daha doğrusu, ateşli bir şehvet duyuyordum ona.

Ama o hiç bilmedi bunları.

Düşes'i zehirlediler; yemin ederim ki zehirlendi.

Ben de onun intikamını almaya söz verdim.

MONTICELSO

Floransa Dükü'ne mi?

LODOVICO

Evet, ona.

MONTICELSO

Sefil yaratık!

Bu konuda ısrar edersen, lanetlenirsin.

Sanıyor musun ki, kan içinde yüzüp

Utanç verici bir düşünüşle lekelenmeyeceksin?

Yoksa kara, iç karartıcı porsukağacı gibi

Öldürdüğün insanların mezarında kök salıp

Yükselmeyi mi umuyorsun?

Sana verilen öğütler, kavrulmuş toprağa yağan yağmur gibi,

Islatıyor, ama derinlere işlemiyor.

Bırakıyorum seni öfkenle baş başa,

Pişman olup bu kötülükten kurtulana,

Yüreğinden o acımasız şeytanı atana dek.

(Monticelso çıkar.)

LODOVICO

Vazgeçiyorum. Lanetleneceğimi söyledi.

Oysa ben, Camillo'nun ölümü yüzünden

Beni destekleyeceğini sanıyordum.

(İçeri Uşak ve Francisco girer.)

FRANCISCO

Bu kontu tanıyor musun?

UŞAK

Evet lordum.

FRANCISCO

Şu bin düka altını onun evine götür;

Ona altınları Papa'nın yolladığını söyle.

Belki her şeyden daha etkili olur bu.

(Çıkar.)

UŞAK

Buyrun lordum.

(Uşak para kesesini Lodovico'ya verir.)

LODOVICO

Bana mı bayım?

UŞAK

Papa hazretleri size bin düka yolladı.

Ve sizden kendisine casusluk yapmanızı istiyor.

LODOVICO

Her zaman onun hizmetindeyim.

(Uşak çıkar.)

İşte şimdi anlaşıldı. Bana ateş püskürdü

Ama bu altınları yola çıkacağımdan haberi yokken

Saymış ve hazır etmiş.

Ah, ne sanat yüce insanların dürüst görünmesi!

Düğün şölenlerindeki gelinler gibi otururlar,

En küçük yakası açılmadık şaka yüzlerini kızartır

Bu utangaçlık gösterisi zavallı midelerini bulandırırken

Kafalarından her türlü düşünce geçer,

Hem de ateşli ve şehvet dolu eğlenceler

Ta geceyarısı başlayacakken.

O da böylesine kurnaz!

Derinliğimi altın şakülle ölçüyor.

Şimdi zırhım iki kat.

Artık kanlı işime koyulabilirim.

Koskoca cehennemde yalnızca üç Öfke Tanrıçası var;

Oysa büyük insanların yüreğinde üç bin tanesi yatar.

(Çıkar.)

V. PERDE

I. SAHNE

*(Beşinci perdenin tümü Brachiano'nun
Padua'daki sarayında geçer)*

*(Brachiano, Flamineo, Marcello, Hortensio, Vittoria Corombona,
Cornelia, Zanche ve başkaları sahnenin üst tarafından geçerler.)
(İçeri Flamineo ve Hortensio girer.)*

FLAMINEO

Yaşamımın hiçbir anında
Şans bugünkü gibi yüzüme gülmemişti.
Bu evlilikle işim iş.

HORTENSIO

İyi bir güvence.
Saraya gelen Arabı daha görmedin mi?

FLAMINEO

Gördüm; onunla Dük'ün odasında konuştum.
Ondan daha saygıdeğer,
Devlet işlerinde ve savaş konusunda
Ondan daha deneyimli
Bir kişi ile hiç konuşmamıştım şimdiye kadar.
Girit'te on dört yıl Venedikliler için çalışmış
Ve bir sürü büyük savaşa komutanlık etmiş
Söylediklerine göre.

HORTENSIO

Yanındaki o iki kişi kim?

FLAMINEO

İki Macar soylusu. Bundan sekiz yıl önce imparatorun hizmetinde komutanlık yaparken tüm sarayı şaşırtarak dindar olmuş, Capuchin tarikatına girmişler. Ancak memnun kalmayıp tarikattan çıkmış ve saraya geri dönmüşler. Ama daha sonra vicdanları rahatsız olmuş ve İsa'nın düşmanlarıyla savaşanlara hizmet etmeye yemin etmişler; Malta'ya gitmişler ve orada şövalye ilan edilmişler. Geri döndüklerinde, Papa'nın seçilme töreninde, dünyadan ellerini eteklerini çekip Padua'da bir Capuchin manastırına kapanmaya karar vermişler.

HORTENSIO

Garip.

FLAMINEO

Asıl garip olan şu. Ömür boyu çıplak bedenlerinin üstüne zırhlarını giymeye yemin etmişler.

HORTENSIO

Zorlu bir kefarete. Arap, Hristiyan mı?

FLAMINEO

Evet.

HORTENSIO

Niye Dük'ün hizmetine girmek istemiş?

FLAMINEO

Bizimle Floransa Dükü arasında
Bir savaş çıkacağına inanıyor da ondan.
Ve bu savaşta görev almayı umuyor.
Keskin bakışlarından kendisine bu kadar güvendiği görülen,
Söylediği tek bir cümleyle
Ne denli bilge olduğu
Ya da bizim züppe saray adamlarını ne denli
Küçümsediği anlaşılan birini daha görmedim.
Sanki tüm Hristiyan âlemindeki
Saraylarda hizmet etmiş gibi konuşuyor.
Kendisiyle tartışmaya giren kimselere

Başarının ateşböceği gibi, uzaktan parlak görüldüğünü
Ama yakından bakıldığında
Ne sıcaklık ne de ışık verdiğini anlatmaya çalışıyor hep.
Dük geliyor!

(İçeri Brachiano, Mulinassar kılığına girmiş Floransa Dükü Francisco, Carlo kılığına girmiş Lodovico, Antonelli, Pedro kılığına girmiş Gasparo ve Ferneze girer. Bellerinde kılıç, kafalarında miğfer vardır.)

BRACHIANO

Hoşgeldiniz. Türklerle yapılan savaştaki
Değerli hizmetlerinizi ayrıntılarıyla dinledik.
Yiğit Mulinassar, sana iyi bir maaş bağlıyoruz
Ama bu iki değerli beyefendinin
Ettikleri yemin yüzünden
Cömertliğimizden yararlanamayacak olmaları
Bizi derinden üzüyor.
Andınızın göstergesi olarak
Kılıçlarınızı kilisemize bırakmak istiyormuşsunuz.
Kabul ediyorum, bu büyük bir onur verecek bana.
Düşesimiz için yapılacak kutlama
Hazırlıklarını denetlemek için izninizi istiyorum.
Ancak katılacağınız son eğlence olarak
Lütfen bu gece düzenlenecek
Turnuvada hazır bulunun.
Sizler için özel yer hazırlanacak.
Roma'dan ülkelerine dönmekte olan
Büyükelçiler, evliliğimizi kutsamak,
Böyle bir eğlenceyle beni onurlandırmak istediler.

FRANCISCO

Lordum, ben onları kalmaya ikna ederim.

BRACHIANO

Oradan da huzurumuza gelin.
(Brachiano, Flamineo ve Hortensio çıkar.)

LODOVICO

Soylu lordum, hoşgeldiniz.
(Suikastçılar kucaklaşırlar.)
Girişiminizde sizi desteklemeye
Kutsal kitap üzerine yemin ettik.

GASPARO

Ve her şey hazır.
Canını dişine taksa
Bu kadar iyi hazırlayamazdı kendi felaketini.

LODOVICO

Benim planımı kabul etmediniz.

FRANCISCO

Böylesi daha iyi.

LODOVICO

Onun dua kitabını, tesbihini,
Eyerini, aynasını
Ya da raketinin sapını zehirlerdim.
Hele raketini, ne güzel olurdu!
Topun peşinden koştururken kendi ruhunu cehenneme
yollardı.
Ah, tanrım! Dilerim planımız tıkr tıkr işler
Biz başkalarına öyküneceğimize,
Herkes bizden örnek alır.

FRANCISCO

Bundan daha etkili bir plan yok.

LODOVICO

Hadi öyleyse.

FRANCISCO

Yine de bence bu gerçek bir intikam değil.
Çünkü hırsız gibi gizlice gerçekleştireceğiz.
Onu savaş alanında miğferinden yakalayıp
Floransa'ya götürebilseydik!

LODOVICO

Çok güzel olurdu – ve orada
Kafasına sağduyusunun keskinliğini,
Şehvetinin alçaklığını gösteren
Pis kokulu sarmısaktan bir çelenk geçirebilseydik.
Flamineo geliyor.
(Lodovico, Antonelli ve Gasparo çıkar. İçeri Flamineo, Marcello
ve Zanche girer.)

MARCELLO

Bu şeytan niye hep peşinde? Söyle.

FLAMINEO

Bilmiyorum.

Emin ol ki, ben çağırmiyorum.

Şeytan çağırarak sanıldığı kadar beceri gerektirmiyor.

Bak, bir tanesi kalkmış bile.

Asıl beceri onu indirmekte.

MARCELLO

Bu kadın senin utanç kaynağın.

FLAMINEO

Rica ediyorum, kusuruna bakma onun.

Bilirsin kadınlar pıtrak gibidir,

Sevgileri onları nereye atsa oraya yapışır.

ZANCHE

Şu yakışıklı adam hemşerim.

Yanında kimse yokken

Kendi dilimizde konuşacağım onunla.

FLAMINEO

Rica ediyorum konuş.

(Zanche çıkar.)

Kahraman asker, nasılsın?

Bir görseydim senin kılıç kuşandığın zamanları!

Rica ediyorum, savaşlarını anlat bize.

FRANCISCO

İnsanın kendi başarılarını anlatması çok saçma. Nefesim kötü kokar diye ağzıma hiç kendimi öven söz almadım.

MARCELLO

Çok alçakgönüllüsün. Dük daha başka türlü konuşmanı bekler.

FRANCISCO

Asla ona yordakçılık etmeyeceğim. İnsanları böyle davranamayacak kadar çok inceledim. Dük'le aramdaki fark nedir ki? İki tuğla arasındaki fark kadar; ikisi de topraktan yapılmış. Sadece bir tanesi kalenin tepesine yerleştirilmiştir, öteki de bir raslantı

sonucu bir kuyunun dibine. Eğer Dük kadar yükseklerle konulsaydım ben de onun kadar sağlam olurum, onun kadar güzel görünürdüm ve onun kadar az aşınırdım.

FLAMINEO

Bu askere kilisede dilenme izni verilseydi ne masallar anlatırdı onlara.

MARCELLO

Ben de askerlik yaptım.

FRANCISCO

Nasıldı?

MARCELLO

Kötüydü.

FRANCISCO

Asıl kötü olan barıştır. Barışta sadece dış görünüşe değer verilir. Denizde küçücük görünen gemilerin ırmak üzerinde kocaman görünmeleri gibi saraydaki bazı baylar da odalarda devasa görünürler ama savaş meydanına çıktıklarında zavallı birer cüce olurlar.

FLAMINEO

Bense duvar halılarıyla kaplı bir odayı⁽⁵⁴⁾ ve yanağımı okşayan bir kardinalin gözdesi olmayı yeğlerim.

FRANCISCO

Kim bilir ne alçaklıklar yapardın.

FLAMINEO

Hem de hiç çekinmeden.

FRANCISCO

Doğru; hasat zamanı tarlada bir sürü güvercin görürsün. Ürüne büyük zarar verdikleri halde çiftçi onları tüfekle avlama cesareti gösteremez! Niçin? Çünkü güvercinler ağanıdır; ama zavallı serçeler Tanrı'nındır ve bu yüzden de tencereye girerler.

54) Çoğunlukla duvarla arasında biraz açıklık bulunarak asılan duvar halılarının ardında casuslar rahatlıkla saklanabilirlerdi (Ç.N.)

FLAMINEO

Şimdi sana değerli bir öğüt vereceğim. Dük sana maaş bağlayacağına söylüyor ama bu söze bel bağlama; imzalı bir kâğıt iste ondan. Türklerle savaştan dönen bir sürü asker tanıdım; ilk üç dört ay ödenen maaşla kendilerine yeni tahta bacaklar ya da temiz sargı bezleri aldılar ama daha sonra maaşları kesildi. Dük'ün cömertliği de işkencecininkine benzer: Yarı ölü yatan kişiye su ve sıcak yiyecek verir ki, gücünü toplayıp canlanınca ona daha fazla işkence edebilsin.

(İçeri Hortensio, bir Genç Bey, Zanche ve iki kişi girer.)

Merhaba yiğitler; turnuvaya hazırlar mı?

(Francisco çıkar.)

GENÇ BEY

Evet; beyler zırhlarını giyiyorlar.

HORTENSIO

Bu kim?

FLAMINEO

Sonradan görme biri. Bir şahinci gibi küfrediyor, falcı gibi Dük'ün kulağına her gün yalanlar fısıldıyor; saraya geldiğinde tenis kortunu temizleyen adamdan daha berbat ter kokuyordu.

HORTENSIO

Bak, işte güzel metresin.

FLAMINEO

Sen benim kan kardeşimsin; seni temin ederim ki, o Arabı, o cadıyı içten sevmiyorum. Çevirdiğim dolapların bazılarını biliyor. İnsan kurdu nasıl kucaklarsa ben de onu öyle kucaklıyorum. Ama bana saldırmasından, boğazımı parçalamasından korktuğumdan canı cehenneme gitsin isterim.

HORTENSIO

Seninle evleneceğini söylediğini duydum.

FLAMINEO

Valla, ona öyle bir söz verdim ama bu sözü tutmamak için, kuyruğuna bağlanan şışeden kurtulmak isteyen ama arkasına bak-

maya cesaret edemeyen korkak bir köpek gibi kaçıyorum.
(Zanche'ye) Benim güzel çingenem!⁽⁵⁵⁾

ZANCHE

Bana olan sevgin ateşlendirmekten çok soğutuyor beni.

FLAMINEO

Valla, sorun bende değil; kentte hemen ateşlenen bir sürü kadın var.

HORTENSIO

Peki, onların parfüm kokulu âşıklarına ne diyeceksin?

FLAMINEO

Onları saten giysileri bile kurtaramaz.
Eminim ki, hastalık onlara da bulaşmıştır.
Bilirsin, körle yatan şaşı kalkar.

ZANCHE

Haydi canım sende!
Yüzünü gözünü boyayıp, güzel giysiler giyen biri gönlünü
çalmış;
Şimdi benden nefret ediyorsun.

FLAMINEO

Ne? Makyaj yaptığı ve güzel giyindiği için mi severim ben bir kadını? Sana iyi bir örnek vereyim: Ezop'ta kendisini doyuracak avı bırakıp, o avın gölgesini yakalamaya çalışan aptal bir köpek vardı. Bence saray adamları ağzının tadını bilmeli.

ZANCHE

Ettiğin yeminleri unutma.

FLAMINEO

Âşıkların yeminleri denizcilerin duaları gibidir. Zorda kalınca onlara başvururlar; ama fırtına dinip, geminin sarsılması durunca yalvarmayı bırakıp içmeye başlarlar. Ama beyefendiler hem içer hem yalvarırlar, kunduracının pastırması yapamadığı gibi. Her ikisi de birbirlerini çekerler: İçki içen daha çok yemin et-

55) Zanche'nin derisinin rengine ve ihtirasına atıf (Ç.N.)

meye başlar, yemin edince de daha çok içki içer. Senin bronz tenli beyin⁽⁵⁶⁾ veciz sözlerinden daha iyi değil mi bu sözler? (İçeri Cornelia girer.)

CORNELIA

Pis kaltak, buraya mı tünedin? Senin yerin kerhane!
(Zanche'ye vurur.)

FLAMINEO

Zincirlerler seni.⁽⁵⁷⁾ Sarayda birine vurulur mu?
(Cornelia çıkar.)

ZANCHE

Bu kadının kimseye hayrı yok.
Hizmetkârlarının yatağına kimseyi sokmayıp
Donmalarına neden olur.
Ondan korktukları için
Yatağını bile düzeltemezler.

MARCELLO

Sen bir fahişesin. Hem de yüz­süz birisin.

FLAMINEO

Söyle, niye tekmeliyorsun onu?
Yoksa ceviz ağacı mı sandın?
İyi meyve vermesi için dayak mı yemesi gerek?

MARCELLO

Senin kendisiyle evleneceğini söylüyor böbürlenerek.

FLAMINEO

Ne olmuş yani?

MARCELLO

Bence onu yeni ekilmiş bir tarlada
Bir direğe bağlamalı
Karga dostlarını kaçırsın diye.

56) Bronz tenli bey: Mulinassar (Ç.N.)

57) Sarayda birisine vurarak yaralayan kişi ömür boyu hapis cezasının yanı sıra kralın keyfine kalmış bir hapis cezasına çarptırılır, ayrıca da eli kesilirdi (Ç.N.)

FLAMINEO

Sen daha çocuksun, aptalsın,
Sen kendi köpeğine göz kulak ol; ben yetişkin bir insanım.

MARCELLO

Onu senin yanında görürsem, gırtlığını keserim.

FLAMINEO

Tüy yelpazeyle mi?

MARCELLO

Sana gelince, seni döve döve
Bu aptallıktan kurtaracağım.

FLAMINEO

Ne o, öfkелisin galiba.
Seni yatıştırmasını bilirim.

HORTENSIO

Kardeşini mi!

FLAMINEO

Canı cehenneme!
Bana en yakın olması gerekirken, en çok o öfkелendiriyor.
(Marcello'ya) Annem seni başkasından peydahlamış galiba.

MARCELLO

Oidipus'un birbirini öldüren oğulları gibi
Sevgimizin alevi farklı yönlerе yönelecek.⁽⁵⁸⁾
Yüreğini deşip bu sözlerinin hesabını soracağım.

FLAMINEO

Deş. Beni nerede bulacağını biliyorsun—

MARCELLO

Çok iyi.
(Flamineo çıkar.)
Eğer iyi bir dostsan git ona kılıcımı ver.
Söyle boyunu ölçsün.

58) Oidipus'un oğulları Eteokles ve Polynecikes, Thebai tahtı için yaptıkları teke tek kavgada birbirlerini öldürdükten sonra vücutları beraberce yakılır ama bedenlerinden çıkan alevlerin birbirine karışmadığı görülür (Ç.N.)

GENÇ BEY

Peki lordum.

(*Zanche dışında herkes çıkar. İçeri –Mulinassar kılığında– Floransa Dükü Francisco girer.*)

ZANCHE

(*Kendi kendine*) İşte geliyor. Yakamı bırak utanç duygusu!
Yüzümü hiç bugünkü gibi sevmemiştin
Çünkü kızarmadan seni seviyorum diyebiliyorum.

FRANCISCO

Sevgini zamansız ekmişsin;

Aziz Michael Yortusu'nda⁽⁵⁹⁾ hava baharı andırır ama kısa bir süre. Ben yaşlıyım; ayrıca asla evlenmemeye yeminliyim.

ZANCHE

Ah! Zavallı hizmetkârlar kocadan çok sevgili bulur. Ama sen benim ne kadar zengin olduğumu bilmiyorsun. Elçilerin tahta çıkan kralları kutlamaya gittiklerinde değerli bir armağan götürmeleri âdettendir. Elçinin kendisini ya da sözlerini beğen-mese bile, getirdiği armağan kralın hoşuna gidebilir. Ben de sana öyle gelip, kişiliğimden çok drahomam yüzünden sevebilirim.

FRANCISCO

Önerini düşüneceğim.

ZANCHE

Düşün, seni daha fazla tutmayacağım. Boş bir vaktinde Aklını başından alacak şeyler anlatacağım.
Sana olan tutkumu açtığım için ayıplama beni;
Âşıklar için için yanarak ölür gizlerlerse ateşlerini.

FRANCISCO

(*Kendi kendine*) Tüm casuslar arasında en yararlısı bu olacak.
Eminim bu çirkin kadından ne güzel bilgiler sızacak.
(*Çıkarlar.*)

II. SAHNE

(İçeri Marcello, Cornelia ve arka planda kalan bir Uşak girer.)

CORNELIA

Sarayda nereye gitsem insanlar
Düello edeceğini fısıldaşıyorlar. Düşmanın kim?
Kavganın nedeni ne?

MARCELLO

Dedikodu bunlar.

CORNELIA

Yalan mı söyleyeceksin?
Beni böyle korkutmakla iyi yapmıyorsun.
Ancak çok öfkeli olduğunda böylesine sararırsın.
Annelik hatırım için söyle bana—
Hayır, Dük'ü çağırayım da sana dersini versin.

MARCELLO

Sonradan gülüp geçeceğin korkular bunlar.
Sandığın gibi değil.
Bu haç babamın değil miydi?

CORNELIA

Evet.

MARCELLO

Sen kardeşimi emzirirken
Babamın haçı eline alıp
(İçeri Flamineo girer.)
Bir kenarını kırdığını anlatmıştın bir zamanlar.

CORNELIA

Evet, ama onarıldı.

FLAMINEO

Kılıcını geri getirdim sana.
(Flamineo kılıcı Marcello'ya saplar.)

CORNELIA

Ah! Ne felaket!

MARCELLO

Evet, tam da yerine getirdin.

CORNELIA

İmdat! Oğlumu öldürdüler.

FLAMINEO

Safranı kusuyorsun ha?

Ben gidip kiliseye sığınacağım,

Sana da bir doktor yollarım.

(Çıkar.)

(İçeri Carlo, Hortensio ve Pedro girer.)

HORTENSIO

Ne? Yaralandın mı?

MARCELLO

Anne, haçın kırılmasıyla ilgili

Söylediklerimi hatırla. Elveda.

Öyle günahlar vardır ki,

Tanrı tüm aileyi cezalandırır bu yüzden.

Bizim günahımız da dürüst olmayan yolla

Yükselmeye çalışmak. Herkes bilsin ki,

Kökünden büyük dalı olmayan ağaçlar

Uzun süre yıkılmadan kalırlar.

CORNELIA

Ah, sonsuza kadar sürecek bu acı!

HORTENSIO

Dürüst Marcello!

Öldü, bayan lütfen bırakın onu, gelin, hadi.

CORNELIA

Hayır ölmedi, baygın.

Ölümüyle kimse bir şey kazanmayacak ki.

Tanrı aşkına bırakın, konuşayım onunla.

LODOVICO

Keşke yanılıyor olsaydınız.

CORNELIA

Yalan söylüyorsunuz, yalan, yalan. Kaç kişi böyle öldü bugüne kadar tedavi edilmediği için! Başını kaldırın, başını kaldırın! İç kanamadan ölecek!

HORTENSIO

Öldüğünü görüyorsunuz.

CORNELIA

Bırakın beni yanına gideyim; onu bana öylece verin. Eğer toprağa verilecekse, bırakın ona yürekten bir öpücük vereyim. İkiimizi birden aynı tabuta koyarsınız. Bir ayna getirin de bakayım nefes alıyor mu, ya da yastığımdan bir tüy getirip dudaklarının önünde tutun. Azıcık yorulmaktansa onu yitirmeyi mi yeğliyorsunuz?

HORTENSIO

Ona yapabileceğiniz en büyük iyilik onun için dua etmeniz.

CORNELIA

Ah! Henüz onun için dua etmeyeceğim. Daha uzun yıllar yaşayıp beni gömecek, benim için dua edecek, yanına gitmeme izin verirseniz.

(İçeri Brachiano girer. Ağız kısmı hariç tepeden tırnağa zırhla kaplıdır. Yanında Flamineo ve Mulinassar kılığında Francisco vardır.)

BRACHIANO

Bu senin eserin mi?

FLAMINEO

Bu benim kara kaderim.

CORNELIA

Yalan söylüyor, yalan! O öldürmedi; şunlar öldürdüler; tedavi edilmesine izin vermeyenler.

BRACHIANO

Anneciğim, toplayın kendinizi.

CORNELIA

Seni uğursuz baykuş!

HORTENSIO

Madam, yapmayın.

CORNELIA

Bırakın beni, bırakın beni.

(Elinde bir hançerle Flamineo'ya koşar ama yanına gelince hançeri yere atar.)

Seni Tanrı affetsin.

Senin için dua etmeme şaşırıyor musun?

Sana nedenini söyleyeceğim:

Yirmi dakikadan az ömrüm kaldı;

Onu da lanet okuyarak geçirmek istemiyorum. Elveda.

Şurada yatanın yarısıydın sen.

Dilerim içinde kum yerine

Kardeşinin külleri bulunan saat bitene kadar yaşarsın,

Yaşamının geri kalanını

Pişmanlık içinde geçirmeyi öğrenirsin!

BRACHIANO

Anneciğim, lütfen söyleyin

Nasıl öldü? Kavga neden çıktı?

CORNELIA

Küçük oğlum erkekliğine fazlasıyla güvendi,

Kardeşine kötü sözler söyledi,

Kılıcı önce kendisi çekti; ondan sonrasını bilmiyorum

Çünkü aklım başımdan gitmişti,

Yere yıkıldı, kafası kucağıma düştü.

UŞAK

Madam, bu doğru değil.

CORNELIA

Rica ediyorum susun. Zaten bir ok yitti;

Bunu da kaybetmek aptallık olacak

Çünkü öbürü asla bulunamayacak.

BRACHIANO

Hadi, ölüyü Cornelia'nın evine taşıyın:

Emrediyoruz kimse Düşes'imize anlatmasın

Bu acıklı olayı. Sana gelince Flamineo,

Dinle, seni bağışlamayacağım.

FLAMINEO

Bağışlamayacak mısınız?

BRACHIANO

Yalnızca yaşamını ödünç vereceğim sana.

Ve o da sadece bir gün sürecek.

Her akşam ya yenileyeceksin yaşamını ya da asılacaksın.

FLAMINEO

Nasıl isterseniz.

(Lodovico, Brachiano'un *miğferinin maskına zehir sürer.*)

Sözünüz buyruk, karşı gelmeyeceğim.

BRACHIANO

Bir keresinde kız kardeşinin evinde bana meydan okumuştun;

Bu yüzden seni korku içinde yaşatacağım.

Nerede miğferimin maskı?

FRANCISCO

(*Kendi kendine*) Belasını arıyor.

(FLAMINEO'ya) Soylu genç, başına gelenler beni üzüyor.

Haydi turnuvaya.

(*Kendi kendine*) Bu onu cehennemin dibine daha da itecek,

Çünkü yaptığı son iyilik cinayeti affetmek.

(*Çıkarlar.*)

III. SAHNE

(*Nal sesleri ve bağırımlar duyulur. Turnuva alanında çarpışmalar;
önce teke tek daha sonra üçe üç.*)

(*İçeri Brachiano, Flamineo, Giovanni, Vittoria ve Francisco girer.*)

BRACHIANO

Bir zırhçı! Lanet olsun, bir zırhçı!

FLAMINEO

Zırhçı mı? Zırhçı nerede?

BRACHIANO

Miğferimin maskını koparıp çıkarın.

FLAMINEO

Lordum, yaralandınız mı?

BRACHIANO

Beynim tutuştu!

(*İçeri Zırhçı girer.*)

Mask zehirliymiş.

ZIRHÇI

Lordum, yemin ederim ki –

BRACHIANO

Götürün şunu işkenceye.

(*Zırhçı muhafızlar arasında çıkar.*)

Bu işte parmağı olan soylular var;

Hem de yakın çevremde.

VITTORIA

Ah, sevgili lordum, zehirlendiniz mi!

FLAMINEO

Perçinleri çıkarın;

Ne talihsiz bir eğlence oldu bu!

Hekimleri çağırın; lanet olsun hepinize!

(*İçeri iki Hekim girer.*)

Sizin mesleğinizin marifetlerinden biri bu!
Korkarım elçiler de zehirlendi.

BRACHIANO

Ah, ölüyorum;
Zehir beynime ve yüreğime yayılıyor.
Ah, benim güçlü yüreğim!
Dünyayla arasında öyle bir bağ var ki,
Kopmak istemiyor.

GIOVANNI

Ah, sevgili babacığım!

BRACHIANO

Çocuğu götürün buradan
Nerede benim iyi kadınıym?
Sonsuz dünyalarım olsa bile, sana az gelir.
Senden ayrılıyor muyum?
Şu baykuşlar neler diyor?
Zehir öldürücü müymüş?

HEKİMLER

Öldürücü.

BRACHIANO

Seni alçak, kurnaz cellat!
Can atarsın can almaya;
Ama yaşam kurtarmadaki sanatın yaya kalır çokluk
Büyük insanları terk eden dostlar gibi.
Suç işleyen kölelerin,
Acımasız katillerin canlarını bağışlayan ben,
Kendi yaşamımı on iki ay uzatacak kadar güçlü değil miyim?
(Vittoria'ya) Beni öpme, zehir sana da bulaşır.
Yüce Floransa Dükü yollamıştır bunu.

FRANCISCO

Efendim, biraz rahat edin.

BRACHIANO

Ah, sen eccelle gelen tatlı ölüm,
Güzel uykunun ikiz kardeşi!
Sen sessiz sedasız ayrılırken bu dünyadan,

Kaba sakallı kuyrukluyıldızlar uğurlamaz seni.⁽⁶⁰⁾
 Uğursuz baykuş uçmaz etrafında,
 Aç kurt koklamaz cesedini;
 Kefen olur acıma duygusu sana,
 Oysa felakettir kralları bekleyen!

VITTORIA

Sonsuza değin mahvoldum!

BRACHIANO

Ne kadar aşağılık bir şey
 Etrafta ağlaşan kadınlar varken ölmek!
(İçeri Capuchin kılığında Lodovico ve Gasparo girer.)
 Bunlar da kim?

FLAMINEO

Fransisken rahipleri.
 Kutsal yağı getirdiler.

BRACHIANO

Bana ölümden söz eden ölür.
 Korkunç bir sözcük bu.
 Odama götürün beni.
(Francisco ve Flamineo hariç hepsi çıkar.)

FLAMINEO

Ölmek üzere olan kralları nasıl bir yalnızlık çevreler. O ana kadar kentleri insansız bırakmış, dostları birbirinden ayırmış, sarayları yaşanmaz hale getirmişlerdir. Ama şimdi, ah, adalet! Yardakçıları nerede şimdi? Yardakçılar kralların bedenlerinin gölgesidir, en ufak bir kara bulut onları görünmez yapar.

FRANCISCO

Ne içten bir ağıt.

FLAMINEO

Sarayın her odasında birkaç saat bol bol gözyaşı dökülecek.
 Ama inan bana çoğu sadece üvey annelerinin mezarı başında ağlarlar.

60) Kuyrukluyıldızın kuyruğuna kaba sakal diyor. Kuyrukluyıldızların felaket ve kötülüğün habercisi oldukları kabul edilirdi (Ç.N.)

FRANCISCO

Ne demek istiyorsun?

FLAMINEO

Ne mi? Saray sınırları içinde yaşayan bazı insanlar gibi ikiyüzlülük yapacaklar.

FRANCISCO

Ama ona hizmet ederken bayağı ilerledin.

FLAMINEO

Kadınların göğsündeki yara gibi. Sözde iyileştirmek için karnımı piliçle⁽⁶¹⁾ doldurdular. Paraya gelince, inan bana, emrinde çalışanların tümü gibi, onu aldatma isteği vardı içimde. Ancak bunu yapabilecek kadar kurnaz değildim.

FRANCISCO

Onun hakkında ne düşünüyordun? Çekinmeden söyle.

FLAMINEO

Öyle bir devlet adamıydı ki, kaç yiğit adamını kaybettiğine bakmaktansa kuşattığı kente kaç top güllesi attığını sayıp masrafını hesaplamayı yeğlerdi.

FRANCISCO

Dük hakkında iyi konuş.

FLAMINEO

Konuştum. Sarayda neler öğrendiğimi bilmek ister misin?
(*İçeri Lodovico girer.*)

Kralı eleştirmek zararlıdır ama bazılarını da aşırı derecede övmek düpedüz yalancılıktır.

FRANCISCO

Dük nasıl?

LODOVICO

Ölmek üzere.
Çok garip davranıyor.

61) Yaraların üzerine kümes hayvanı eti koyarak tedavi etme yöntemi. Böylece, yaranın hasta insanı yiyip bitiremeyeceği düşünülürdü (Ç.N.)

Savaşlardan, tekellerden
 Vergi toplamaktan söz ediyor,
 Arkasından son derece hasta bir beynin
 Ürünü olan bir dille konuşuyor.
 Beyni yirmi değişik konuyla meşgul,
 Bu da mantığını deliliğe tutsak ediyor.
 Böylesi korkunç bir son
 Başı yükseklerdeki bazı insanlara
 Mutlu bir yaşam sürseler bile
 Kendilerini iyi bir ölümün beklemediğini öğretebilir.
 Dükalığının tüm yetkilerini
 Prens büyüyene kadar
 Kız kardeşine bıraktı.

FLAMINEO

Şans hâlâ yüzüme gülüyor.

FRANCISCO

İşte bakın, geliyor.

(İçeri bir yatakta yatmakta olan Brachiano, Vittoria ve diğerleri girer. Aralarında Gasparo da vardır.)

Ölüm yüzüne çöreklenmiş bile.

VITTORIA

Ah, sevgili lordum!

(Bu konuşmalar Dük'ün çıldırdığını gösterir ve oyun içinde öyle oynanmalıdır.)

BRACHIANO

Defol, bana ihanet ettin.

Ülkeden para kaçırdın,

Makam alıp sattın; fakirleri canlarından bezdirdin.

Ben de hiç kuşkulandım. Göster hesaplarını.

Muhasebemi kendim tutacağım.

FLAMINEO

Efendim, sinirlenmeyin.

BRACHIANO

Evet, suç bende.

Çünkü kim duymuştur

Kara kuzgunun karanlığı azarladığını?
Ya da şeytanın keçi ayaklılara bağırıp çağırdığını?

VITTORIA

Ah, lordum!

BRACHIANO

Akşam yemeğinde bildircin istiyorum.

FLAMINEO

Emredersiniz efendim.

BRACHIANO

Hayır; kızarmış köpekbalığı olsun.
Siz bildircinleri zehirle besliyorsunuz–
O yaşlı köpek, o kurnaz Floransa Dükü–
Avlanmayı bırakıp köpek öldürmeye başlayacağım;
Çok güzel! Onunla dost olacağım:
Çünkü bilirsiniz bayım,
Köpek bir başka köpeği gördü mü
Havlamaya başlar hemen.
Susun, susun, işte güzel giyimli bir sefil.

FLAMINEO

Hani, nerede?

BRACHIANO

İşte orada.
Mavi bereli, pantolon giymiş,
Apış arasına da kocaman bir mahfaza takmış.
Hah, hah, ha. Bakın üstü inci iğnelerle bezenmiş.
Tanımıyor musunuz onu?

FLAMINEO

Hayır lordum.

BRACHIANO

Şeytan, o.
Keçi ayağını gizlemek için
Ayakkabısına taktığı koca tokadan tanıyorum.
Onunla tartışmaya gireceğim.
Çok usta bir konuşmacıdır.

VITTORIA

Lordum, burada hiçbir şey yok.

BRACHIANO

Hiçbir şey mi? Çok güzel! Hiçbir şey!
Param kalmayınca hazine boşalıyor,
Hiçbir şey yokmuş.
Bana böyle davranılmasına izin veremem.

VITTORIA

Ah! Lordum, kımıldamayın—

BRACHIANO

Bakın, bakın. Kardeşini öldüren Flamineo
Şuradaki ip te dans ediyor. Dengesini sağlasın diye de,
Her iki elinde para kesesi var,
Boynunu kırmaktan korkuyor çünkü.
Bir de savcı var,
Kenarları kadifeden bir cüppe giyiyor.
Gözlerini dikmiş, para ne zaman düşecek diye bakıyor.
Alçak, nasıl da hoplayıp zıplıyor!
Oysa darağacında sallanıyor olmalıydı.
Orada; o kim?

FLAMINEO

Vittoria, lordum.

BRACHIANO

Hah, hah, ha. Saçında menekşe tozu⁽⁶²⁾ var,
Sanki fırında oynaşmış gibi.
O kim?

FLAMINEO

Bir papaz, lordum.

BRACHIANO

Kafayı bulacak o; yaklaşmayın ona,
Din adamları, işin içine girmişse konu tehlikeli demektir.
Şuraya bakın: Yastığın üzerinde altı kuyruksuz sıçan dolaşıyor.
Bir sıçan avcısı bulun.
Bir mucize yaratacağım: Sarayı kurtaracağım

62) Evlilik töreni için Vittoria'nın saçına bu tozdan serpilmiştir (Ç.N.)

Tüm zararlı haşarattan.
Flamineo nerede?

FLAMINEO

Adımı ağzından düşürmemesi hoşuma gitmiyor,
Özellikle de ölüm döşeğindeyken.
Uzun yaşamayacağıma işaret;
Artık ölmek üzere.

(Brachiano ölmek üzeredir. Capuchin kılığındaki Lodovico ve Gasparo ellerinde bir haç ve kutsanmış mumla yatağa yaklaşırlar.)

LODOVICO

Lütfen yer açın: *Attende, domine Brachiane.*⁽⁶³⁾

FLAMINEO

Bak, bak nasıl da dikmiş gözlerini haçın üzerine.

VITTORIA

Oynatmayın haçı.
Çılgın ruhunu sakinleştiriyor;
Gözlerinden yaş süzülüyor.

LODOVICO

(Haçın yanında)

Domine Brachiane, solebas in bello tutus esse tuo clypeo, nunc hunc clypeum hosti tuo opponas infernali.⁽⁶⁴⁾

GASPARO

(Kutsanmış mumun yanında)

Olim hastâ valuisti in bello; nunc hanc sacram hastam vibrabis contra hostem animarum.⁽⁶⁵⁾

LODOVICO

Attende, Domine Brachiane, si nunc quoque probas ea, quæ acta sunt inter nos, flecte caput in dextrum.⁽⁶⁶⁾

63) Latince: "Lord Brachiano, dinle." (Ç.N.)

64) Latince: "Lord Brachiano, savaş meydanında kendini kalkanınla korurdun, şimdi ise, düşmanın şeytana karşı, göğsünü bu kalkanla koruyacaksın." (Ç.N.)

65) Latince: "Eskiden savaşta mızrağınla alt ederdin düşmanı, şimdi ise, bu kutsal mızrağı ruhların düşmanına doğrultacaksın." (Ç.N.)

66) Latince: "Dinle, Lord Brachiano, aramızda yaptığımıza iman getiriyorsan, başını sağa çevir." (Ç.N.)

GASPARO

Esto securus, Domine Brachiane: cogita quantum habeas meritorum; denique memineris meam animam pro tuâ oppignoratam si quid esset periculi.⁽⁶⁷⁾

LODOVICO

Si nunc quoque probas ea, quæ acta sunt inter nos, flecte caput in lævum.⁽⁶⁸⁾

Ruhunu teslim ediyor: Lütfen herkes uzaklaşsın,
İzin verin de tarikatımızın
Sizlerin duymanıza izin vermediği
Bazı sözleri fısıldayalım kulağına.

*(Burada herkes çekilir ve Lodovico ile Gasparo kendilerini tanıtır-
lar.)*

GASPARO

Brachiano.

LODOVICO

Şeytan Brachiano. Lanetlendin.

GASPARO

Sonsuza dek.

LODOVICO

Hüküm giyip zindana atılmış bir mahkûm bile
Senden yücedir, senin efendindir.

GASPARO

Doğru. Çünkü sen
Şeytanınsın artık.

LODOVICO

Sefil yaratık!
Herkes seni ünlü bir siyaset adamı bilirdi
Ama sanatın zehirlemektir.

67) Latince: "Korkma, Lord Brachiano. Düşün ne kadar iyilik yaptığını; son olarak, unutma, herhangi bir tehlike söz konusu olursa benim ruhum seninkinin kefilisi." (Ç.N.)

68) Latince: "Şimdi aramızda yaptığımıza iman getiriyorsan, başını sola çevir." (Ç.N.)

GASPARO

Katil ruhlyudun.

LODOVICO

Karın zehirlenmeden önce

Merdivenden düşüp boynunu kırmasını isterdin.

GASPARO

Zehirli yiyeceklerle öldürdün –

LODOVICO

Zarif şişeler içindeki

Veba kadar ölümcül parfümlerle –

GASPARO

Kâh cıva –

LODOVICO

Kâh bakır sülfatla –

GASPARO

Cıvayla –

LODOVICO

Kurnaz kafanda kaynayan

Başka şeytansı maddelerle.

Duyuyor musun?

GASPARO

Bu, Kont Lodovico.

LODOVICO

Bu da Gasparo.

Ve sen de sefil bir alçak gibi öleceksin.

GASPARO

Ve kokacaksın sineklerin üstüne üşüştüğü

Bir köpek leşi gibi.

LODOVICO

Cenaze törenine bile kalmadan unutulacaksın.

BRACHIANO

Vittoria! Vittoria!

LODOVICO

Ah, lanet şeytan,

Yine kendine geldi! Hapı yuttuk.

(*İçeri Vittoria ve Hizmetkârlar girer.*)

GASPARO

(Lodovico'ya) Gizlice boğ onu.

(Vittoria'ya) Ne? Yoksa üç kat daha fazla

Acı çekmesi için mi geldiniz buraya?

Tanrı aşkına. Merhamet edin,

Hıristiyanlık aşkına, çıkın odadan.

(Vittoria ve Hizmetkârlar çıkar.)

LODOVICO

Demek çene çalmak istiyordunuz bayım.

Bu aşk bağıını Floransa Dükü yolladı.

(Brachiano'yu boğar.)

GASPARO

Tamam mı?

LODOVICO

Ruhu uçtu. Dünyadaki hiçbir hemşire,

Veba hastahanesinde yedi yıl bile çalışmış olsa,

Daha iyisini yapamazdı.⁽⁶⁹⁾

(*İçeri Vittoria, Francisco, Flamineo ve Hizmetkârlar girer.*)

Lordlarım, Dük öldü.

HEPSİ

Ruhu şad olsun!

VITTORIA

Zavallı ben! Artık bir cehennem burası.

(Vittoria, Hizmetkârlar ve Gasparo çıkar.)

FRANCISCO

Ne kadar da üzüldü.

69) O dönemde hemşirelerin vebaya yakalanan hastaları boğduklarından kuşkulanılırdı (Ç.N.)

FLAMINEO

Ah, evet, evet.

Kadınların gözlerinde gemilerin yüzdüğü ırmaklar olsa bile,
Kuruturlar hepsini; valla, merak ediyorum

Neden kente daha fazla su gelsin istiyoruz⁽⁷⁰⁾

Kadınlar suyu bu kadar ucuza satarken.

Bakın söylüyorum: Bunlar korku ve acının değişken gölgeleri

Hiçbir şey kadınların gözyaşları kadar çabuk kurumaz.

Tüm çabalarım boşa çıktı; Dük bana hiçbir şey vermedi.

Kralların verdiği sözler! Akıllı olan lanetler bunları.

Çünkü en çok söz alan en zararlı çıkar.

FRANCISCO

Eminim bu Floransa Dükü'nün işiydi.

FLAMINEO

Büyük bir olasılıkla.

El ağır darbe indirir derler

Ama beynin indirdiği darbeler öldürücüdür.

Ah, Makyavelistler ne dâhiyane dolaplar çevirirler!

İnsana göstere göstere yaklaşır

Bir vuruşta sermezler yere. Hayır,

Gıdıklayarak ölüme gönderirler insanı;

Kahkahadan katılıp ölürsün

Sanki bir kilo safran yutmuş gibi.

Şipşak biten bu iş insana gösteriyor

Saraydaki entrikacıların işleri ne kadar zor.

FRANCISCO

Artık insanlar rahatlıkla konuşup

Dük'ün rezilliklerini anlatabilirler.

FLAMINEO

Kralların kadersizliğidir

Kulları tarafından eleştirilmek!

Sadece kötü şeyler yaptıkları için değil

Herkesin istediğini yapmadıkları için de suçlanırlar.

İnsan ırgat olsa daha iyi.

Kahretsin, şu Dük'le konuşmak isterdim gene de.

70) Sir Hugh Myddleton'ın Londra'ya içme suyu getirmek için hazırladığı "Yeni Irmak" projesi kas-
tediliyor. Bu proje 1607 yılında kabul edilmiş ve 1613 yılında tamamlanmıştır (Ç.N.)

FRANCISCO

Öldüğü halde mi?

FLAMINEO

Büyücü değilim ama yakarış ve yemin
Onu konuşturabilse
Hizmetinde alevden üniformalarla hazır bekleyen
Kırk şeytan bile olsa,
Onunla konuşur, elini sıkardım,
Lanetleneneceğimi bilsem bile.
(Flamineo *çkar.*)

FRANCISCO

Sevgili Lodovico!
Son nefesini verirken korkuttun mu onu?

LODOVICO

Evet; ama çok aptalca;
Neredeyse, Dük de bizim ödümüzü koparıyordu.

FRANCISCO

Nasıl?
(*İçeri Zanche girer.*)

LODOVICO

Onu da sonra anlatırım.
Bakın! Bizi eğlendirecek cadı geldi.
Size âşık olduğunu söylediğinde
Anlatmaya söz verdiği sır neymiş anlayalım.

FRANCISCO

Bu hüzünlü dünyada ihtirasla karşılıyorum seni.

ZANCHE

Gözlerini yukarı çevir,
Sarayda dökülen sahte gözyaşları senden katkı beklemiyor.
Bırak bu acıklı olaya neden olanlar ağlasın.
Dün akşam gördüğüm kötü bir düştün
Bir felaketin yaklaştığını anlamıştım.
Ama doğruyu söylemek gerekirse
Düş en çok seni ilgilendiriyordu.

LODOVICO

Yoksa biz de mi düş görmek için yatsak?

FRANCISCO

Evet, moda diye ben de onunla birlikte düş göreceğim.

ZANCHE

Düşümde gizlice yatağıma geldiğini gördüm.

FRANCISCO

Tatlım, inanır mısın, yemin ederim ki,
Ben de seni düşümde gördüm,
Çırılçıplak karşımda duruyordun.

ZANCHE

Ne kadar ayıp!
Sana söylediğim gibi,
Düşümde yanıma yattığını gördüm.

FRANCISCO

Ben de aynı düşü gördüm.
Üşütmeyesin diye de
Üstüne İrlanda abası örttüm.⁽⁷¹⁾

ZANCHE

Düşümde oldukça cüretkârdın benimle.
Ama esas konuya gelelim.

LODOVICO

Ne? Ne? Umarım burada kesmeyeceksin.

FRANCISCO

Hayır. Düşümü dinlemelisin.

ZANCHE

Pekâlâ, haydi devam et.

FRANCISCO

Abayı üstüne örttüğümde kahkaha atmaya başladın.
Hem de ne kahkaha.

71) On yedinci yüzyıla kadar İrlandalı köylüler tarafından, burada da ima edildiği gibi, çıplak vücut üstüne giyilen bir tür giysi (Ç.N.)

ZANCHE

Kahkaha mı?

FRANCISCO

Ve kılların seni gıdıkladığını söyledin.

ZANCHE

Ne düş ama.

LODOVICO

Rica ederim, şu kadına bakın,
Bir maden işçisinin, içinde yüzünü sabunladığı
Sudaki kara köpükler gibi kabarıyor kıkırdarken.

ZANCHE

Sadede gelem; güzel günler bekliyor seni;
Sana bir sır açıklayacağımı söylemiştim:
Floransa Dükü'nün kız kardeşi Isabella
Zehirli bir resimle öldürüldü.
Camillo'nun boynunu da alçak Flamineo kırdı,
Kabahat de atlama beygirine yüklendi.

FRANCISCO

Çok ilginç!

ZANCHE

Çok doğru.

LODOVICO

Yılanların kimliği anlaşıldı.

ZANCHE

Üzülerek söylüyorum ki,
Benim de bu korkunç olayda parmağım vardı.

FRANCISCO

Onların sırdaşıydın—

ZANCHE

Doğru.

Dolayısıyla, duyduğum pişmanlık nedeniyle,
Bu gece Vittoria'yı soyacağım.

LODOVICO

Ne güzel bir pişmanlık!
Vaaz sırasında uyuyan tefeciler de böyle düşler görürler.

ZANCHE

Kaçışımızı kolaylaştırmak için de
Köydeki bir arkadaşına gitmek bahanesiyle
Bana cenaze gününe kadar izin vermesini istedim.
Bu bahane kaçışımızı kolaylaştıracak.
Para ve mücevher olarak
En azından yüz bin altın
Sağlayacağım sana.

FRANCISCO

Ah, soylu kadın!

LODOVICO

Altınları paylaşıyoruz.

ZANCHE

Kanımca bu drahoma
"Habeş beyaz olamaz"
Sözünün yanlışlığını kanıtlayacak.

FRANCISCO

Haklısın, hadi gidelim!

ZANCHE

Kaçmaya hazır ol.

FRANCISCO

Gün ağarmasına bir saat kala.
(Zanche *çkar.*)
Ne ilginç bir açıklama! Şu ana kadar
İkisinin de nasıl öldüğünü bilmiyorduk.
(Zanche *yine girer.*)

ZANCHE

Geceyarısına doğru beni kilisede bekleyecek misin?

FRANCISCO

Bekleyeceğim.

LODOVICO

Yapacaklarımızın doğru olduğu anlaşıldı.

FRANCISCO

Doğruluk kimin umurunda. Yapacağımızın adalete zararı ne?

Keklik gibi defne yaprağı yiyerek kurtulacağız hastalıktan.⁽⁷²⁾

Başarılı olursak haklı bulunuruz

Kimseler ayıplamaz bizi.

(Çıkarlar.)

72) Plinius *Naturalis Historia* (Doğa Tarihi) kitabında (Cilt VIII, Bölüm XXVII) iştahları kapanan kuşların, yılda bir kez, defne yaprağı yiyerek midelerini temizlediklerini ve iştahlarının yerine geldiğini yazmaktadır (Ç.N.)

IV. SAHNE

(İçeri, bir kapıdan Flamineo ve Gasparo, diğer kapıdan da peşinde refakatçilerle Giovanni girer.)

GASPARO

İşte genç Dük. Daha yakışıklı bir Prens gördün mü?

FLAMINEO

Fakir bir kadının piçini tanırdım, o daha yakışıklıydı. Bu onun kadar yakışıklı değil. Yüzüne bak: Karşılaştırma yapmak doğru olmaz. Tavuskuşu akıllıydı, gözde bir kuş olduğu halde etraftaki ahmaklardan bazıları onun güzelliğini kralları andıran kartallıkiyle karşılaştırmaya kalkınca, kartalın kendisinden daha güzel bir kuş olduğunu söyledi. Tüylerinin güzelliği açısından değil, pençelerindeki mahmuzları daha uzun olduğundan. Dükkünkiler de zamanla uzayacak. Soylu lordum.

GIOVANNI

Bayım, lütfen gidin yanımdan.

FLAMINEO

Efendimiz, neşeli olmalısınız. Üzülmesi gereken benim. Biliyor musunuz babasının terkisinde ata binen küçük çocuk ne demiş?

GIOVANNI

Hayır, ne demiş?

FLAMINEO

"Baba, sen öldüğünde" demiş, "işte o zaman eyerde ben oturacağım." Bir insanın tek başına at sırtında oturması çok güzel bir şey; ayakları üzengide doğrulur, etrafa bakınır ve tüm dünyayı görür. Lordum, artık eyerde siz oturuyorsunuz.

GIOVANNI

Bayım, siz dua edin ve günah çıkartın;
Olup bitenleri düşünmeniz yerinde olur,
Çünkü derler ki, üzüntü günahın en büyük çocuğudur.
(Giovanni çıkar.)

FLAMINEO

Dua edecekmişim! Beni tanrıyla korkutuyor; paramparça olma-ya başladım. Umursamayacağım; Anacharsis⁽⁷³⁾ gibi bir dibeğin içerisinde öldürülsem bile umursamayacağım. Yine de bu tür ölüm, altınlarıyla birlikte ezilerek, şeytana can veren bir yiyecek haline getirilecek tefecilere daha yakışır. Daha şimdiden dayısının küçük bir kopyası gibi, hain hain bakmakta.

(*İçeri bir Saraylı girer.*)

Bayım, kimsiniz?

SARAYLI

Genç Dük huzura çıkmamanızı,
Sarayı terk etmenizi istiyor.

FLAMINEO

Demek öyle, kurt da kuzgun da
Gençken çok aptal oluyorlar.
Bayım, göreviniz beni buradan göndermek mi?

SARAYLI

Dük'ün buyruğu bu.

FLAMINEO

Sayın saraylı bay, inanınız ki, insan görevinde aşırıya kaçmama-lıdır. Diyelim ki, bir bayan geceyarısı yatağından kaldırılıp, şu ilerideki kaleye, Angelo Kalesi'ne,⁽⁷⁴⁾ bir tek üzerindeki göm-lekle hapsediliyor. Eğer onu götüren beyefendi, giysisinin üst kısmına el koyup, tutup üstünden çıkarırsa ve bayanı çırılçıp-lak bırakırsa vicdansızlık olmaz mı?

SARAYLI

Çok güzel; keyfin yerinde.
(*Çıkar.*)

FLAMINEO

Demek beni saraydan atıyor? Yanan bir odun⁽⁷⁵⁾ ocağın dışında da-ha çok duman çıkarır. Birkaçını dumanımla boğacağım onların.

73) Anaksarkhos: Milattan Önce altıncı yüzyılda Trakya bölgesinde yaşamış bir kral. Havan içinde dövülerek öldürülür. Webster'ın kaynağı olan Nicholas de Montreux'nün *Honours Academie* baş-lıklı yapıtında adı Anacharsis olarak geçmekte olduğundan yanlışlık Webster'dan kaynaklanma-maktadır (Ç.N.)

74) Vittoria, 1581-2 yıllarında Sant Angelo Kalesi'nde hapsedilmişti (Ç.N.)

75) İngilizcesi "a flaming firebrand": Flaminco kendi adıyla söz oyunu yapmaktadır (Ç.N.)

(İçeri Floransa Dükü Francisco girer. Hâlâ Mulinassar kılığındadır.)
O da ne? Üzgün görünüyorsun.

FRANCISCO

Biraz önce çok acıklı bir manzarayla karşılaştım.

FLAMINEO

Burada da bir başka acıklı manzara görüyorsun:
Zavallı, gözden düşmüş bir saraylı.

FRANCISCO

Saygıdeğer annen
İki saat içinde çöktü.
Marcello'yu kefene sararken buldum onları.
Hüzünlü şarkılar söylüyor,
Gözyaşları döküyor, ağıtlar yakıyorlardı,
Yaşlı ninelerin, ölünün başında beklerken
Geceyi çıkarmak için yaptıkları gibi;
İnan bana, gözlerim öyle doldu ki,
Odada etrafımı görüp dışarı çıkamadım.

FLAMINEO

Oraya gideceğim.

FRANCISCO

Çok acımasızca davranmış olursun,
Seni görünce daha çok ağlarlar.

FLAMINEO

Göreceğim onları.

FRANCISCO

Perdenin arkasındalar.
Sana onların acıklı ağlayışlarını göstereceğim.
(Perdeyi çeker.)
(Cornelia, Arap Zanche ve üç kadın görünür. Marcello'yu kefene sarmaktadırlar. Bir şarkı duyulur.)

CORNELIA

Bu biberiye kurumuş; yalvarırım tazesini getirin.
Ben ölüp toprak olduktan sonra,
Bu otlar mezarında yeşersin istiyorum.

Defneyi uzatın, başına bir taç yapacağım,
Oğlumu şimşekten koruyacak;⁽⁷⁶⁾
Bu kefen bezini yirmi yıldır saklıyordum,
Her gün kutsadım onu dualarımla;
Onun giyeceğini hiç düşünmemiştim.

ZANCHE

Bak, kimler geliyor?

CORNELIA

Ah, bana çiçekleri verin.

ZANCHE

Hanımfendi çıldırdı.

KADIN

Yazık, gene bir çocuğa döndü,
Çektiği acı yüzünden.

CORNELIA

(Flamineo'ya) Hoşgeldin.
İşte sana biberiye, sana sedefotu,
Sana hercai menekşe. Rica ediyorum kıymetini bil.
Bende daha var.

FRANCISCO

Bayan, bu kim?

CORNELIA

Galiba sen mezarcısın.

FLAMINEO

Evet.

ZANCHE

O, Flamineo.
(Cornelia, Flamineo'nun elini tutar.)

CORNELIA

Beni aptal mı sanıyorsunuz?

76) Plinius, *Naturalis Historia* kitabında yıldırımın yeryüzünde bir tek defne ağacına düşmediğini, bu yüzden de İmparator Tiberius Cacsar'ın defneden yapılma bir taç giydiğini söyler (Ç.N.)

İşte size beyaz bir el,
 Kan bu kadar çabuk mu çıkar? Bir bakalım:
 Baykuşlar bacaların tepesinde ötmeye başladığında,
 Ocaktaki cırcırböceği hoplayıp şarkı söylediğinde,
 Elllerinde sarı lekeler belirdiğinde
 İşte o zaman, inan ki,
 Bir ölünün sana seslendiğini duyacaksın.
 Lanet olsun, nasıl da lekeler oluşmuş!
 Eminim bir kurbağayı ellemiş.
 Çuhaçiçeği hafızaya iyi gelir;
 Lütfen bana yüz gram al.

FLAMINEO

Gitmek istiyorum buradan.

CORNELIA

Bayım, duyuyor musunuz?
 Size bir şarkı söyleyeceğim,
 Büyükannem çan sesi duyduğunda
 Lavtasıyla çalardı.

FLAMINEO

Söyle istiyorsan, söyle.
 (Cornelia şarkıyı aklını yitirmiş biri gibi söyler.)

CORNELIA

Çağırın çalikuşlarımı, serçeleri;
 Gölgeli koruların üstünde uçmaktalar,
 Yapraklarla, çiçeklerle kaplamaktalar
 Gömülmemiş sahihsiz ölüleri.
 Çağırın gelsin cenaze törenine
 Karınca, tarla faresi, köstebek,
 Gömsünler onu ısıtacak, kimsenin dokunmayacağı sıcak tepceklere.
 Ama uzak tutun kurdu oradan; o insan düşmanını,
 Çünkü tırnaklarıyla kazıp, çıkarır ölüleri.⁽⁷⁷⁾
 Onu gömmüyorlar çünkü bir kavgada öldü;
 Ama onlara bir cevabım var.
 Kutsal Kilise esirgemesin dualarını,
 Çünkü hep zamanında öderdi bağışlarını.

77) Çalikuşunun gömülmemiş cesetleri gömdüğü düşünüldü. Kurdun, öldürülen insanları mezarlarından çıkarıp cinayeti aydınlatığına inanılırdı. İntihar edenlerin mezarlığa gömülmeleri yasak olduğundan hedenlerine bir kazık saplanır ve bir dörtyol ağzına gömülürlerdi. Bu uygulama 1823 yılında yasaklanmıştır (Ç.N.)

Zenginliğini saydım, varı yoğu bu.
 Fakirin de zengin de payına düşen bu;
 Madem mal kalmadı dükkânı kapatabiliriz.
 Tanrı sizinle olsun iyi insanlar.
 (Cornelia, Zanche ve kadınlar çıkar.)

FLAMINEO

İçimde garip bir duygu var,
 Merhametten başka bir ad veremiyorum ona.
 Lütfen beni yalnız bırakın.
 (Francisco çıkar.)
 Bu akşam kaderim neymiş öğreneceğim;
 Zengin kız kardeşimin hizmetlerime karşılık,
 Bana ne vereceği anlaşılacak.
 Sarayda yaşayan kimileri gibi
 Ben de rezil bir yaşam sürdüm.
 Bazen de yüzümde gülücükler açarken
 Vicdanımın şaşakaldığını hissettim göğsümde.
 Bu acılar çoğunlukla parlak giysili soyluları yakalar.
 Kuş kafeste ağlarken onun şarkı söylediğini sanırlar.
 (İçeri Brachiano'nun hayaleti girer. Uzun, deri bir pelerin, pantolon
 ve çizme giymektedir. Üzerinde kukuletalı bir cübbe vardır ve elinde,
 içinde bir kurukafa bulunan bir zambak saksısı tutmaktadır.)⁽⁷⁸⁾

Ha! Sana meydan okuyorum. Gel, daha yakına gel.
 Ölüm seni maskaraya çevirmiş. Üzgün görünüyorsun.
 Nereye gönderildin? Şu yıldızlı odaya mı
 Yoksa kahrolası zindana mı? Hayır mı? Konuşmayacak mısın?
 Bayım, rica ederim söyle
 Ölürken hangi dinden olmak daha iyi?
 Daha ne kadar yaşayacağımı söyleyebilir misin?
 En önemli soru bu.
 Yanıt yok mu? Yoksa bir gölge gibi,
 Amaçsız, bir aşağı bir yukarı yürüyen
 Yüce insanlar gibi misin hâlâ? Söyle –
 (Hayalet Flamineo'nun üstüne toprak atar ve ona kurukafayı gösterir.)
 O da ne! Ah, felaket! Üzerime toprak atıyor.
 Çiçeklerin içinde de bir kurukafa var.
 Bayım, rica ediyorum konuşun.

78) Kötü birisi bir rahip cübbesiyle gömüldüğünde, günahlarının bazılarının affedileceğine inanılır.
 di. Zambak yaşamı, kurukafa ölümü semboller (Ç.N.)

İtalyan papazlar, ölülerin dostlarıyla konuştuklarını,
Sık sık onlarla yatağa girdiklerini,
Birlikte yemek yediklerini söylerler.
(*Hayalet çıkar.*)

Gitti. Bak, kurukafa da toprak da yok oldu.
Düşgücümü aşan bir şey bu.
Kaderime meydan okuyorum;
Şimdi kız kardeşimin odasına gidip
Tüm bu korkunç şeyleri anlatacağım;
Prensin beni nasıl aşağıladığını,
Arkasından, ölen kardeşimin
İçler acısı görüntüsünü ve annemin çıldırmasını,
Son olarak da bu korkunç hayaleti.
Tüm bunlar Vittoria'nın cömertliğiyle düzelecek,
Yoksa bu hançeri yıkarım kanıyla.
(*Çıkar.*)

V. SAHNE

(İçeri Francisco, Lodovico *ve onları gizlice dinleyen* Hortensio girer.)

LODOVICO

Lordum, lütfen daha ileri gitmeyin,
Zaten gereksiz yere boğazınıza kadar batırdınız bu işe
kendinizi.

Bana gelince, tüm borçlarımı ödedim,
Başaramayıp düşersem
Bana kol kanat gerenler düşmeyecek benimle birlikte.
İşte yemin ediyorum burada bulunan
En önemsiz kişiye bile borcumu ödeyeceğime.
Lordum, terk edin kenti,
Yoksa cinayeti kabullenmem.

FRANCISCO

Elveda, Lodovico.
Bu soylu girişimde ölecek olursan
Ününü öyle çıkaracağım ki göklere,
Adın canlı kalacak küller arasında bile.
(Lodovico *ve* Francisco *çıkarak*.)

HORTENSIO

Kötü bir şeyler olacak,
Hemen kaleye gidip asker toplayacağım.
Sarayda hiçbir engel tanımayan bu hizipleşmeler
Dört nala kalktığında, boyunlarını kırar biniciler.
(*Çıkarak*.)

VI. SAHNE

(İçeri elinde bir kitapla Vittoria ve Zanche girer; Flamineo onları takip etmektedir.)

FLAMINEO

Ne! Dua mı ediyorsun? Bırak.

VITTORIA

Bu da ne demek iblis?

FLAMINEO

Seninle dünya işlerini görüşmeye geldim.

Otur, otur. Hayır, kaltak, dur ve dinle.

Kapılar sımsıkı kilitli.

VITTORIA

Ne? Sarhoş musun sen?

FLAMINEO

Evet, evet. Pelinotu suyu içtim;⁽⁷⁹⁾

Birazdan sen de tadacaksın.

VITTORIA

Niyetin ne canavar?

FLAMINEO

Sen, lordumun vasiyetini yerine getirmekle yükümlüsün,

Ben de karşılığını istiyorum yıllar süren hizmetimin.

VITTORIA

Hizmetinin mi?

FLAMINEO

Bu yüzden, işte sana kalem ve mürekkep,

Yaz, bana vereceğin şeyleri.

(Vittoria yazar.)

VITTORIA

Al.

79) Yapraklarından ilaç yapılan bir bitki. Çok acı bir tadı vardır ve bu yüzden ruha acı çektiren şeylerin simgesi olarak kullanılır (Ç.N.)

FLAMINEO

Ne! Hemen bitirdin mi?
Çok kısa bir ferağ senedi.

VITTORIA

Sana okuyayım.
(Okur) Senin payına düşen miras sadece
Tanrının Kabil'e verdiği lanettir, kardeşini öldürünce.

FLAMINEO

Dilenmek için güzel izin belgesi.

VITTORIA

Sen bir alçaksın.

FLAMINEO

Böyle mi olacaktı?
Korkutmanın sıtmaya iyi geldiğini söylerler.
İçinde şeytan var senin;
Bakalım onu korkutup içinden çıkarabilir miyim?
Hayır, kımıldamadan dur.
Lordum bana iki sandık mücevher bıraktı,
Bu yüzden senin cömertliğine burun kıvırıyorum; göreceksin
onları.
(Çıkar.)

VITTORIA

Eminim çıldırdı.

ZANCHE

Gözü dönmüş!
Kendi iyiliğiniz için alttan alın onunla konuşurken.
(Flamineo iki tabanca kutusuyla geri döner.)

FLAMINEO

Bak, insanın başı sıkışınca
Senin tüm hazinenden daha yararlıdır bunlar.

VITTORIA

Ama bence
Bu mücevherler iyi parlamıyor, işçilik kötü.

FLAMINEO

Doğru tarafı sana çevirince
Göreceksin nasıl parladıklarını.

VITTORIA

Çek bu korkunç şeyi üzerimden.
Ne istiyorsun? Ne yapmamı istiyorsun?
Benim olan her şey senin değil mi?
Çocuğum var mı benim?

FLAMINEO

Güzel bayan, rica ediyorum,
Beni bu boş dünya işleriyle rahatsız etme;
Duanı et, ölen efendime söz verdim,
Ne sen, ne de ben, o öldükten sonra
Dört saatten fazla yaşamayacağımıza.

VITTORIA

O mu istedi?

FLAMINEO

Evet, ölümcül bir kıskançlık içindeydi;
Ondan sonra, başkaları senle yatmasın diye,
Benden söz istedi.
Aslına bakarsan, buna ben gönüllü oldum
Çünkü biliyordum ki,
Kendi sarayında bir yüce Dük bile güvencede olmadıysa
Bizim için hiç umut yoktu.

VITTORIA

Üzüntü ve çaresizlik böyle konuşturuyor seni.

FLAMINEO

Hadi oradan.
Yöneticilerin, kötülüğün etkilerini ortadan kaldırıp
Nedenlerinin yaşamasına izin vereceklerini düşünmek
aptallıktır.
Zincir altında mı inleyeceğiz?
Ya da meydanda kurulan bir darağacının
Utanç verici ağır birer yükü mü olacağız?
Kararım şu: Ne kimse lütfetti diye yaşayacağım,
Ne de başkaları istedi diye öleceğim.

VITTORIA

Dinle beni.

FLAMINEO

Hayatım boyunca başkalarına hizmet ettim,
Ölerek de kendime hizmet edeceğim. Hazırlan.

VITTORIA

Gerçekten ölmek mi istiyorsun?

FLAMINEO

Babamın bana can verirken aldığı haz kadar
Büyük bir hazla.

VITTORIA

(Zanche'ye) Kapılar kilitli mi?

ZANCHE

Evet, madam.

VITTORIA

Yoksa tanrıyı mı yadsıyorsun?
Ruhun sarayı olan bedenini
Ruhun mezbahası mı yapacaksın?
Ah, bize diğer tüm günahları üç kez tatlandırarak sunar lanet şeytan,
Umutsuzluğa ise çaresizlik ve acı katar,
Yine de kafamıza dikeriz. (Zanche'ye) Yardım çağır.
İnsanlar için yaratılan dünyayı,
Elimizin tersiyle ittirir bize
Ve şeytan için yaratılan
Sonsuz karanlığa gömülürüz.

ZANCHE

İmdat, imdat!

FLAMINEO

Kurşunla kapatacağım çenenini.

VITTORIA

Yalvarıyorum sana, hatırla,
Kıyamet günü adamotu gibi çılgınlık atarak kalkacak,
Mezarlarında yatan milyonlarca insanı.

FLAMINEO

Bırak gevezeliği!
 Bunlar anlamsız yalvarmalar, kadınca konuşmalar,
 Beni hiç etkilemiyorlar.
 Kürsüye çıkıp cemaati,
 Mantıklarıyla ve sağlam düşünceleriyle değil de,
 Haykırışlarıyla etkilemek isteyenlerin
 Sözleri etkilemediği gibi.

ZANCHE

(Vittoria'ya) Soylu madam,
 Kabul etmiş gibi davranın,
 Nasıl ölüneceğini göstermesini sağlayın,
 Önce o ölsün.

VITTORIA

(Zanche'ye) Güzel, anladım –
 İnsanın kendini öldürmesi,
 Almamız gereken ilaca benzer,
 Çiğnemedenden hemen yutmalıyız;
 Yaranın sızlaması ya da elin titremesi
 Kat kat büyük acıya neden olabilir.

FLAMINEO

Hep inanmışımdır
 Ölmesini bilmeyen insanın yaşamının
 Rezil ve berbat bir yaşam olduğuna.

VITTORIA

Ah, zayıflık olmasa!
 Ama artık kararlıyım; elveda acılar!
 Bak Brachiano, sen hayattayken
 Sana yanan yüreğimi sunan ben
 Artık hazırım, yüreğimi, her şeyimi kurban etmeye.
 Elveda, Zanche.

ZANCHE

Madam, ne diyorsunuz siz?
 Sizden sonra yaşayabileceğimi mi sanıyorsunuz?
 Hem de benim öteki yarım,
 Flamineo'm aynı yolculuğa çıkmışken.

FLAMINEO

Ah, sevgili Arabım!

ZANCHE

Yalnızca, aşkım adına yalvarıyorum sana:
İnsanın kendisini öldürmesi yasak olduğundan
İkimizden biri onun öğretmeni olalım,
Nasıl ölüneceğini gösterelim.

FLAMINEO

Çok iyi yol gösterdin bana. Alın şu tabancaları,
Çünkü ellerim zaten kana bulanmış durumda;
Şu ikisini göğsüme doğrultun,
Diğer ikisini de kendinize, böylece üçümüz de ölürüz
Son derece mutlu olarak.
Ama önce yemin edin benden sonra yaşamayacağınıza.

VITTORIA ve ZANCHE

İçtenlikle yemin ederiz.

FLAMINEO

Öyleyse, işte sonum geldi, elveda gün ışığı;
Ah, sana da zavallı beden!
Sadece kısacık bir yaşamı uzatmak için
Bunca zaman anlamaya çalıştığımız beden
Ayrılıyorum senden.
(*Tabancaları göstererek*)
İşte size hastalıklı kanımı çekecek iki kupa.
Hazır mısınız?

VITTORIA ve ZANCHE

Hazırız.

FLAMINEO

Nereye gideceğim şimdi? Ah, Lukianos, senin o gülünç
arafına mı?
Büyük İskender'in ayakkabı tamir ettiği, Pompeius'un kopça
diktığı, Jül Sezar'ın düğme imal ettiği, Anibal'in ayakkabı boyası
sattığı, Augustus'un "sarmısak" diye bağırıldığı, Şarlman'ın metre
metre kumaş, Kral Papen'in at arabasıyla elma sattığı o arafa mı?
Ateş, toprak, su ya da hava mı olacağını
Yoksa küçücük parçalara ayrılıp

Hepsine birden mi dönüşeceğimi bilmiyorum,
 Önemsemiyorum da... Ateş edin, ateş edin.
 Ani ölüm, ölümlerin en iyisidir,
 Kendimizi kendimizden öyle çabuk çalar ki,
 Acıyı hissettiğimiz an acı geçmiştir bile.
 (Vittoria ve Zanche ateş eder, ona doğru koşar ve üstünde tepinirler.)

VITTORIA

Ne o, yere mi düştün?

FLAMINEO

Toprağa karıştım bile. Soylu birer insan olarak
 Yemininizi tutun ve cesaretle beni izleyin.

VITTORIA

Nereye? Cehenneme mi?

ZANCHE

Lanetlenmeye, kesinkes.

VITTORIA

Seni alçak şeytan!

ZANCHE

Tuzağa düştün –

VITTORIA

Kendi tuzağına.

Beni mahvetmeye çalışan ateşi söndürüyorum.

FLAMINEO

Yemininizi bozacak mısınız? Tanrıların asla bozmaya cesaret
 edemedikleri yemin ölüm yeminidir! Keşke burada da öyle bir
 yemin olsaydı, mahkemelerde uygulansaydı.

VITTORIA

Nereye gittiğini düşün.

ZANCHE

Ve anımsa yaptığın alçaklıkları.

VITTORIA

Senin ölümün beni, ılık saçan

Uğursuz bir kuyrukluyıldıza dönüştürecek—
Bak yukarı ve titre.

FLAMINEO

Ah, bir ökseye yakalandım!

VITTORIA

Gördüğün gibi, "Tilki asla paçayı kurtaramaz"
Sözü kanıtlanmış oldu.

FLAMINEO

İki şıfıntı öldürdü beni!

VITTORIA

Yaşarken bedenine egemen oldukları
Bu kişiden daha iyi kurban olamaz Öfke Tanrıçalarına,

FLAMINEO

Ah, önümdeki yol karanlık ve ürkütücü!
Göremiyorum, yoldaş yok mu bana?

VITTORIA

Var, günahların senden önce koşup
Yolunu aydınlatsın diye
Cehennemden ateş getirecekler.

FLAMINEO

Burnuma duman kokusu geliyor.
Çok kötü bir duman kokusu, baca tutuştu,
Ciğerim yanıyor, İskoç somunu gibi;
Bir lehimci karnımda boru döşüyor, yakıyor.
Beni yalnız mı bırakacaksınız?

ZANCHE

Evet, bir kazık saplayacağız bedenine
Ve intihar ettiğini söyleyeceğiz.

FLAMINEO

Ah, kurnaz şeytanlar! Sevginizi sınadım, artık;
Planlarınızı suya düşürdüm. Yaralanmadım.
(Flamineo *yerden kalkar*.)
Tabancalarda kurşun yoktu.

Bana olan sevginizi sınamak için bir hileydi bu.
 İhanetinizi cezalandırmak için yaşıyorum.
 Günün birinde beni zehirlemek isteyeceğinizi biliyordum.
 Ah, ölüm döşeğinde yatan,
 Başucunda karıları ağlaşan erkekler,
 Onlara inanmayın asla. Yeniden evleneceklerdir,
 Daha solucanlar kefen bezinizi parçalamadan,
 Örümcekler mezar taşınızda ağ örmeden.
 Ne de güzel ateş ettiniz! Nişan talimi sahasında mı eğitim
 gördünüz?

Bir kadına güvenmek mi? Asla, asla.
 Brachiano, örnek ol bana; küçük bir zevk uğruna ruhlarımızı şey-
 tana satarız, kadınlar da satış anlaşmasını imzalar. Erkekler asla
 evlenmesin! Kocasının yaşamını kurtaran tek bir Hypermest-
 ra'ya⁽⁸⁰⁾ karşılık, onun kırk dokuz kız kardeşi bir gecede kocaları-
 nın gırtlaklarını keserler. Bir sürü sülük doldurmuştu ortalığı.
 Burada iki tabanca daha var.
*(İçeri Carlo ve Pedro kılığında Lodovico ve Gasparo girer. Yanla-
 rında başkaları da vardır.)*

VITTORIA

İmdat, imdat!

FLAMINEO

Bu gürültü de ne? Ha! Sarayda maymuncuk varmış.

LODOVICO

Senin için bir maskeli balo düzenledik.

FLAMINEO

Çekili kılıçlarınıza bakılırsa
 Kılıç dansına benziyor. Dinadamları cümbüş yapıyor.

SUIKASTÇILAR

Isabella, Isabella!
(Kimliklerini gizleyen giysilerini çıkarırlar.)

LODOVICO

Şimdi tanıdın mı bizi?

80) Danaos'un elli kızından en küçüğü. Danaos kızlarını zorla kardeşinin elli oğluyla evlendirir. Bir
 yeğeni tarafından öldürüleceği kehaneti üzerine de kızlarından kocalarını düğün gecesi öldür-
 melerini ister. Hypermestra hariç, kırk dokuz kız babalarının isteğini yerine getirir (Ç.N.)

FLAMINEO

Lodovico ile Gasparo.

LODOVICO

Evet, ve Dük'ün maaş bağladığı Arap da
Yüce Floransa Dükü'nün kendisiydi.

VITTORIA

Hapı yuttuk!

FLAMINEO

Adaleti elimden alamazsınız;
Bırakın öldüreyim onu – Zırhlarınızı delip
Postu kurtaracağım. Kader köpeğe benzer; dövsek de,
Yanımızdan uzaklaştıramayız. Ne kaldı geriye?
Kötülük edenlerin tümü şunu göz önünde tutsunlar:
Kaderini bilebilir, engelleyemez insan.
Birincilik de şu özdeyişe verilmelidir:
İnsana akıldan çok şans gerekir.

GASPARO

Sütuna bağlayın şunu.

VITTORIA

Ah, acıyın!
Şahinin pençesine düşmektense
İnsanın kucığına düşmeyi yeğleyen bir karga görmüştüm.

GASPARO

Umutların boşa çıkacak.

VITTORIA

Eğer Floransa Dükü saraydaysa o öldürsün beni.

GASPARO

Budala! Prensler ödülü elleriyle verir,
Ama ceza ve ölüm başkalarının elinden gelir.

LODOVICO

Efendi, bir defasında bana vurmuştun;
Ben de şimdi yüreğini deşeceğim.

FLAMINEO

Cellat gibi yapacaksın bunu, alçak bir cellat gibi,
Bir soylu gibi değil
Çünkü karşılık veremeyeceğimi biliyorsun.

LODOVICO

Gülüyor musun?

FLAMINEO

Doğduğum günkü gibi ağlayarak mı ölmemi isterdin?

GASPARO

Son duanı et.

FLAMINEO

Hayır, Tanrı katına çıkıp, kendim yalvaracağım.

LODOVICO

Ah, keşke seni dört yıl boyunca
Günde kırk kez öldürebilsem; o bile yetmezdi!
Bizi tek üzen, sayının az olması.
İntikam açlığımızı tam bastıramayacağız.
Ne düşünüyorsun?

FLAMINEO

Hiçbir şey, hiçbir şey. Bırak bu boş soruları.
Uzun bir sessizliğe gömülmek üzereyim.
Gevezelik anlamsız; hiçbir şey anımsamıyorum.
İnsanın kendi düşünceleri kadar
Can sıkıcı bir şey yoktur.

LODOVICO

Ah, seni ünlü şıfıntı,
Nefesin bedenini terk ederken
Şu temiz havaya karışmamasını sağlayabilsem,
İçime çeker, bir pislik yığınınına üflerdim.

VITTORIA

Sen benim celladımsın;
Ama yeterince korkunç görünmüyorsun
Yakışıklısın, cellat yüzü değil yüzün;

Eğer cellatsan görevini doğru yap:
Çök dizlerinin üstüne ve af dile benden.

LODOVICO

Çok uğursuz bir kuyrukluyıldızdın!
Ama kuyruğunu keseceğim: Önce Arabı öldüreceğim.

VITTORIA

Hayır önce onu öldürmeyeceksin. İşte göğsüm,
Önce ben gideceğim ölüme;
Hizmetkârım asla önümden yürüyemez.

GASPARO

O kadar yürekli misin?

VITTORIA

Evet, karşılayacağım ölümü,
Kralların elçileri karşıladığı gibi.
Kılıcınla yarı yolda buluşacağım.

LODOVICO

Titriyorsun, korkudan eriyip havaya karışacaksın.

VITTORIA

Yanılıyorsun, ben gerçek bir kadınıam,
Korku beni asla öldüremez. Bak ne diyeceğim:
Ölürken tek bir aşağılık gözyaşı akıtmayacağım,
Yüzüm sararırsa korkudan değil, kansızlıktan sararacak.

GASPARO

Kara bela, seni ben haklayacağım.

ZANCHE

Benim kanım da onlarınki kadar kırmızı.
Biraz içmek ister misin?
Saraya iyi gelir.
Gururluyum, ölüm yüzümün rengini değiştiremez
Çünkü asla solgun görünmeyecek.

LODOVICO

İndirin kılıçları,
Hepiniz birden indirin.

(Kılıçları indirirler.)

VITTORIA

Erkekçe bir darbeydi.
Bundan sonraki darbenle memedeki bebeği öldür,
İşte o zaman ünün dünyayı sarar.

FLAMINEO

Ne tür bir kılıcı bu?
İspanyol kılıcı mı yoksa İngiliz kılıcı mı?
Hep düşünmüşümdür, ölümümün
Bir doktorun elinden değil de
Bir kılıçtan olacağını.
Biraz daha deşin yarımı,
Onu açan çelikle tampon yapın.

VITTORIA

Ah, en büyük günahım kanımdı.
Şimdi cezasını ödüyor.

FLAMINEO

Kardeşim, çok soylusun,
İşte şimdi seni seviyorum;
Eğer erkeğe can veren kadınsa
Ona nasıl erkek olunacağını da öğretmelidir. Elveda.
Bil ki, erkeksi erdemlere sahip olduğu söylenen
Bir sürü cesur kadın
Sadece onları tatlı bir sessizlik beklediği için böyle
davranmışlardır.
Kusurlarını gizlemesini bilen kişinin
Hiç kusuru yok demektir.

VITTORIA

Ruhum kara bir fırtınaya tutulmuş bir gemi gibi,
Sürüklenip gidiyor; bilmiyorum nerelere.

FLAMINEO

Öyleyse demir at.
Zenginlik insanı büyüler, çevreyi süt liman gösterir.
Ama kayalara yaklaşınca, denizler sanki güler, beyazlaşır.
Üzülmeyi bırakır, Kader'in kölesi olmaktan kurtuluruz.
Hayır, ölerek ölmekten kurtuluruz.

(Zanche'ye) Öldün mü?
 (Vittoria'ya) Ya sen, dibe bu kadar yaklaştın mı?
 Kadınların, dokuz Musa'yla,⁽⁸¹⁾
 Dokuz ölümsüz yaşam uğruna
 Kavga verdiğini söyleyenler yalan söylemiş.
 Önemsemiyorum kim önce gitmiş
 Ya da kim benden sonra gelecekmiş.
 Hayır, sadece ben varım bu dünyada.
Gözlerimizi tanrıya çevirdiğimizde
Karmakarışık olur aklımız.
 Ah, bir sis kapladı her bir yanıma.

VITTORIA

Ne mutlu sarayda hiç bulunmayanlara,
Büyük insanları duydukları kadarıyla tanıyanlara.
 (Vittoria ölür.)

FLAMINEO

Bir an parlayan ama hemen sönen,
 Tükenmek üzere olan bir mum gibi canlanıyorum.
 Büyük insanların hizmetindekiler şu kocakarı masalını anımsa-
 sınlar: Kaleye kapatılmış⁽⁸²⁾ olan ve Candlemas⁽⁸³⁾ gününde, gü-
 neş açınca, gelecek kış günlerinin habercisi olduğu için korkan
 aslanları unutmasınlar.
 Ama yine de ölümümde hayırlı bir şeyler var iyi ki.
 Yaşamım kara bir cehennemdi.
 Hiç geçmeyecek bir soğukalgınlığına yakalandım.
 Sesim gitti, asla geri gelmeyecek.
 Elveda alçaklar.
Bu yaşam kavgası anlamsız geliyor,
Ancak ölünce huzur bulur insan, ama herkes çile çekmeyi yeğliyor.
 Övücü çanlarla duyurmayın ölüm haberimi,
 Gökler gürlesin gümbür gümbür, uğurlarken beni.
 (Ölür.)
 (İçeri Elçiler ve Giovanni girer. Arkalarında Muhafızlar vardır.)

81) Esin perileri (Ç.N.)

82) Stowc'a göre, aslan ve benzeri yırtıcı hayvanlar Londra Kalesi'nde beslenirdi. 1609 ve 1610 yıllarına ait belgelerde soyluları eğlendirmek için, bağlı aslanların üzerlerine köpeklerin salındığına rastlanmaktadır (Ç.N.)

83) 2 Şubat günü kutlanan Hazreti Meryem yortusu. Eski bir atasözüne göre, güneşli geçen Candlemas günü zorlu bir kışın habercisidir (Ç.N.)

İNGİLİZ ELÇİSİ

Buradan, buradan, kırım kapıları, buradan.

LODOVICO

Ne, ihanete mi uğradık?

Öyleyse hepimiz birlikte ölelim;

Ve bu soylu görevi tamamladığımıza göre,

Ölmekten korkmayalım, meydan okuyalım kötü kadere.

İNGİLİZ ELÇİSİ

Prensi geride tutun; ateş edin, ateş!

(Muhafızlar *katillere ateş eder.*)

LODOVICO

Ah, vuruldum.

Sonum geldi korkarım.

GIOVANNI

Sizi alçak katiller!

Hangi yetkiye dayanarak

Bu cinayetleri işlediniz?

LODOVICO

Sizin yetkinize.

GIOVANNI

Benim mi?

LODOVICO

Evet, dayınız,

Sizin kanınızdan olan birisi bizi bu işe teşvik etti.

Eminim beni tanıyorsunuz, ben Kont Lodowick'im;

Soylu dayınız da kılık değiştirmiş olarak

Dün gece sarayınızdaydı.

GIOVANNI

Ne?

GASPARO

Evet, babanızın hizmetine aldığı o Arap.

GIOVANNI

Dayım katil mi oldu!
 Atın şunları zindana, işkenceye;
 Bu işte parmağı olan herkes,
 Tanrı yardımcı olursa, adaletimizden nasibini alacak.

LODOVICO

Yine de mutluyum,
 Bu cinayet benim eserim diyebiliyorum.
 İşkence masası, darağacı, işkence tekerleği,
 Benim için sadece derin bir uykudur ancak. Kıvancım şu:
Bu korkunç olayı ben yarattım, en büyük başarımdı bu.

GIOVANNI

Kaldırın cesetleri, bakın soylu lordum,
 Çekecekleri cezadan ne dersler çıkarabileceğinize.
 Suçlular asla unutmasınlar ki,
 İncecik kol değnekleridir kötülüklerinin desteği.
 (Çıkarlar.)

Martialis'in şu sözleri Epilog yerine geçebilir:

Hæc fuerint nobis præmia si placui⁽⁸⁴⁾

Oyunculuğa gelince, genelde iyiydi. Hattâ aktörlerin ortak görüşlerine dayanarak şunu söyleyebilirim ki, (doğayı bir canavar gibi göstermeye çalışmadan yaşamı olduğu gibi yansıttıklarından) ellerinden gelenin en iyisini yaptılar. Herkese teşekkür etmenin yanı sıra, arkadaşım Bay Perkins'in değerli çabalarını unutmamalıyım ve itiraf etmeliyim ki, oyunu başından sonuna taçlandıran onun başarılı oyunculuğu oldu.

84) Latince: "Eğer niemnün edebildikse ne mutlu bize." (Ç.N.)